

శ్రీ మత్పరదేశికామైనమః .

గీరతము.

గురుదక్షిణ.

శ్రీతిరుపతివేంకటేశ్వరులచే

రచియింపబడి

మల్లంపల్లి భైరవమూర్తిగారిచే

స్వకీయమగు

శ్రీ భైరవముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి

ప్రచురింపబడినది.

మొదటికూర్పు 1,000 కాపీలు.

మచిలీబందరు,

దీని వెల రు 0—10—0.

1913,

పాల్ గంగుల

శ్రీ లక్ష్మణ స్వామి.

ఉ పో ధా త ము .

చతువరులారా!

గీరతప్రభమభాగము చదివి యుంటిరికదా? నర్వవిషయములును సూత్ర ప్రియముగా నందే గతార్థము లగుటవే నివ్వడు ప్రకటించు ద్వితీయభాగమునఁ గాని ప్రకటించు బోధుత్పత్తియభాగమునఁ గాని తెలియఁదగు విశేషము లంత గా నుండవు. ఎన్నొట్లుచదివినను నాయాయీగ్రంథభాగములయందు—

(1) శిష్యుఁడుగురువోహముచేయుటతప్ప (2) అందులో ని శిష్యుఁడు తత్సరములలోలఁది చదివినశిష్యుఁడు గాని వేఱొకవిధమగువాఁడౌతాఁడు. (3) కైఁగా నితఁడు కృతఘ్నుఁడగుటతోఁ జాలింతక వదరుఁబోతువ్యాచితలు, అనతస్య ములు, అపవాదలు తోనగునవి ప్రకటించుట మొట్టమొదలతత్ప

అనునీయంశములు దక్క వత్తవాంశము గానరాదు. గురువేదోపదేశా లేక శిష్యుఁడే దోపదేశా మికు మొదటిభాగమువలననే గతార్థమై యుంటున్న దీనిప్రకటన మంతయావశ్యక మని మాకును బోధలేదు గాని మొదటిభాగమునందు విస్తరభీతిచే వదలినయంశములు కొండొక యుంటున్న నయ్యది యందు ఖండించు మిషమిఁదగురుశిష్యధర్మములు కొన్ని నంగ్రహించి చూపుటకై దీనిని ముద్రించితిమి. “అట్టహాసము” అనునది ప్రభమభాగముందే యుంచుక న్నుడించి వదలఁ బడినది పిమ్మట గుంటూరిసీమ పూర్వరంగము 47, 48, 49 వ పుటలలోఁ గొండొక దాని బంధారము బయట బెట్టఁ బడినది. ఇందుండు నక్కడక్కడ దానిం గూర్చి ప్రస్తావించఁ బడినది. “అట్టహాసమే యన నేల మాశిష్యులు వ్రాసెడి వ్రాతలెల్లఁ బరికించి చూచినచో.—

(1) మాగురువు వండితుఁడుగాఁడు. (2) పాతుఁడుగాఁడు.

అనునంశము సాధించుటపై పాటువడుటదక్క వేఱొక్కటి గానరాదు. ఇందులకు నారు చూపుప్రమాణములో, వేరు దాచికొని తోచినవల్లదములెల్ల వ్యయపఱచిన తనగ్రుల వ్రాతలు, ఆవ్యాచితవలననే గీరత ప్రభమభాగము నిస్సార మనియో నిరుతయోగమనియో గూడ తిథించి నంతనించుచుండిరి అవ్రాత కలతత్వము లోక మెల్ల నెఱుంగును మాశిష్యు లంతకుమున్నే యెఱుఁగుదురు, ఎఱి

గియును వానివలన మాకేదియో న్యూనత కలుగు ననియు సంతలోఁ దమగుఁ
త్వముమాడఁ బోవు ననియుఁగాఁబోలును నీ రవి పట్టుకొని సారెకు వ్రేలాడుట,

“శ్లో॥ కలివయదివః క్షయంప్రియా, తద్రకగిరిః కృతవానరావసాసః,
ఇతిముద ముపయాతి చక్రవాకీ వితరణశాలినిపీఠరుద్రదేవే. (విద్యానాథకృతము)

“కుష్యతుడుర్జన” న్యాయమున నాయాయితప్పడువ్రాచితలెల్ల నిజములేమై
నను దమ కవి నాయము గావు, అవి మాకుఁ గలయశమును బోఁగొట్టినఁ బోఁగొ
ట్టుఁగాక తమగురుత్వము నెట్లు పోఁగొట్ట గలవు? కావున వీరు మమ్ము దోషులను
గాఁ జేయుటకు వ్రాయు వ్రాచితలేమి యంచులక్ష వ్యయవలచుచున్న ద్రవ్యప్ర
దాతల సూక్ష్మమి వమ్మే గాని లాభకారిగాదని వారి కిప్పటికేనిఁ దెలిసినచో
గొంతయుక్తముగానుండును వానాఁటికి వీరు మఱియును నట్టదనిని బడుచున్నట్లు
వ్రాచితలవలనఁ దెలియ వచ్చుచున్నది మొదట గురుని కపాత్రత్వము సాధించు
టకు “గాకి” యని వదరఁ దొరఁ కొనిరి,

“పక్షిణం కాకీ చందాన్”

అనుటవలన నది యపాత్రత్వమునకు సాధకమే, ఇటీవలనూ? ఈవేం
కపక్ష్యరుండే యీ వేంకపక్ష్యరుండని యభేదాధ్యవసాయము చేసి కొని పడఁ
దిట్ట నారంభించిరి, అతివిస్తరమొందులకు, ఏదో విధమునఁ దిట్టుట వీరిముఖ్యద్దేశ
ము, ఏదోవిధమున నీతి గలపుట మాముఖ్యద్దేశము, వా రంచులకును మే మిం
చులకును బాటుపడవలసిన దని భగవంతుఁ దేర్పరచియుండుటచే నేవో వ్రాసి
కొనుచుండుము. రసారసవిచారముతో మాకుఁ బని లేకు కావునఁ జడవరులు
మమ్ము విందింప కుంచుదుగా? ముందు వ్రతకటింపఁబోవుభాగములలో ‘తిరువతి
వేంకపక్ష్యరార్థకతకమును’ గూర్చినపద్యములుండును. 78 వ పుటలోని 237 వ
పద్యము వలన నీ భాగము వెలువడు నప్పటి కది మేముచూడనే లేదని తో
చును గాని, ఆపుట ముద్రిత మగునృపుటికే మాచియుండలేదు గాని యిటీవలఁ
జూచితిమని యెఱుంగునది, వెంటనే కొన్నివందల పద్యములతో ఖండింపఁ బడిన
ది గాని విస్తరభీతిచే నది యింకఁ జేర్చ లేకు, దేవునితో నభేదముచేసి తిట్టుట
వలన వారికిఁ బాతమున్నదో లేదో గాని దానిని ఖండించుటకుఁ జెప్పకవిత్వ
మువలన మాకొకింత పుణ్యమునూడఁ గలుగుచున్నదని యానందించుచున్నా
రము. ఇది ముందు రాఁబోవు భాగమునఁ జర్చింపఁ దగిన దగుటచే నిందు విస్త

రింతక ప్రకృత మగు 'కోకిలకాకమునుసూర్యుడు, నింతకుమున్ను ప్రచురించిన గీత ప్రథమభాగముపై వాక్ ప్రకటించిన శంకలను సూర్యుడు గొండ్రిక వ్రాసి విరమించెదము. "కోకిలకాక" మనాభివర్ణకముగదా? దానిని మీపై నేల పెట్టుకొంటి. అని ప్రశ్నరావచ్చును, అంజులకుఁ బ్రథమభాగపీఠికలో మాశిష్యుల వ్రాతలనే బోధకములనుగాఁ జూపి యున్నారము. ఇంకఁగూడఁ గొండ్రిక చూపెదము.

(కవితలోని ప్రభాకరపరామర్శమునుండి)

చ॥ ..... మీగురులకుఁ దెల్లమే, ... మాగురులశక్తి ..... ఉండిన బద్ధ శక్తి ..... దెబ్బదినుకాకియై కాక నిఁగుంఁగెఱుగెను నే॥

ఈ పద్యము 47 వ పుట మొదలుకొని యుదాహరించిన వేటూరి ప్రభాకర కాశ్రి సతీర్థ్యసంప్రార్థన పద్యముల కిచ్చిన ప్రతుత్తరములోనిది, అతఁడు గురువును గాక యని వ్రాయుట తప్పని మందలించిన పైని వ్రాసినవ్రాతలో మరల నదే పాటపాడుచు లేదని బొంక మొదలిడిన వీరితెల్పిన, వీరదైవానుకూల్యమును జనువరులే విచారించుకొందురుగాక. ఈ బొంకులను దమపేరితోఁ బ్రకటింపక శిష్యునిపేరఁ బ్రకటించుటవలనఁ దా మతని మందలింపున మత్తరమిలేమి ఘృట మగుచున్నది, విశిష్యపేర ని ప్రల్లదములను వీరు ప్రచురించిరో అశిష్యుడే యిటీవల "పాడిగృహీతా శ్రవణానందశృంఖల" యను పేరితో 120 పుటలకుమించిన బూతుఁగూడతలను వ్రాసి లోకుల స్తోత్రముల కగ్గమైనగుణవంతుఁడు. అతనిపేరా పాత్రముననే చూడఁదగు, అతని శంకలకు త్రరములు "శృంఖలాత్పజీకరణము" చదివిన విస్మయముగఁ దెలియఁగలవు అబూతలవ్రాత వెం॥ రా॥ లయోజక మీఁదనే జరిగినదనుటకు సాక్షిభూతము లగునంశములు బోలెఁడుకలవు అది గూడ నస్మత్ర చూడవలయును మఱియుఁ బ్రకృతమగు "ప్రభాకరపరామర్శ మునుండియే మఱికొన్ని యనందర్థప్రలాపములను జూపుచున్నారము

"మ॥ ... వ్రాయఁగ వాయంబె సతీర్థ్యలంచు ... కొద్దిగ శ్రీరామ కవీంద్రుఁ డొకరుండె విదై నేర్పి ... యిరువరక విలిచెదే, .

ప్రభాకరకాశ్రి "సతీర్థ్యలార" అని వెం॥ రా॥ ల నిరువురను బిల్పుట, తప్పటికి తుతప్పిట్లు సమర్థింపఁ బడుఁ గాక. విండ్లకొలది వెంకటరామయ్య శిష్యుఁడు, రెండవయతఁడో? కొన్నాళ్లు మాత్రము శిష్యుఁడు దీనింసూర్ప భారనిజున

రావ్యములలోని ద్వితీయపర్వమును, రామకృష్ణకావ్య కంద్రోగారనుష్టుప్తులు, (బ|| 4) రామచంద్రకావ్యాలవారును సాక్షు బనుచుచుగాక, మఱియు నీవిషయము 70వ శ్లోకంలోని యంతరములోని 4, 5, 6. వ వంతులకలవరకు నూడఁ దెలిసికొన వచ్చును అంతరము రామకృష్ణకావ్య వినకంద్రోమమునుగూడఁ బ్రాసినదే, అనుఁగాక అతఁడు నూడ వంకటకావ్యకే దగ్గఱవంతువని రామకృష్ణకావ్య యవలాపింక క మానఁడు. ఇట్టియవలాపమునకు దోసి యొక నిట్లు వ్రాసిరి.

(1912 వం! సెప్టెంబరు అభినవ పరవ్యతినుండి.)

ఉకృష్ణకవిగానో? మీరుగీరతదివర్ణనముని వ్రాయుచు నందు నన్ను మీకి రుత్రరకు పరిపదిన ఇంకనుదేననియు మీకుగల్గిన తంకియంతయు తెట్టినవాడను నేకనియు, నుడివారి. అనవ్యయాలేయఁడ గంకణముగట్టికొనిన మీకిదియొక వ్య త్యావముగ దోవకున్నను నాకు గడుగడు నవవ్యయగనుండుటకే లోకులెఱుం టుటకై నావర్ణమును దెప్పయిన్నాడను అది మీరునుగ్రహింతురుగాత నేనుమీ కే సమీపవంతులదగాని బ|| 4|| వంకటకావ్యులు శకావధానిగారికి అంతవం తులదగాను మీవాదసారవ్యమునకై మీరు వేరుగా దెప్పనక్కఱికి మనవాంఛవ్య ముఱుండుచోరవ్వరుమొప్పరు.....

వల్లెవాలెం.

M. V. Subba Row. 16.8.12.

ఈయవలాపములను నూర్చి గ్రంథములో నక్కటక్కటఁ గొండొక చర్చిం పుఁ బడుచునే యుండును, ఇది యటవలంబుఁగాక. అతఁడు 'సంశ్చార్యము' అని పోయితిని వీరు 'కథామర్మము' అని పోయితినివలననే కొంతవఱకు యోగ్యత క్షుటమనుచున్నది, దానికలవ వచ్చు బుద్ధిని నివారిత మన్నను నివారించఁ బడెను, అది యటవలంబె, దాని నిండఁ దిట్లు శరవరంతరగా నున్నది.

(1) దీగ్... కోకిలకావ్యము తెల్లపింఱుట, మునుకళంపఱుండుఁ బలుమా యీరిందిది... (2) క... కామ్యుండ వంకటకామకృష్ణ భీకరులకటలచు వ్రా ముండదు. (ఇట్లక నేకములు.)

కళికాకావ్య మీ యనుగుర్ (మొగ్గ), అనిప్రాసినది చాలవఱు? నై గా? కావ్రుండ, నాకలవ నఁట?

"క... రామకవికిఁడే నీకు నభివ్యక్తైకవోఁ దిరుకలికావ్యగారును నభివ్యక్తై"

తిరువతికాస్త్రి వెంకటకాస్త్రివద్దఁ జదివిన దేదియను లేదు. అట్లే వెంకట రామయ్యకూడ నని శిష్యునివ్రాలుతోఁ బ్రకటించు మా శిష్యులసాక్షానమును లోకము కరికించుచుఁగాక. తిరువతికాస్త్రి వెంకటకాస్త్రియందు గురుత్వమును బాపము గారణము, అతనికంటె నితఁడు ముందుగాఁ గవనము రచించు నలవాటు గల్గినవాఁడగుటచే నేకందవద్యలక్షణమునూ యే యొకనిమిషమందో యితనివలనఁ దెలిసికొనుటకప్పు నేలుగాదు, ఇతఁ వెంకటరామకాస్త్రికిఁ గల యావద్గురుత్వములో నెన్ని కంటులలోనూ యొకవంతుమాత్ర మితరులదియుఁ దక్కిన దెల్ల వెంకటకాస్త్రిదియు నగుటకు భగవంతుఁడే సాక్షి కాఁగలఁడు. దీనింజూచి వూడవభాగములో విస్తరించదలంచి యందు సూత్రముమాత్రముచాసిన వీరమింతఁబడుచున్నది. ఆశ్రమసృజకాలములో మూడుమాసము లని కృష్ణకవి వ్రాసినను, కోకిలకాశములో 'చాలఁగాలమ్మ' వినినది, అని యిరువుకచే వాల్లతోఁబ్రకటించి యున్నాడు. "చాలఁగాల" మనఁగా? మూడుమాసములే యని పోట్లాడుదురా? అయినచో 'శ్రీవ్రత్యయాంతము కొముది' చతురుట పొనఁగదు, ఎక్కువబుద్ధిమంతులకు మూడుమాసములలోనే శ్రీవ్రత్యయాంతము కావచ్చునని వాదమునకు దిగినను నిలువదు, మూడుమాసములు ముగ్ధులకేనైనను, మాసము ౩కి ననభాగములు 10 దినములు, అదిగాక మధ్యమధ్య వైమిశ్రికములు గొన్ని యుండును. అదియెల్లఁబోఁబోసినచో సుమారు 45 దినములు చదివినట్లు తేలును, అదిననులలోనే శ్రీవ్రత్యయాంతము చతురుటకు వైయాకరణు లెవ్వరును సున్నరు, వైఁగా నా నలుబదియైదు దినములేని పాఠము జరుగుటకు. —

"తా" నెవ్వఁడు చొట్టకూటికొఱకే తిరుగాడుచునుంట నేమియుం దెప్పక కాకి కోయలకు,, (కోకిలకాశము.)

అనుచారివాక్య ముప్పి కొనకు కావున విమర్శించుచో మాశిష్యులు వ్రాయువాక్రితరెల్ల నింతసారము కలవి, చారిత్రవృత్తము నుంచిది, కావున చారికిగురుమాక్షణ, దేవమాక్షణ 'అస్మత్కోత్తులు' ఇతఁ నేమి కావలెను, కలియుగమునకుఁ గావలసిన సామగ్రి యంతయుఁ దటస్థించినది 'దానితో' బోలెడు గ్రంథమును వ్రాయుచున్నాడు. (వాఁడగలదు, వ్రతగ్రంథమును నిట్లు విమర్శించి నిర్ణయ తేల్చుచారితరు? ఎవరికిఁ గావలెను, సూలవృష్టిచేఁ దిలకించువారో, "కాశోలును" అని యెనుకొందురు, ఇది యెటులుండె, "కరామర్చము" నుండి యింక సుకమాట నుదాహరించి దానిసారమును తేల్చి వదలుచున్నారము.

“నీ! దయమీట నైకభాంతము కావ్యములు చెప్పి సాహిత్యమును నిగాఢ
జల్పి నాఁడు”

వెంకటకాశ్రమి యిశ్వరకృష్ణమూర్తికాశ్రులుగారు నైకభాంతము కా
వ్యములు చెప్పిరనియుఁ గవిత్వము యెడలైనది నేర్పించియు వారియెడల వెంకట
కాశ్రమి కృతఘ్నుఁ డయ్యె ననియుఁ బ్రతద్యమునందలి సారము, శ్రీకృష్ణమూర్తి
కాశ్రులవారిపద్య వెంకటకాశ్రమి వేసిన విద్యాభ్యాసాదికము నీక్షించి వద్యములవ
లనఁ దెలిసి కొనఁ గోరెదము.

(జాతకవర్యముండి)

చ॥ కదలి యనంతరం బచటకాట వరంబను నుక్క-వల్ల కింపొద
వగనేగ....,

కాటవరముననది శ్రీకాశ్రులవారి నివాసస్థానము శ్రీవారిటీవలఁ జాలకా
లముకిందట రాజమండ్రి వ్రేవేరించిరి.—

(మఱికొన్ని పద్యములు.)

తే॥ ౧॥ అచట శ్రీపాదవంశజాఁ డనఘమూర్తి, కృష్ణమూర్త్యాభి యుకవి
వరేణ్యు నెద్య, యెదలిడి కుమార సంభవమునను రెండు, నర్గలువరించె మూడు
మానములకెలమి,...తే॥ ౧॥ గురుశ్రుఁ డత్సహపాతియుఁ గూడితఱుచు, 'నాదుఁడు
చురు చదరంగ ముట్టియెడల, లక్షణంబెట్లు లట్ల తల్లక్షణంబు, నితఁడు గ్రహియిం
చె నాదరమనక మనఁగ....తే॥ ౧॥ అంతకుఘ నందేకకావ్యమును యెదలు,
వెట్టి చదువును నున్నంత తిప్పుకార, గం బుదయమందెఁ దత్త్వరూపంబు దెలి
యఁ బఱచెద...., చ॥ -- గురునింతి మృతింగనె నాత్మదేహముం, దొదనె ను
కించుకంత జ్వరయోగము, - - - గురునికిక వచియించి యానమాభ్యుభరముం
జలెఁ జల్లిని దండనింగనక....

నైకభము శ్రీకాశ్రులవారిపద్యనే కాదు మఱియొకరియొద్దఁగూడ నిప్పటికిని
వెంకటకాశ్రమి చదువనే లేకు ఇంక ముందు నడువకలసియుంచును, అయ్యాయ్య,
శములకు శ్రీకాశ్రులవారి సామెలు, శ్రీకాశ్రులవారు వెంకటకాశ్రమిని కృతఘ్న
ఘ్నుఁ డనియెంచురో యే ముందురో 57 వ పుట, 11 వ పంక్తి లోని గాదె జగన్నాథ
భస్మామిగారి పద్యములో నూడఁ గోరెదము, గీతక్రమభిధానమున 37 వ పు
టలోని నీనకద్యమునఁగూడ యిశ్వరకృష్ణమూర్తి విషయము కొంతకలదు. భదువఁగ

రెదము, అభవా, శ్రీశాస్త్రులవారికి వెంకటశాస్త్రి కృతజ్ఞుడగు గాడు, అంతమాత్రమునక దమకేమి లాభము. అతడే రారవాదికరకముల కన్నె పోవుగాక, అతనితోక నింద్య మని యెఱిగియు వీరేల వట్టవలెను.

‘యాశ్రయస్థాకం శుచిరతాని’ తానిత్వయోపాస్యాని. నూ ఇతరాణి.

అని చెప్పినవేదవాక్య మేరయిగనిది, అతనిమంచిని గ్రహించినచో దమ్ము లోకము మెచ్చునుగాని యెందులకుఁ బరాజులుయై యతని చెడ్డను గ్రహించినభలమేమి, ఇది యిటులుండుగాక, ఇంక వీరిగీరతవిమర్శనవులై నిండుక ప్రదర్శింపము.

‘గీరత’ శబ్దము సాధువుకా దని కొంత చర్చ వ్రాసి చూపించిరి, అది వందితులు చేయవలసినది కాని జ్ఞానం వచుర్విదగ్ధులై దానికి సధికారులు కారు, వీరు జ్ఞానవచుర్విదగ్ధులనసంశయమునకు వారి “శతస్సు”యే మొదటిసాక్షి, ఈవిషయమును దెలిసికొనక గోరువారు పాశువతమును బడువక గోరెదము, పాశువతమే యక్కడ లేదు. వీరికకవిత్వాంతికితో నెవరో మెచ్చియుగారు కాళిదాసకృతమగు “శృంగారతిలకమును” దెలిసిందిచి రని వ్రాయుచు వారిచెడ్డములను మెచ్చుటకుగా మా ‘రసీకానందమును, దెగఁ దిట్ట మొదలిడి కొన్ని వృత్తికలు దానితోడనే నించి కాలక్షేపము చేసిరి, అందెన్నో యనంతప్రలాపములను వారిడిచిరి, దిజ్ఞాత్రీ ముదాహరించుచున్నారము.

ఉ॥ రాత్రి మబ్బుచేతఁ దిమిరమృధిగమ్ముగ నుండె, వ్యాప్తి మై నాతక కష్టుడై వతిరయమ్మున నిద్దరవోయె దొంగ లీ । రాత్రి యూరుచొచ్చిరి కరమ్మును బాలనుగాన నెంతయుకా । ఫిలిలుచున్నదాన నింక వేగమె నిద్దరమాను పాంథుఁడా? (రసీకానందము)

పైవద్యమును విమర్శించుచు నంకు “రాత్రి” అనుపదము రెండుసార్లు వాడుట తప్పని వెక్కిరింపక జొచ్చిరి

(వనంతతిలకము).

ఈబాలునెత్తికొని యింటికి కృష్ణునన్నుతో, నానంభులందఱు మనంబున నేమిసారే, ఈబాలు సూర్యునికు నిట్టులెట్టిపోవక, గాబుద్ధి వుట్ట దని కనక మనంబుతోనక—భారత - అది - ౫-అ

దీనింబట్టి యట్లు వాడుట భారతకవ్యులమని స్ఫుట మగుచున్నది. ఇంత స్వల్పవిషయమును గనిపెట్టని వీరు పెద్దపెద్ద విషయములలోనికి దిగుట ‘తిట్టి

తెగురలేనియమ్మ స్వర్గమున తెగురుటవంటిది. గానవీరివిద్యావిషయక మగుశంకల కిటు సుత్తరము లిచ్చుటకుఁ బ్రారంభించి కొన్నిపుటలు వమ్మనర్చన దొరఁగొ నము. అదిగాక గీరతమువలనఁ దమ నెత్తినిబడు సంకములేదేనా వానిని ఖర్చి దించుకొనుటకన్న శబ్దవిచారమేమి ముఖ్యము, కృతఘ్నత్వమును గాని యనత్య తత్పరత్వమును గాని లేకుండఁ గాపాడుకొనఁ బ్రయత్నించ వలయునే కాని యా శబ్దము కాగులేదు, అంపలియత్తరములు వ్రాసినవారు 'తి||వెం|| కవులకు బంతుగు లు' మఱియుం గొంతలు స్నేహితులు లోనగు నవలావములవలన ఘటమేమి, ఒక రిద్దలు మూగురు లేక నలుగురైదుగురు వెం|| శాస్త్రీకి బంతుగులే యగుదురు గాక వారు వ్రాసిన వ్రాఁతలో నున్న విశేషమేమి? వెంకటశాస్త్రీకిఁ బిచ్చియైతిన దని యెవరేని వ్రాయురము చేసినప్పుడు దానింజూర్చి క్షేమనమాచారము తెలిసికొను టకు వ్రాయువారు బంతుగులు కాఁగూడదా? అంతమాత్రమున నందలియత్తర ములెల్ల బంతుగులవియు స్నేహితులవియు నని బొంకినఁ బోవునా? మఱికొన్ని.

“తమంతఁ దాకు కల్పించినవి”

యని కూడ వ్రాయ నుదలిడిరి ఈమాట కర్థమై నఁ గలదా? అట్లుక ల్పించినచో నయ్యెవర యారకుండుదురా? ఈత్రోవ కొప్పరపుండ్రోవ, దీనింజూ ర్చి గుంటూరిసీమ, ఇతరరంగవీతిక చూడఁదగు ఇట్టివే యనేకములు ప్రబలము లందుఁ గలవు, ద్విభాష్యం పుల్లకవిగారు వీరియందభిమానముకలవారా? కాదా? ఆయన వ్రాసినయత్తరము నీగురునక్షీణలోఁ బ్రచురించితిమి. 52 వ పుటలోఁ జూడఁదగు. ఆయనకు వీరియందుఁ గలయభిమానమును స్ఫుటికరించుచున్నారము

(కవి తావత్రిగనుండి.)

క॥ శ్రీవేదమూర్తులైతగు, శ్రీవేదల రామకృష్ణశేఖరనమఁ, దద్భావుకుఁ డోలేట్యనన్దయుఁ, డో వెంకట రామకవి నదంప్రేద్యయితి॥౧౧...మ॥ ఒకచో ముద్దులు మాటల గట్టు సుకచో సుయ్యారముల్ సూపు నిం, కొకచో మంజాలకయ్య లందు సుకచో సుత్పాళాముల్ పెంచు నిం, కొకచో నిందు న లంక్రియాదులను; బ్రాజ్ఞుల్ సంతసించంగఁ గొం, కక రాజిలైదు రామకృష్ణ! వితా కళ్యాణలీలాగతుల్॥.....

యట్లువిధేయుడు

ద్వి॥ పుల్లకవి, చుర్గాడ. 22-9-1910.

ఈయనకట్లు మనమేల విఱిగి పోవలెనా? యాచింపుడు. తా మెవ్వరినైదురుద్యమకప్రస్థ సంగాధికములు తల్లివెనుకఁ దల్లి యనఁదగిన పెద్దతల్లిలోనగు

వారికి రుచింపనియవ్వు దీతరబంధువుల తెల్లురుచించును, ధర్మముబంధుత్వాదిక
ము ననుసరించునది కాదుగదా, ఈ పుల్లకవిగారువెం||రాల భావిప్రయత్నము
గూర్చి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

30-7-1913.

.....తే|| గీ|| గీతమ్ము విమర్శించు గిట్టియొకటి, వెలువడుచు నున్నయది దాని
వెనుకనుండి, నిజవిశేషమ్ములను గని నెగడవచ్చు...కుకవి కాండ వేదండభం
దవిభండనాభ్య.

ద్విభాష్యం పుల్లకవి,

గోదావరి, డి|| పితాపురం, డి|| చంద్రాడ.

ఇదియిటులుండె, మామియ్యనిపెద్దతల్లు లిరువురు, వీరుకడుధర్మతత్త్వరూండ
ని మాబంధువులెల్ల నెఱుంగుచును, ఆయిరువురలో నొకరికృపదయము ప్రకృతవిష
యమున ననంతవృత్తి మని కనిపెట్టఁబడినది, అంతులకు సూచకమగులేఖ 88 వ
పుటలోఁ గలకు, అది వారిసాహర్దమునే తెల్పునుగాని తక్కినవిషయములను
దెల్పును, దానింబట్టి తక్కినయంకము లెఱుంగుచురుగాక, దానినివ్యాసినకాక
రవర్తి వారాయణమూర్తి మామియ్యనికిఁ బెద్దతల్లి కుమారుఁ డని యెఱుంగఁగదను,
వేటాక పెద్దతల్లిగా రీతని ప్రకృతోద్యమమునకు మొదలేనమ్మింపవలె గాని అవి
షయమున మేమిట వ్రాయనాధారములులేవు. ఆధారమే యక్కఱలేకుండునీ,
ఏమాత్రమేని మనస్సునునది యొకటి యుండెనేని కృతఘ్నత్వ దోషము నది
యెవ్వరినిగాని సంతసించనీయదు కాన వారు వీరననేల, మామియ్యఁడు కృతఘ్నుఁ
డేయనునేని యితఁడొనర్చువనులు మనుజులనైతి నైతియేరికిఁ గాని యనవ్యములు
గాకపోవని చెప్పసాహసించుచున్నారము. అదియిటులుండె.

(1913 నం|| అగష్టు 27వ తేదీ ఆంధ్రప్రతికనుండి.)

ఆంధ్రరంభాధారతము.

ఈ గ్రంథమిత్రుడు విశాఖాధికయంకు ముద్రితమైనది. పితాపురనంస్థా
నకవు లగురామకృష్ణకవు లీగ్రంథమును సాదరంబున తమకవితలో ప్రచురించు
టమే గ్రంథోత్కృష్టత చాటుచున్నది..... (తిరుమలవెంకటరమణకవులు).

పైపంతులకలన నాకవులకు వెం||రా|| లయంకుఁ గొండొక ప్రేమకుల
దని విన్నవ్వును, వీరు చూడఁగలిన పద్యములను 88 వ పుటలో ముద్రించి యుం

టిమి, వీరికృతస్తుతాదుల విషయమున వారికిం గలయేకము నవి పూర్తిగా వెల్లడించెడిని, సార మేమనగా వీరి వాక్యముద్వికమును బట్టి బలభువులేమి లోకులేమి వీరిని మందలించు తలఁపుగలవారగుచున్నార? త్రోవలేక వారిని వీరు మాకు మిక్కిలుగ నవలాపించి తస్మాదమునఁ దమకు శత్రుత్వమును సాధింపఁ జూచుచున్నారు.

(కవికర్తరసాయకమునుండి.)

క॥ కాకేమి తన్నుఁ దిట్టెనేని, కోకిల త న్నేమి ధనము కోకొమ్మనెనే, లోకము వగ యగు వరుసని, వాకునఁ జాట్ట మగు మధురవాక్యము కలిమికొ.

మామిడిల వ్రాసినట్టిది వైకవ్యమును జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుచున్నది. మొదటఁ దా మవలంబించిన పితృత్వము కాకత్వముగాఁ బరిణమించుచున్నది. దానిని వారింక నెవరితరము? ఇతర కారణములచే శత్రువులగువా రిట్టికట్టుల నేవేని యవకతవకలు తమ్మునుగూర్చి వ్రాసినచో నవి త్రోసి వేయ నగును గాని యట్టిది లభ్యమును లేనివారు శత్రువు లగుచుండఁగా వారించుట యెట్లు? ఈవిషయమును నమర్థింపఁదగు సంకములు పెక్కులున్నను దిక్ష్వాత్రము సూచించి వదలితిమి. వీరికి గురుద్రోహ మనిన బెల్లమునుంగాదు. ఇది మామొడలమాత్రమే యనుకొనుచుంటి రేమో! అట్లు కాదు, సార్వత్రికము, దీనిని సూచించి వదలుచున్నారము.

“భగీరథశాస్త్రులుగారు, వీరు సత్రములు, ... యాయన యంజరములో నున్నప్పుడు భారద్వాజభుట్టములోని విశేషములు తెలిసికొనుటకై వెంకటరామశాస్త్రిగా రాయన యొద్దకు వెళ్లినమాట సత్యమే”

ఇది కృష్ణకవిత్రాత, చదువుకొనుటకు వెళ్లినప్పుడే బరువు దక్కువ యని యెంచి కాఁబోలు, “విశేషములు తెలిసికొనుట” కని వ్రాసి పాఠభుబండి తోల మొదలిడినాఁడు, ఒకవిశేషము మాత్రమున్నది, కృష్ణకవిత్రాత సాగఁగ జాలకున్నను వెంకటరామయ్య తానుగూడ నిందుఁ జేత్రాలు జేయకుండుటచేఁ గొందొక సంతసించ వలసి యున్నది, ఈగీరతవిమర్శన త్రకరణమేమి, అట్టహాసమేమి, కృష్ణకవిగారి వ్రాలుమాత్రమే కలది యని చదువరు లెఱిగియే యున్నారు, అయినయొద్దకు విశేషములు తెల్పుటకై వెళ్లినట్లు లిఖించినను లిఖింపఁగలసాహసీ సుందీ కృష్ణకవి, అతని కనత్యమువలన లభ్యమును భీతి లేదు, ఈ యంశము శృంగభంగాదికము వలనఁ దెలిసికో వచ్చును. అతనికి దీటుగుణాఁడు

చర్లచలవతి, అతఁ డతని కావముఁబడి, అతనింజూర్చి వ్రాసినచో మాలేఖిని తెం
తేని వనిగలుగఁ గలుగు, 'యతోవాచో నివర్తంతే' శ్లో॥ కథాపిఖలు...అశ్రేయ
నేయతః,, ప్రకృత మనునరాముఁ, శగీరభశాస్త్రులవారి యొద్దఁ జదివికొన్న నం
గతిసైప్పికొన్నచో నావిద్యాభ్యసన కాలము వ్లవంగ నంతర్వరమగుటచేఁ దద
నంతర భావియగు కీలక వత్సరములోనే వ్రాసికొన మొదలిడిన

ఉభయశాస్త్ర ప్రవీణత్వము,

బ్రతుకడు, ఇందునుజూర్చి గీగత ప్రభమభాగవీరిక ౧౪ వ పుటలోఁ గొన్ని
పంక్తులు చదువఁగోరదము, దానిని బ్రతికించ వలయునని శగీరభశాస్త్రులవారి
శిష్యత్వమును బృథ్వీకత్వముగా మాకృష్ణసుకవియవ్రాపించఁ జూచెను, తన
కావముఁబడి యగు చర్లచలవతి పెద్ద వండితుఁడని లోకమునకుఁ దెలియనట్టి
కృష్ణశాస్త్రీ కొండొక యవలపించెను. ఆసోదెవలననితనికిఁ బ్రయోజన మెంత
యున్నది. "శృంగ భంగ" "నత్యసందేశముల" కవిత్యము తనదికాదని లోకము
విశ్వసించుటయే దానికి ఫలము, ఎన్నియని చూపుదుము. ఇతఁ డనత్యమునకుఁ
బుట్టినిల్లు. భగవంతుఁడను, దజ్ఞులును, ఇందులకు సాక్షులు, ఆచలవతి వ్యాచిత
కీతఁ డిట్లు వ్యాఖ్యాన మొనర్చుచున్నాఁడు.

"వెంకటశాస్త్రీగారి బండారమెంతో కృష్ణకవి తేల్చిననియు, నాపిదపఁ
దిరువతిశాస్త్రీ వెంకటరామశాస్త్రులుగార్ల నంగతి చూచుకోవచ్చుననియు నంకు
గల యర్థము యథార్థమని ముమ్మాటికి వారు విశ్వసించురుగాక."

("రాను రప్పించఁ బనిగానరాదు మాకు")

అను నప్రస్తుత ప్రశంసా వాక్యము నెఱుంగనిలోమలు దప్ప నీవృథా రా
వము నెవ్వరు విశ్వసించురో.

ఉ॥ వేదల రామకృష్ణులఁట? వెంకననంట? జయించునంట? యెం, దో?
చురితంపుబండి సెగిఁ దోరెడిసాహసమందు: నింక నెం, దో? చుడు కందివా
ని వయఁ దోవక మీ స్వనుటందు, నింక నెం, దో? దెలియంగరాద యది
యొక్కటియే నళ తేల్చుగా వలె?"

అది యటు లుండె, సావము? ఆచలవతి *క్షమావణవాగ్నికొని నిర్దోషి యగు
గుటకుఁ బ్రయత్నించఁగా మరల నాతని నితఁడు దోషమాపితుని జేయఁజూ
చెను జూచితిరా?

“చర్ల వెంకటాచలతతి శాస్త్రి, యను నరచదు నాకు నావనుబందియే, యింతచదు వ్రాసినట్లుగా వెం శాస్త్రిగారి పోత్తాచాముతో నచ్చటి విద్యార్థులలో నెవ్వరో వ్రాసిరి”

వెంకటశాస్త్రిగారి పోత్తాచా ముఁట? దానిపై నచటివిద్యార్థు లెవరో వ్రాసినఁట? (‘కృష్ణతాదనాద్దస్తకంఠః’) అన్నట్టిట్లు వ్రాయు నీతనిఁ దజ్ఞులు మందలింప కుండుట కడు నయకన్కరము, తక్కిన యనత్యములును బిగిల్చుము లును నటులుంతుము, ఈవిషయము నేని ధృవపటముటకు నితఁడు నత్యలలో మా యెఱుఁగితి రొక గలఁదేహ మా చతుశరు లదిగి తెలిసి కొందురు గాక యని సా చ్చరించుచున్నారము. అక్షమాతని చలతతి పేరితో నితరులే వ్రాసినచో వారిని శిక్షింపఁ జేయుట యుక్తముకదా? నేఁడు చలతతిపేర నిట్లుసృష్టించినవారు మఱి యొకవ్యధు రామకృష్ణులపేరనే వేఱొకక్షమాతనిను గాని, సూటునుగాని మఱి యొకటిగాని సృష్టించ వచ్చునుకదా? కావున నిట్టివట్టుల నా వ్రాసినవ ముచితము కాదని కృష్ణకవికి తెలుపుచురని చతుశరులను మఱిమఱి సాచ్చరించుచున్నారము. ఇట్లే ‘ముఖమస్త్రీతి తత్తవ్యముగాఁ గొంత సోద వెళ్లఁబెట్టెను, దానినెల్ల నూఁచకోఁతగా ఖండించినఁ బియోజనము లేమి నింక విస్తరింప నైతిమి,

“అట్టియుత్తరములు మామొద్దఁ గోటాన కోట్లు గలవు”.

ఎట్టియుత్తరములు? గీరతములో, తి|| వెం|| కవులు వ్రాయించినట్టి యుత్త రములవంటివి, ఎన్నియున్నవి? కోటానకోట్లు? తదులుగావు, వందలుగావు, వేలు నుంఁగావు, లక్షలునుగావు. కోట్లును గావు, ఇంక నెన్ని? కోటానకోట్లు? అవిధ ముడినను నింతవిట్టనియలుగా నాదవలయును గాఁబోలు; పోలు? పోలు?కోటాన కోట్లగుఁగాక, అర్బుదములగుఁగాక, కృతఘ్నత్వముఘ్నగుణమని వ్రాయుపెద్దమా నిను లేదదొరకుచురో? ఆయంశమును బోధించనియుత్తరము లేమి పనిచేయును? లేదా, శిష్యత్వమునేని యాయుత్తరము లవలాపింపవలెను, ఈరెంటికిని ద క్కినయంశముల నెన్నిటిని తానికలన సాధించినను బ్రకృతమున కవి లక

పక్షి కతదయోః పదయోః తతతిపియే (రసగంగాధరము) ఇంచులకుఁ బాఠశాలము పూడఁ జూడవదగు, అయిననుదగ్గర మెల్ల “గుణినిపునః” ములలోని పాఠశాలలక లన నైకట్లు వాదింపు ముఖ్యులను నవాస్థానమునకు రప్పించువా రిక్కాల ముద్ర లేకుండుట కడువిచార్యము అవ్వదుకదానిగ్గులేలును.

మును నువ్వయ్యింక వని తేము వేయగఁ జెప్ప నక్కలు లేకు, ప్రధానవిషయమును వదలికొని యప్రధానవిషయములకుఁ బాటువడు వీరిప్రచారమువలన నీక్రిందిలోకోర్తి స్థలతిక్తివచ్చుచున్నది.

“జగతి శిరశ్చేదనమయమందునఁ దనకుండలమ్ముల యాన గొనెననంగ”
(యామినీపూర్ణతిలక.)

వీరు ప్రచురించునుత్తరముల స్వరూప మొక్కొంత నది మాపి విమర్శించుట ప్రస్తుతము కాక పోదు గాన దిక్కొక్క మట్లానరించుచున్నారము.

(కవితాపత్రికలోని యొక యుత్తరము నుండి.)

(1) “...రసకర్తవ్యలోపమునకు జడిసి మీనముల బెంచి కవిత్యమున మావ రాక్రమమునకుగా నుంచితి మన్న నెవరు నహింతురు...”

ఇతరులు సహింకతుండురుగాక, దానికిఁ దగినఫలముండుడఁ గాంతురుగాక, శిష్యపరమాణువులు నైక కుండుట తప్పగదా? అంత రుచింపనిచో లోలోఁ జరితహింకవలెఁ గాని.

“మీనమ్మల్ మెలిపెట్టి”

అని నర్తకలలో వెక్కిరింపు మని యేమివేకి బోధించును? తెఱగా నెవరో కొంటెతనముగా వ్రాసిన “రసకర్తవ్యలోపమునకు” ఇత్యాదియొకనక్కెల్ల మాటలను శిష్యులు ప్రచురించుట తప్పు గా దని చెప్పవా రెవరు, ఇంతకు నిద్రానికలనఁ దమకృతఘ్నత యేమి నివర్తించినది.

(2) “మీ రింకను గొంతకాల మెవరిక పెట్టిన లోకము మీ మూఢునికక విసారవృథాము లని యభిప్రదింతును”

అచారిత్రకన్న నీతాఁత యుక్త మన వచ్చును, ప్రసిద్ధులెల్లరు క్రమక్రమముగా గలించినపిదప వీరినే యట్లు గౌరవించఁ దగ్గకాలము రావచ్చును “దొడ్డెందు ... దొంగలు చోలుకొనిపోతే...గొడ్డు ...శ్రీమహాలక్ష్మీ” యగునుగదా, అభవిష్యత్సార్వభౌమత్వమునకు మెట్టమెదట వీరినర్పవలసినప్రయత్నము గురుబోధామే యగునాటు? అందులకా యాత్మనిక, బాగుబాగు, 1, 2, అం తెలు గుఱుకుగాఁ గల వాక్యములకు స్థానభూతమగు నుత్తర మొక్కటియే గాని,

అదివ్రాసినవారు మాత్ర మిరువురు, అంజులో సుకరు బ్రాలుకుడను 'గారు' అని తగుల్చుకొన్నారు, అదిమాడ మామీనమువలెనే యెండులకో తగుల్చుకొనిన ట్లా హింత వలసినదే, ఇంతటితెల్వితేటలు గలవా రేమి వ్రాసినను వ్రాయుదురు, అట్టివారిపేరుల నిండేల ప్రచురింపవలెను. వలయువా రనన్యత, చూడఁ గల రని యుపేక్షించితిమి.

(3) "గీతము నేతివీరకాయగా భావించుకాలము రాకపోదు.

ఈవాక్యమునూడ, అ|| "గారి" గారిదే, వీరభోగవసంతరాయండు పుట్టఁగ లఁ దనిచెప్పనట్టియన భవిష్యదవృత్తాంతమును దెల్పి రామకృష్ణుల సూదార్పి వరామర్పించుచున్నట్లు వాక్యములకైలి చెప్పచున్నది, వరామర్పించువా రెంతో యాత్మలుగ నుండవలయును. కావున మా వెం|| రా|| లిట్టివారియైతరములను ప్రకటించుకొనుట నవ్వవోవ్యాహుక మని చెప్పక తప్పక వచ్చినది, మఱియు నిం కెవరో మాకాత్మలుగా నుండువారే యొకసంకర్షమున.

"పిచ్చిపుల్లయ్య"

అని వెం||రా||లకు వ్రాసినరీతి? ఆవ్రాత యితరోద్దిష్టమైనను నయ్యది యెట్లో మూలసూక్తికి నందర్పించునఁట? దానింబట్టి వీరికేమి ఫలము కల్గెనూ కాని యా సోదె కొంత వెళ్లఁబెట్టిరి' అయియనువయోగ పరితాపమెల్ల నేనందర్పమునందలి దనుకొంటిరి? మా 'పాశువతమును, ఖండింక బోవుటకు వ్రాయునుపోద్ధాతము లోనిది, కాస్త్రము నువయోగించుటకు వీలులేనియప్పుడు తా మింతకన్నఁ జేయ వలసిన గతస్థింతక ముండఁ బో దని యాసోదెకుఁ దాత్పర్య మనునది యావద ర్థము, ఏపిచ్చిపుల్లయ్యయో యేదియో వ్రాసెను, 'దానిని ఖండించుట యుక్తమో? ఎవరో "పిచ్చిపుల్లయ్య" అనిరి గాన-మేమును 'పిచ్చిపుల్లయ్య' అనియందుమునునది యుక్తమో విజ్ఞులకు సుకరు తెల్పవలసి యుండునా? అదియటులుండె, వెం|| రా|| లు, దమయజ్ఞతను నిరసించువారిసెల్ల నేనంబంధములేకున్నను మాకు మిక్కిలను గా నపిలపించుచుఁ దమకు శత్రువులుగా భావించుచున్నా రని యంతకు వినినదే ప్రసంగించి యుంటిమి, అందులకొక సుకయంతర మువాచారింకఁబడుచున్నది.

"వెం|| రా|| కవులు మేము ఆశ్వమేధమున పద్యములు ప్రకటించితి మను మరభిప్రాయముతో కవిశాస్త్రిక వెనుకటివలె రు 1—0—0 2 తంప మనియు

పూర్తివెలకు గాని పంక వీలు కాదనియు వ్రాయించిరి. యంతకన్న మమ్ము వీ
రేవిధమున సాధింపఁగలరో...” . శేషాద్రిరమణులు (సోదరులు)

తమయశ్చక్రముకతమునఁ దమవలని లాభమునుగూడ గణించక తమమి
త్రులు తమకు శత్రులగుచున్నారనునంశమున కింతకన్న దృష్టాంత మేమి
కావలయును? ఎవరో—

“భంగుమేడుతూరులు”

తప్పశుజనులెల్లరుఁ దమయశ్చక్రమున కేవలించుకొనువారేకద, 61 వపు
ట 35 వ పంక్తిలోని చామర్తిశ్శర్గారాపు తమకెట్టిబంధుగుఁడు, అతనికిగీరతమునం
దానక్తి యుండుటకుఁ గారణమేమి, వైఁగా నితఁడు, వెం|| రాలకు, నహాభ్యా
య, బ|| శీ|| మధుసావంతుల సూరయ్యగారివద్ద వీరు మూగురును గాలిదాసత్ర
యమువఱకో, అంతకొకింత తమకు-వగసూ చదివినవారలు, అట్టిచో నతఁడు
గీరతమునభిలషించుట కర్థమేమి? అంతకన్న నెక్కుడుగ వారియాత్మబంధువు
లేమి వ్రాయఁ గలరు, 64 వ పుటలోని 15 వ పంక్తిలోని ఆకొండి శుబ్బిమ్మగి
ముగా రెంతమర్యాద కలవారు, ఆయన మాశిష్యుని పెదతల్లిమహారుఁడగు బ|| శ్రీ
ఆకొండిరామమూర్తిగారికిఁ బిన్నతండ్రి, అట్టివారెల్ల మాగీరత కావ్యము నేలయా
భరింతురో? 63వ పుట 24వ పంక్తిలోని, ఆకొండివెంకటశాస్త్రిగారు, దూరదేశ
స్థులు, మాయుభయులకునుశాఖామాత్ర బంధువులే కాఁదగువారు, బాగుగవిచా
రించినచో ఆకొండి వ్యాసమూర్తి శాస్త్రులవారికి దూరపుజ్ఞాతులేని కాఁదగు
వారు, వారినిబట్టి వెం|| రా|| లకే బాంధవ్య మెక్కుడు నక తప్పదు, వారు మా
‘గీరతము’ నందేల పేరు చూపవలయునో? ఇట్టివారికెల్ల నేదో ‘పక్షపా
తిపదమునూ’ మూర్ఖపదమునూ, నివేదించి తమమార్గమును చాము వదలక చూకు
బనిగల్పించు మాశిష్యుల నెవరు నస్సార్గమునకుఁ దిప్పఁగలుగుదురోకదా, వీర
ెల్లరును మాయొద్దఁ బుస్తకములు వెలలేకుండ నంగ్రహించుట కట్లువ్రాయుచున్న
వారలఁట? ఆమాటకే యొప్పికొందము, తమవద్ద నట్టిలాభమును బొందువారుకూ
డఁ దమమార్గము నేల నిండింపవలెనో? నరములేనినాలుక యచ్చవచ్చినట్లుదిరు
గును, అంతియ కాని ప్రాజ్ఞులగువారు మాలికి వినమెన్నఁడును వ్రాగరు,
అంజతో నుకపుస్తక మారకవచ్చునంతలోఁ గలుగు ఫలమెంతటిది, అదిగాక

వెం||రా|| ల, గీరతవిమర్శనమునకుఁ గృష్ణావతిక మాడఁచెను.

‘అత్యంతకేసి“కుక్క-మూతి పింఠె”గాని రసవత్తరమైనది కూడఁ గానుగదా, అట్టివాడు కానితత్తర చైత్రకట్ట కాసించి యేపాక్షిలుగాని తమ్మును గర్హించి మమ్ము నర్హించుచున్నారని వ్రాయుట నవ్వవో వ్యాసాతము కాక మఱియేమి, దాని తత్త్వమిది. ఎవరుగాని పాపకార్యమునకు ననుమోదకులుగా నుండవలెకును, పుణ్యకార్యమునకో? నిస్సంకయముగాఁ దోడ్పడుదురు; ఇందు లాభాలాభముల కించిత్కరములు, అదిగాక, నవ్వల్యలాభములతోఁ బనియేమి, వారలకు మహాలాభముకంటికలకు, అది పుణ్యపాపసంపాదన రూపము, దేనిని గోరువారు దానికనుమోదకు లగుచుండురు.

భృ॥ కర్తృ కారయతా. చైత్రవేరక శ్యానుమోదకః,

ఇంతతో నీవిషయము ముగించి విషయంతర ముత్తక్రమింతము. చతువరు లారాపిరి “కోకిలకాకము” ముఖతై మేము వ్రాసిన పద్యములకుఁ బరిమితియే లేకు. కాని నానాఁటికి పిరి గోలనండి విరమింతవలెనని యాశాపాదముట వల్లన, నవ్వమిదివలనఁ బ్రాక్షలోకమునకు విన్నవ్యమునట్లు వారి వారిలేఖల వలన మా మదికిఁ బూర్తిగా వచ్చుటవల్లన, జాలవద్యములను దిగవిడిచితిమి, అందుఁ గొన్ని మచ్చుచూపుచున్నారము.

చ॥ “గరునగునే వికన్యరవికన్యర మంటివి, వారిదార్పణ

భర భరితాంతరంబగు నభిము “గుఢాలు గుఢాల్ గుఢాలు” మఱి
చుఱుమఁగ విచ్యుతద్యదశు లుల్లసీలం గరుసాసూ? సారెకు
విరునగుసూ? వికధ్వని కవిధ్వనియై తలక్రిండు పాడుసూ?”

శా॥ గాంధీర్యంబది శున్నయంతుఁ బలిపెక గాకీ పికత్వ, మ్మిదే
దంభం, పెక్కడనేర్చి తియ్యరవాక్తత్వం? పెనండిచ్చె? ని
యంభో?వాహవిహరఁమూరవిభులవ్యాహర వాహుభ్యది
కుక్కంబి 47వతి ఘంకృతుల్ నినియ మి“కోకో”ధ్వనల్ నిల్పునే.

మ॥ నభలో లేకకు వావకున్ గళము, తత్త్వాన్వనంబు మానార్హమే
త్రుళతై లేచినవెంటనే తత్తులు చుర్రార్థం బవధ్యాన మా
రళనం, బయ్యది నిల్వ పీయకశుమీ? వ్రాక్షకృహోనిష్ఠ సా
రళ సాభాగ్య పరంకరాగ్రహణ మూత్ర వైర సంపాదలక.

క॥ కమ్మనంగ ఇరము, కుకవుల కమ్మనియను కొందఱు? అకలియనఁ గొ
టిల్లిమ్మడరు గతి యగుకొది, ద్విత్వని కుకవికలదిమ్ము దింపుట తేలెక.

కవిత్వపుఁ బోలికను నుదాహరించితిమి కాని ప్రైవద్యములగు నూత్నాం
శము లెవ్వయు లేవు. మాఱియులను గృతఘ్నతాఘ్నము నుండి తప్పింకనునియు,
దానివలన నితరులజ్జితోప తప్పని తెలిసికొందు రనియు, 'మే మిహనిఁ బూనితి
మికాని క్రమముగా నారది బలకలముకొనుచుంటచే నింతకలను మావరికొనును
సాగ్ధక్యమే కమఘట్టకు, వీరివిషయమున నెఁగ నొక రహస్యము తెలిసికొన వలసి
యున్నది, వీరికిఁ జెడ్డచుంచుగను, మంచి చెడ్డగను గోచరించుచున్నట్లు మఱికొ
న్ని వీరి కాఁకలు బోధించుచున్నది, వీరికి వ్యాసకృతభారతము తప్ప, ధర్మ
రాజపాత్రుఁడు, కుర్యోధనాదులు పుణ్యాత్ములు, ఈ యంశము వీరుప్రయిరిం
చిన "కొరక గొరకము" లోఁ బూడఁదగు ఈ వివరితజ్ఞానమే వీరు సర్వత్ర వివి
యోగింకఁదగువారు, దానిచేఁ గృతజ్ఞుఁడు మహాపాపాత్ముఁడుగను గృతఘ్నుఁ
డు మహాపుణ్యాత్ముఁడుగను గోచరింపక తప్పకు, వీరివిషయము ప్రకృతముగను
ముఖ్యము, కావున వీరు భారతమును వదలుకొనక తప్పకు. అది నుగువును నిం
దింపుట కొత్తకు.

(మహాభారతశాంతి పర్వమునుండి.)

భీష్మ॥ శ్లో॥ మాతా పితోఽర్థుమానాంప భూజా బహుమతామను... నురు
ర్దరియాకా పితృతో మాతృకశ్చేతి మే మతిః, ఉభాహుమాతా పితరా జన్మన్వేదో
వయోజ్యోతిః... ఆచార్య శిష్యాబాధి స్పృదివ్యాసాఽపి రామరాయ శ్లో॥ వీర్యాం
క్రతావ్రాతే నుర్గుణ సాద్రియంతే, క్రతావ్రసన్నా మనసా కర్మజానా, తేషాం
పాపం భ్రూణహత్యా విఘ్నం, సాఽన్యస్త్రేభ్యః హతకృపద్రుతిలోకే... శ్లో॥ మాతృ
తః పితృకశ్చైవ తస్మాద్భూజ్యత మా నురుః... శ్లో॥ మిత్రక్రహః కృతఘ్న
స్య స్త్రీఘ్నస్య నురుహతిశః, రతుర్ధాం న్నయ మేతేషాం నిష్కృతిర్నానుక్షుగును.

(విస్తరము తలై) వదన్యకవ్యః)

నురుష్య భర్తృబోధకము లగు మఱికొన్ని శ్లోకములు 32, 30, 81, 82,
83, 84, పుటలయం నుదాహరింకఁగది యున్నది, క్రకృతము మాఱియు లకలం

XVIII

బించినది గురుదోహంబు దీక్ష, దానికి వ్యతిరేక మగుధర్మమును బోధించునది వ్యాసభారతము.

“భారతః పంచమో వేదః”

అని దానిని పూర్వ పాఞ్జులేమి సవీనవిజ్ఞులేమి శిరసావహించురు గాక, ఇతరపంచమవేదములయందభిరుచి నించి తిరుతతి వెంకటేశ్వరాది దేవగురు నిందల నెసరించు వీరి కావంచమవేద మెట్లు ప్రమాణము కాంగలదు, కావుననే వారివత్సత్తి కనుకూలముగా వేటొక భారతమును మూడుపల్లెలు వ్రాసికొనఁ దలఁచిరి.

ఉ॥ వ్రాయఁగ వచ్చువ్యాసముని వర్ణుఁడు వ్రాసినయట్టి భారతా, మ్మయ ములోనియంశములు మాజీచిహురిచి వేటెభారతా, మ్మయము ... సమ్మరుగాక, పండితుల్” (అంద్రభాషా పరిషత్పత్రికలోని కౌగవగౌరవము చూ.)

ఇంతకు మున్ను “కుక్క-మూసిపందె”, అని మగ్గీరతమునే వీరు మాపించి నట్లు ప్రభుమభాగవీతికయందకు జూపితిమి, ఇప్పటికి వీరికి భారతముగూడ నట్టిదశ కే వచ్చినది, ఇంతతో నేమయ్యె, ఇంకను వీరివర్యలు వీరివ్రాతలు ముందు చూడ వలసి యున్నది, పండితులు సమ్మరఁటగి కాని లేకున్నచో దలక్రిందు నంగతులతో వీరు వేటొక భారతము వ్రాయుదురంటి.

శ్లో॥ ఆపరితోమ ద్వికుసుం స సాధు మనేయ ప్రయోగవిజ్ఞానం,,

అని కాళిదాసంతమహాకవి వాక్రచ్చినది వీరికిఁ దృణప్రాయమే, ఏగ్రంథ ముగాని పండితులమెప్పునకును, అపండితుల త్రివ్వనకును, నా న్నదముగా నుండఁ దగు. అయియంశము ప్రభుమభాగ వీతికలోఁ గొండొక వివరించితిమి, ఇంక న స్మచ్చివ్యవజ్ఞకమగు శ్రుతఘ్న మతమున కనుకూలించు నొకవ్రాతయు దానికి మారకమగు నింకొకవ్రాతయు నుదాహరించుచున్నారము.

“ఈ కాలమునం దొకరి నొకరు తిట్టుకొనుటయే కవితవ మైనది, అతిశ్లే యామృతము లైనవి, భారతామృతముతోఁ దుల్యములఁటగి, మూర్ఖులు వా నినే యానకితోఁ బఠించుచున్నారు.

ఇటువంటివా రిట్లే వ్రాయుట యుక్తము, ఇతరులేశమును సహృదయుఁ డు గాఁడనుట కాఘట్టనందలివే యిక్రిందిపంతు లుపోష్యలకములు.

“.....ఈవాక్యములు కాదంటిలోనిది,...ఇవివిధమున సందర్భము లేనియువ
మలయొక్కయు, శబ్దశ్రేణులయొక్కయు, జాతితాలు కొండవీటి చేడుత్రాళ్లవలె
...మెప్పుడు కాదంటిర్యాదులు...”

కాదంటిర్యాదులే నీరసగ్రంథము లని తలపోయు భ్లానలవకరివద్దగుటకు
మాగ్రంథములేల గుచింపవలెను? గుచింపనక్కరలేదు. అది యటులుండె, సహృ
దయులిట్లు జ్ఞాపించుచున్నారు.

(నుదర్శింపఁజేసినట్టి) కనుండి.)

“గీతమహాకావ్యములోఁ గాని యితివల గుంటూరినీమహాఁ గాని యొక్క
పద్యమునకు, ఈచదువరి మున్నగువారియపనిషదవన్యాసములు కుదకు. “అ
సావాదిత్యబ్రహ్మ” చేయించుటకై నఁబనికెరావు, పెదదుఱ నేమాత్రపునగ్ర
హణపునీర లున్నను, సహనబుద్ధి యున్నను, గీతకావ్యము లోని శాంతింపు
పద్యములో సుకృపపద్యముఁ జదివి భారతీయుక్తిసౌధ మెక్కి తరించఁగలరు,
లేనిచో సన్నిపాతరోగికి జక్రైరముఁజేదే, యెవ్వరేమి చేయఁగలరు?.

వా రట్లు సిందించుటకు హేతు వేనో గాని వీ రిట్లభినందించుటకు హేతు
విది, భారతము సకలఘోకవిజనవినుత మేల యయ్యె, కేవలకవిత్వ భర్తృమును
బట్టియా? కాదు, దీనిసూక్ష్మ ప్రాసనచో నింతట సంతటఁ దేలకు, భారతమునఁ
బ్రధానరసమేదియో, తెల్పుఁ దన నీనాఁ డెందఁజూ చేతులునలువవలసినవారు
కలరు, స్థూలదృష్టికి నందు వీరరస మేమో ముఖ్యమని తోచను వచ్చును,
అది యట్టిదియే యగుచో దానికి నేతాదృశ గౌరవము రాదు అందలి ప్రధానర
సము శాంతము, ఈయంశమునకు,

“...భారతే శాంతిః, రామాయణే కరుణ, ఇతి, ఏవం రసాది ధ్వనయ ష్షడ్విధాః॥

అను సాహిత్యకౌముదియు, మఱియు ధ్వన్యాలోకమున బ్రమాణములు,
అట్లు కొన్నిపట్టుల వివాదప్రధానముగా స్థూలబుద్ధులకుఁ బొడకట్టినను, మాగీర
తముకూడ శాంతరసప్రధాన మనట నిర్వివాదము, కావుననే యిది ప్రాజ్ఞులను
తికిం పఁచి మైనది. తదితరులు విద్యలోకమునకు సహజశత్రువులు.

(1) శ్లో॥ మూఢాణాం పండితా నేషాన్యః” (భారతము.)

(2) శ్లో॥...బుధజన ఇవ గామ్యవదనీ, (కాళిదాసః)

ప్రకృత మనునరింపుదము చూచునట్లును నన్నుకొనగగదను కాక వాన్య
నకృతభారమునూడ గర్వ మనుచున్న దనునది వ్రక్కతాంశము, నీరి వెనక
కొండ బనుచుండుటనుకూడ నుండుట నహము, ఏమనమని యొకరితో నుండుట
యెవరును గని వినినది కాదుగదా? అది యట్లుంటే, నీరుమతమున చుర్యోధనుఁ
డెట్టివాఁడని నడు యొనుగదా.

ము ... చుర్యోధనుఁ...గలియంశమునఁ బుట్టివాఁడనుచు నతా-
దీంకవాఁడెట్లునె, (కారవనారము)

ఇట్టివిషయమునఁ దనుచుర్యోధనునితో నీ రొక్కటఁ దనుమతమునఁ
కేవలముకొనఁ దనుమకుని కథేదము చేసి ప్రకృతసందర్భమునందే కొంత నిం
దించి యున్నాడు, దాని కట్ల మేమే? నీ రహక్రందనమునకున్న మానిని నిష
ధయోధనుఁడు కావలసి వచ్చుచున్నదే, లేదా చుర్యోధనుఁ దహక్రందనమున,
ఏమియునునో నీరితత్వము సాక్ష్యత ప్రాంతలెల్ల నింతటిసారము కలవియేగద,
నీరికి దామనరించి న నురుద్రోహకరాధమును ననుభించుకొనుట కీతవ్వదుతోప
లావశ్యకము లగుచున్నది, దాని యెట్లునాదట నీరుమత మెట్టిది? ప్రాచీనార్య
సమృద్ధిమైనదియే, దానిని యుజువుచేయుట యెట్లు? ఇట్లు.

అశాంకర్యోధనుఁ

(అనలుకు సరియైన నకలు)

ము ముఖము దగ్గిఁబడి శాస్త్రములను బ్రతిహతలక సంఘటించి య
మృత్యులభనముల వారిండుటను సూచించి జేయుచు పొట్టమీది ని
కలం గని నాస్తికత్వపును, తంబున సంపదలంబుఁ జేయు వా
నలదరిఁ జేరఁబోకుము న, రాకున నైనను మూఢచిత్తము.

ము యాచకకాళి కొక్కతృణ, మైన సునంగక యింటిమూలలో
దాచి వృథాకృత్యములు, దయానా బోధ ధర్మములన్నచో
గావముతోరుధక నమముగాఁ గనుఁగొంటియే మేలు, వచ్చుచో
యారిత పుల్లయైనఁ గొనిపోకువె చెప్పము మూఢచిత్తము.

ము విత్తమువెంట రాకునుమి, వేదసతత్వము మీఞవంబు నె
క్షత్రులొనరుమి నిజము, గాఁ దలపోయుమి యెప్పుడున్న సం

వత్తు లిటుండఁబోవు శుమి; పాపము నెందునున్ను వైసనీ
చిత్తము చేతనైనటులఁ, జెప్పితి నించుక మూఢచిత్తమా.

3

ది 27-6--03 సంగ్రం.

ఓలేటి వెంకటరామయ్య.

వైకవ్యములు మాశిష్యుఁడు మాకడఁ జదువుమానుకొనఁ బోవు దినములలో
రచించినవి, అందులకందుఁగల తేదీప్రమాణము ఆతెదీ శోభకృత్సం,, ఆపాఠ
శుద్ధ తృతీయా శనివారమునకు సరిపడును, ఆనం॥ శ్రేష్ఠములో వెంకటకాప్రి
యంటి యంజరములో సూతనగృహప్రవేశము, అంతవఱకుతఁడు శ్రీధృగాఁజువు
చున్నవాడే, ఇందుల కాగృహప్రవేశమునకు వచ్చినవారెల్ల సాక్షులే, విద్యా
భ్యాసారంభము శార్వరి సం॥ శ్రావణము, ఈమూడువత్సరములును, అప్రస్తుత
పృశంసలో మూడుమాసములుగాఁ గృష్ణకవి యపలపించెను, దానింగూర్చి యందు
బ్రహ్మచింతితుకన్నఁ బ్రశంసాఖండనముకుఁగా నేర్పడిన లోకాభిరామాదులు
లోనే ప్రసంగించుట యుక్తము, వైకవ్యములకాగితము మాశిష్యునివ్రాలుంటుమే
కాక యతని న్నూహస్తలిభిశాక్షరములు గూడఁగలది. కృష్ణకవి దీనినెట్లో యపల
పింపక మానఁడు, చర్లచలవతి క్షమాపణలేఖ కన్న దీనియెక్కువయేమి.

“న సాహస మనారుహ్య సరో భద్రాణి వశ్యతి”

ఈకారిక సరిఁ దనతృనిషయమునఁ జేయఁతగా గ్రహించుచున్నాఁడు
ఆది యటులుండె, ఆవద్యము లిప్పటియితని ‘దేవగురు నిందాత్మకముగు మతము
నకుఁ దోడ్పడవు’ ఈమత మిటీవలకుక్షీంభరిత్వ ప్రయుక్తమైన గురుదూషణను
సమర్థించుకొనుట కవలంబించినదియే, దీనిపేరేమి? వివేకదారిద్ర్యము, అనియవ
లంబించినవారి కొక మతమేమి, యొకత్రోవయేమి, యొకతెన్నేమి.

“శ్లో॥...వివేకభ్రష్టానాం భవతి వినిపాత శ్శతవిధః”

అనుభర్తృహరి బుద్ధి విహీనుఁడా? శాంతం పాపం, ఇట్టివీరివ్యాఁతలనేల
విమర్శింపవలెను? విమర్శించునాకాటి మూఁగులను.

“కొయ్యతోఁటకూగకును సిగ్గు లేదు, కొడవఱికిని సిగ్గు లేదు”

అని చదువరులు నిశ్చింకండు రని మేమెఱుంగుదుము, కాని మాశిష్యతరమా
లువు లిరువురలో రెండవమానినీ లిఖించు నశ్వరములకుఁ బాఠము లేక-యం

దుటంజేసి సత్యతాపాస్త్రీకే దత్తండునునకు దిగక తప్పనిది యగుచున్నది, వేదం
ల, అతఁడు వ్రాత యని ప్రారంభించినది మొదలు నేటికంతయును బ్రతుకించిన
యక్షరములలో నేయొకటిరెండు నిలుచునూ గాని తక్కినవల్ల 'మృ'వని యూ
నిన నెరిగి పోయితివేకదా? ప్రకృతివివాదవిషయ మటులంతయు. ఈకృష్ణుని

“అథాప్యంతమధీతం”

అని వ్రాసికొనియున్నాఁడు, ఈయొక్క-మాట కీతఁడు వ్యక్తగామునునంతటి
యేని తగిన సాక్ష్యమును చెప్పుకోక గలఁడేమో భయపరులు బ్రహ్మరక్షయిగాక,
కాముని చెప్పినవారు వెవరు? వ్యాభాసములు చెప్పినవారును వెవరు, భావ్యముచె
ప్పిన వారు వెవరు, అతనివ్రాతలూ.—

‘వీరేశ్వరాల్’

అనియున్నది, వ్యక్తము అంకక వాచుఁడగు వావీరేశ్వరఁడని మూలము
పురకు నుకింతయో మఱియొకటిగా నిచ్చును. అతఁడేమనునప్పుడలలో నెవరని
దనునారాయణశాస్త్రీ గారికిని గురువు. కావాలయినాస్త్రీగారికి కామంజితము
నుజెప్పి యితనికిఁ జెప్పెనూ, లేక యగుచునగున గల్పి చెప్పెనూ, కాక యింక
కిమాత్రమే గతావ్యమునాఁడ చెప్పెనూ, ఈవిషయము నుకదానినెవరి వ్యక్తమున
తెలిసికొని యితనివ్రాతల చర్చమున బ్రతుకు నుజ్జినించునాక, తుద విషయ
మునకుఁ బ్రకృతము నీరింబట్టి మాకు కల్పముకంటె నుకదా నన్ననారాయణ
శాస్త్రీగారేని యంగీకరించినచో జనువారు నిశ్చయించుచును లేదా వ్యక్తము
వివరించిగాలేని మాఅబ్బయిరావునుగుల నీరయ్యగారొనచర్చ గారి వేదము
వద్దఁగారి భాష్యంతము చదివితోయె నని చెప్పినచో నిశ్చయించి వచ్చును ఇక
నితోఁ జేరుటచే మఱియొకడు వెంకటరాజయ్యమాడ సత్యతత్వరుండినఁ డొండు
చున్నాఁడే కాని వాస్తవమున కతఁ డట్టివాఁడు కాఁడు, వెంకటశాస్త్రీగారి
పూర్వ సివేంతకముక విడిచితిని. ఎన్నట్లు చదివితది, చెప్పు నుని యధఃగునారున్న
చో నివృత్తికేని నిజము చెప్పియే యిందుకైతగా గురుత్వగోతన మొనర్చుటకుఁ
ప్రకృతము చెప్పి హేతువులను చెప్పఁడు, కృష్ణకవివెంటనుండుటచే నీటికర్మము.
తటస్థించిన దనియే చెప్పెను, కృష్ణకవికి. వెంకటశాస్త్రీ గురుత్వరంజనలో వా
నయ్యను బీరిగణితం దిగిలత గురుత్వవాఁడు, కావున వతఁ డెవరనూ వేర్వే
రులను, ఇతనికిఁగూడ వారే గురువులు గావలసి వచ్చినది, వానితో లోకము

దాని కలకల మృదంగాలించి, వారి మనస్సు నీరీకృష్టముగా మారుచు పాకల మై
నది, దానివలన మిగిలిన గుండెనక, ఇది ముగించును. అప్పుడది యిటులేరినీకే
పెరుగుచునది, ఎల్లప్పుడును లేని ముగియక నీరదాసమయమగు, అప
ర్యము ముగియించుట కాదు. మేము ముగించు వేదమునున్నదము, అయి
యివిమలములు ముగించుకొనుము. అది ముగించు ముగియక ముగించు
మొగియకము. ఇది ముగించు ముగించు ముగించు

[illegible]

శ్లో॥ త్యాగాయ సంశృతార్థానాం, సత్యామితభాషణాం, యశసే విజిగ్ఘానాం, ప్రజామై గృహమధినామ్.

(ఇతితాళిదాసః)

ఓమ్, సత్యం తవః, నాఽన్యతం వదేత్.

ఇట్లు

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

శుద్ధా శుద్ధ పత్రిక .

పుట.	—	పంక్తి.	—	తప్పు.	—	ఒప్పు.
4	—	3	—	మరా	—	మరా
7	—	2	—	బాఁప	—	బాప
7	—	25	—	బిట్ట	—	బిట్టు
12	—	25	—	దగ	—	గద
14	—	19	—	ధీర్వా	—	ధీర్వా
30	—	1	—	గుఱిక్కి	—	గురుఱిక్కి
31	—	15	—	శ్లో॥ దివం	—	శ్లో॥ దివం
33	—	20	—	సాఁకు	—	సాకు
45	—	23	—	పగుట	—	పగుటనె
45	—	28	—	మెత్తి	—	మెత్తి
52	—	15	—	యిండి	—	యిండి
56	—	8	—	వ్యమ్ము	—	వ్యమ్ము
56	—	17	—	రిప్టత్వ	—	రిప్టత్వ
75	—	10	—	లైడిన	—	లైడియం
84	—	16	—	అవరణ	—	అవరణ

స్థూలదృష్టిచే దిద్దిన వీనివలన వీని సజాతీయములను గూడ దిద్దికొనఁ గోరుచున్నాము.

శ్రీమత్పర దేవతామైనను.

గీ ర త ము, గు రు ద ట్రి ణ .

(రెండవభాగము)

(1) ఆ శీ ర్య చ న ప ర్య ము .

క॥ కొత్తుడు గురుదక్షిణ యిడ, శుత్పాహం బెంతయేనియును జూపంగ "నూ
వత్సా? వలదనియెడిగుణ, వత్సరు వరతంతుమానివరుల బ్రతులెంతకొ

ఉ॥ తప్పక వైకౌనంగఁ దగు దక్షిణ దేవర యంచు వేడుటే
తప్పగ నెంచి శిష్యుపయి దాఁగను లెట్టంగఁ జేసి "పొమ్ము తె
మ్మివ్వడ కొన్నికోలు"లని యేగురు దాన తివెట్టె దత్తభక్
జెప్పిన కాలిదానకవి శేఖరుఁ డెల్లజగమ్ము నేలుతకా. ౨

తే॥ గీ॥ అంతముక్కోపి సంత దయగ్గించితు
సంత నిస్పృహలు సంతధనైకలు
శాంతు సంతోషవర్తులగా నలుపుకొత్తు
చరిత బుతాపహము సర్వ సమ్మతంబు 3

క॥ గురుశిష్యధర్మముల నెఱుంగరు వల్లురు పెద్దలివుడు కలికాలవతుల్,
తిరువతి శాస్త్రీ?వారల, కొఱకుఁజూమి? గీరతాఖ్యగురుఁడేర్పడియెక॥ ౪

క॥ గురుదక్షిణసూత్రార్లు *౧, వరామకవి వాకు నిజింగ వచ్చినకంటెకొ,
బరమాసంద మునంగడి, గురుదక్షిణ మానె "కాకకోకిలము"నభా॥ ౫

(బెజవాడ శతావధాన పీఠికనుండి.)

*.....అట్టిబహుమతిని సవధానిగారు (శివరామశాస్త్రి) తమకుంగల గురు
భక్తింబ్రకటించుచు బ్ర॥ వేంకటేశ్వరశాస్త్రిలగారి కొనంగిరి కొని వారు నీళ్ల

క॥ *కోకిలకాకముఁ గంటివె, యేకశగా నున్నవో యిహి? యని నగరే
కోకిలకుఁ గాకియెడ గురు, తాకల్పన మెట్లుకుదురఁదగునూ యకటా. ౬

సీ॥ తాను నాయుద్ధ వృథాగ శుశ్రూష చేసెనె కాని విద్ధి చెప్పనంటి? నేను
విద్ధి చెప్పటకేమి కొద్దిగా నైనను జ్ఞానంబు గలవాఁడ గానఁటేను
పొరకాటుచే నాడునరణ మంటెనెకాని తా నంతమున్నె విద్వాంసుడంటి?
పొట్టకై తిరుగు టెప్పుడు నాడువనియంటి! యక్కఱమున్నన రవంతయైన
తే॥గీ॥ విద్ధి చెప్పనెలేదంటి! వినిపిపోయెనంటి! చెప్పినముక్తైగననంతమంచి
ముక్కగాదంటి! చప్పనిముక్కయంటి? పదవఁదియ్యనిముక్కలుచదివెనంటి

సీ॥ వనితనం బరిగిననై నేను మూర్ఖుఁడ నని తాఁ దెలిసెనంటి! యంతమీఁద
భంగపడితిఁగదా! భగవంతుఁడా యంచుఁ జింతించి చనెనంటి! యంతలోవ
నంతంబు బులువంటి! జాతి సులభమైన విద్ధి యెచ్చినదంటి! వీను లలరఁ
గవిత చెప్పెడినేర్పు కలిగి రసాలంబు నాశ్రయించిన దంటి! యకట! కంచి
తే॥గీ॥ గరుడ నేకయెకాని నాకాళ్లఁబడిన, ఫలములేదంటి! యెండుకోతెలియదిట్టి
పాడు వ్రాఁతలు, విన్నవాఁడొడువంక, దృష్టి నిగిడింబురనియేనిఁడెలయఁబడదొ

క్రియ నాకు వేయిన్నూటవదాదులని గ్రహింపరయిరి.....

ఇట్లు, గొల్లతూడి లక్ష్మణశాస్త్రి.

బెజవాడ, సి- యం- యస్- హైస్కూలు ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయుఁడు.

 ఈక్రిందిపద్యములను గడుశ్రద్ధగా మదికెక్కించుకోవలయును
(నవంబరు 1910 న సం॥ కవితాపత్రికనుండి.)

* కోకిల కాకము

గీ॥ బలునకు మఱింది; ప్రియనివావ జెట్టి, యు నగు భీమునకోడి సుయో
భనుండు, ధైర్యమునుగోలుపోయి యెద్దానదాఁగి, నాఁడోయదియొండు దైవపాయన
చూడంబు. 1. గీ॥ ఆమడుపుచెగిత నీరసంబైన చింత, కొప్పుపైఁ గూర్చిమై గు
లాయఁచుకొందు, గట్టుకొని యంచుఁ బలుగాకి కాకియొకటి, లాఁతికపులొక
కొన్ని గొల్వఁగవనీంచు 2 క॥ కాకపులువాఁడు నాఁడును, నీకంతస్వరమువర్ణని

తే॥గీ॥ ధనికుల గృహస్తులఁట! యేను గునికి పాటు,
లచటఁబడుచుండునఁట! ద్వారమండు దాను
భక్తితో నప్పదునుగూడఁ బాయకే యు
నర్చునఁట! నేవ, ఫలము శున్నయఁట! తదకు.

౯

నీ॥ తననీరికోగ్వక తప్పలు తనకబ్బములను బట్టెదనఁట! యెలమి నెకట
నెట్టులేనియునన్ను నీవు దేశికునిగాఁ జెప్పికొమ్మంచు యాచించితి నఁట!
తాను గోకిలమాటఁ దిన్నఁట! కాకినానను గురుగాఁ జెప్పికొనెడునెడల
నయినను జెప్పట కంగీకరించెనఁ టామీఁడ లోకు లీయంశము విని
తే॥గీ॥ “కాకమఁట! తాను గురువఁట! కోకిలకఁట!,

యిండులకుఁ గోకిలమొకింత యేని నేగ్గు
లేక యెటు చెప్పికొనియె శుష్కోపలకడ,
నంచు నచ్చెరువడి రంట! యనఘులెల్ల

౧౦

యంబని త, న్నేకొని యాడఁగ నదిసిజ;మేక దెనియనితలఁచి వాయనేశ్వరుఁ డెగ
యొక్కె. గీ॥ క్రమముగా గర్వమధికముగాఁగ గాయ,కోత్రముఁడ నేనటంచు
సూరూరఁదిరుగు,కాకి పలుగాకిమూఁకలఁగలనీమెలనీ, కడకు గాయకచిరుదమ్ము
గట్టుకొనియె 4 నీ॥ ఒకసారిపొగరెక్కి శుకశారికాదులఁ గయ్యంబునకుఁబిట్టు
గాబుద్రవిష్ణుయొక మాటుకాకవిప్రకరంబు తనతీరువినవలెనవలెల్ల విష్ణువీరి,యొక
వేళ వెడఁగుచాలకులుగాలికియువ్వఁ గట్ట మిన్నులుముట్టుగంటవైచి,యొకనాఁడు
తనపాటలకుమెచ్చు పక్షులఁ జేరి “కా” యని హయ నూరుదెఱచి గీ॥ వేటొక
ప్పదు తనరూపవిభవమెల్ల, వారుఁ గనుఁగొని యచ్చెరుపాటునెందఁ,దలఁచి పట
పట తెక్కిలుదలుపుకొనుచు నెక్కి యెండిన చెట్టువై నెక్కినిక్కి. 5 క॥ ఏక
డకునేగినప్పడొ,రాగమయల సౌధశేఖరంబులవ్రాబుం,గాకవికటంబుగా మన
కా కేశ్వరుఁడంతమాత్ర గరుడుండగునే 6 చ॥ కొలఁది యెఱుంగలేని యెల
కోయిల యొక్కఁడువాయనేశ్వరు, స్వలఁతియకొండలఁచి తనవారలఁ జీరికిగో
క ముద్దుగాఁ, బఱకునదయ్య గానమునఁ బొండితినెక్కిడు సంగ్రహింపఁగాఁ,
దలఁపునఁ జేసి వాయన పదంబున కేగె ముదంబు పెంపునక. 7 ఉ॥ జ్ఞానము
లేని వాయసుఁడుగాయకుఁడంచుఁ దలఁచివానితో, గానము నభ్యసించఁగఁ బికం
బనభిజ్ఞత నేగుదేరఁగాఁ,దానునుగాయకుండనని తత్త్వము మార్పడఁజేసి దానికిం

క॥ అచ్చెరువటఁ జెందెడి, యొనచ్చరికులు! మీరుఁగూడ జగమునఁ గలరే!

పొచ్చెములేక వచ్చింపుఁడు, వచ్చెనేని మీ యెడలఁ గూడ జ్ఞానలహరిలు ౧౧
క॥ గురువుకొ“గురువని” చెప్పిన, చురితమ్ము నహింపరోటు! చురార్థముగాఁ
బరికింతిరే మీరలు, నరిగా వచ్చింపుఁడ య్యో! సజ్జనులారా ౧౨

క॥ క్షమియింపుఁడు మీరును లో, కమునం దున్నారటంచుఁ గాంపనుజాం యో
యమలాత్మలారా! యీయ, క్రమపుకావ్రాంతలకుఁ జేయి కదలుట యెట్లొ ౧౩

గానము నెప్ప నీధవడెఁగాకము లోకమువారు నవ్వఁగన్ 8 క॥ లోకోత్తరము
గుగానము, గోకిలడింభకముచదువుకొన వచ్చుటనెం, తో కులుకుచున్నుంచెను,
గాకిగుణంబెవ్వఁడేని కాఁదనగలఁడే 9 గీ॥ దినదినము మేఁతకై దేశదేశములకుఁ, జ
నుచుఁగలవారిమంగళ్యంబునకిపాట్లు, వదుచునుండినవిడువక భక్తితోడఁ, గొలుచుఁ
గోయిలవిద్వేషఁగలుగుపేర్చి” 10 ఊ॥ గొప్పకు నెండుఁబోయినను గోయిల దోకొని
పోవుఁగాని దా, నెప్పుడుఁబొట్టకూటికొట కేతిరుగాడుచునుంట నేమియుకొ, జెప్పకు
కాకి కోయిలకుఁ, జెల్లియొకప్పుడు నెప్పఁజూచినకొ, జప్పని కూతదక్క నరనం
బగు పల్కొకఁడైన రాజుగా. 12 గీ॥ ఎన్నఁటికినైనఁ జెప్తులకునింపునింపు, ను
క్కవలుకేని తెలుపదొకొ యటంచుఁ, గోకిలము పుట్టెఁదానతోఁ గొలిచెఁగాని,
యెప్పటికిదాఁకోర్కొయీదేరదయ్యె 13 క॥ ఎఱుంగకు పికపోతముదన, గురువున
కుం గలుగువిద్యకొలఁదఁ బనితనం, బరిగినపిఱుందనే య, త్రైటఁ గంతయు దాని
కొయ్యఁ దెలియఁగనయ్యెకొ 14 గీ॥ కాకివైఖరి మనమెఱుంగనిదికాదు, కాకి గా
నము క్రొత్తదిగాదు మనకు, గండుఁగోయిలపిల్ల యకారలమందుఁ, బనితనంబొటఁ
దెలియక భంగపడియె. 15 గీ॥ చాలఁ గాలంబు వినిగి వేసారి తుదకుఁ, గాకవికి
గాణతన మెట్లు గలుగు ననుచుఁ, దెల్లమగుటయు మిపులఁ జింతిల్లిపికము. కాక
మును వీడి తనవారిఁ గలసి చెలఁగు 16 గీ॥ అంతఁ గోయిలపిల్ల వనంతకాల, మ
వతరింపరసాలమునధిపనించి, నరసులెల్లరుమెన్న న్వజాతి సులభ, మయిన గా
నంబు కర్ణవేయంబునేయ 17 ఊ॥ కోయిలపిల్ల మేలుతనకుకొ లభియింపకయుంటఁ
జేని య, త్యాగత హానసూయ హృదయంబుఁ గలంప నహర్నిశంబు న, వ్యా
యనమూర్తి భూమిఁగలవారికిఁగోయిలపాటఁ జేడుగాఁ, జేయుతలంపునం జెప్పులు
చిల్లులు, వోవఁగ నూయు నీగతికొ. 18 గీ॥ విబుధవరులార! కోయిలపిల్లపాట, కర్ణ
పరుషంబు; మున్నునాకడనే విద్య, నేర్పుదీనికొకింతయు నేరువు; కల, కంతములు

సీ॥ నాకంఠరవము వర్ణన చేయుమిరెల్లఁ గాకపులంట! యక్క-తన నాకు
గర్వం బెదిగెనంట! తాలికి మువ్వంట! గట్టిసారంట! పలుగాకినంట!
పలుతరంబుగ నేను బలపటతెక్కిలు దలుపుకొంచుపరింతునంట!ముకట!,
తాను నాయొద్ద విద్యను నేర్చుకో రాఁగ మన్నించి చెప్పనమ్మించితనము
తే॥గీ॥ గూడఁ గూడనిపని యంటి, గొప్పకంట!

తన్నునే వెంటఁ దోకొని తరలుటెల్ల
నంతయేకాని చెప్పలేదంట! ముక్క,

యొక్క దున్నాడొ భగవంతుఁ డెందు లేడొ!,

౧౪

క॥ టొరా! భగవంతుండ! నీ, నేరుపు మెచ్చంగ వచ్చు నేటికి సృష్టి

ప్రపంచ మాది యిప్పటి,కీర్తి మహత్తు జగతి కిచ్చిన కతనక

౧౫

గౌరవార్థము "కాపు కాపు" 19. గీ॥ చాలఁగాలమునుండి ముచ్చటగఁబాడు,
కాకములసొమ్ము గానము; గాని మొన్న, మొన్న నాయొద్ద నేరుచుకొన్న పికము,
కలరవములు మధురముల్ "కాపు కాపు" 20 గీ॥ కాకియొర్వఁగలేక యిక్క-
రణి నెపుడు "కాపు కా"వని మామున కాని ధరణి, నెఱుఁగరాకొ కలకంఠమునెల్ల
వారు,వివరొకో! దానిగానము వీరుబార. 21 క॥ కాకము దవకొకగురువని, యే
కోయిల నెప్పవైన నేమి యసూయం, జేకొనిపికముం గాకం, బేకరణిమెనిందబా
డ నేతలపోయె 22 గీ॥ కాకియొకనాఁడు కోయిలకడకువచ్చి, యార! పికపో
త! పీకర్వచుధిచుమెప్ప, తొల్లి గాకంబునెల్ల నాతోడఁ జదివి,కృతమెఱుంగవు నీ
కింతకేరవంబె. 23 క॥ అంచుంబంచువంబువం,జంచువుంగదలించి వాయనము
దన్నుకొ యా, చించివ నెజ్జఱిఁముఁబ్రచు,రించెదననికోకిలమ్ము రేపుకొమాపుకొ
డ॥ తేకువగల్లునాఁడు పరదేశములం జరియించు వాఁ డతి,శ్లోకుఁడువేదపండ్లు
దిని చొక్కెడుకాకవిసార్యభౌముడే, నాకు గురుండు నమ్మఁ డనినక మనకోకి
లపాక; మేలాకో, లోకము:వారు నమ్మరది లోపము కాదుగ వానిబుద్ధికొ. 25 ఉ॥
కాకము గాయకుండంటి పికంబునకుం బురువంటి తన్నును,శ్లోకులలోన వాకొ
ననిలోపము కోయిలపిల్లడంటి తా,నేకదుధర్మవక్రియంటియిద్దగుణండంటి విం
టిరయ్య! యీ,సాఁకులటంచు జెచ్చకొన సాగి లోకులుమింతమింతక. 26 క॥కో
యిలకుం గురుండను నే,నేయని యెప్పుడును జాటు నెల్లెడలంగా, నీయేగుమబాటిం
పమిఁ,బాయనిరోనమువఁ గలఁతవడువాయసుండున్. 27 క॥ ఈయున్న తఱిసి

క॥ మంతనపు సంగతుల నలు, సంతయుఁ దూచాలు తప్ప కంతయు నేను

స్వాంతుం డెఱుంగు నాళగ, వంతుం దున్నయెడఁ దెలియవలయు నిజముల్

క॥ ఎంతో నీచ మగు తటా, కాంతరమున నేస్తుపాద మల్లనఁ గొనుదు

శ్చింతము మొనలి నెఱుంగుభగ, వంతుండున్నయెడఁ దెలియవలయునిజముల్

గంధం, గోయిల కాకముననుంగుఁగొంగం గని యెం, దోయొత్తిలి నగెనఁట, య

ది, యెయొక రంధ్రముగ విగ్రహింపఁగఁదొడఁగెన్. 28 ఉ॥ కోకిలమట్టుకయ్యము

నకు న్నది గొల్పదు ముద్దులాలగఁగా, వాకొనియెల్లలోకులను వశ్యులఁజేసినదయ్య

నెప్పడో, కాకమునుద్దనుకఁగఁపరి గానము నేర్వఁగఁ బోయియుండుటకొ, గాకికి

గోకిలమ్మనకుఁ గఁయ్యము తియ్యము గాక యుండుటన్. 29 క॥ అదికారణము

గాఁ ద, న్నైదురఁగలే దని తలంచెనేమో? కాకం, బొదిగిపికమాచితముల, వెదకివె

దకి చూపసాగె వెట్టివానంగుల్. 30 చ॥ ఎఱుంగఁచుగాక కాక మొకయిం

చుకయ్యేనియు నాత్మశక్తి; వా, దెఱవ నపస్వరంబులుగదే? తనకుం బొడఁఘూపు!

గాయకో, త్తరకలకంతనాదమునఁ దానును దప్పలు వట్టఁజూచినకొ, గరునగునే

వికస్వర పికస్వరమెవ్వరికేని యంతలాన్. 31 క॥ కాక మొకవక్త కోయిల,

మూకంబని మదిఁ దలంచు మొఱకులఁదెలువన్, లోకోత్తర మగుభణితిని, కోకోయని

చూయసాగెఁ గోకిలమంతన్. 32 ఉ॥ చేనెడుచేత యుత్తములచిత్తమును

త్రలపెట్టుచుండుటం, గూనెడుకూత కర్ణములకుం బరుసంబుగఁ దాఁకుచుండుటన్

వానియు వన్నెయుం గలుగువారలు“హు.” ష్మవిపాఱఁదోలినన్, నాసరివారులేర

నియె నమ్ముదు వాయఁగుండెమినెప్పడున్. 33 క॥ కొంగొంగురనుచుఁ గూ

నెడు, కొంగను ముంగిటల మెలఁగు కొంచెవుఁగాకిన్, బంగారు పంజరమ్మున

సింగారింపఁగ నెవఁడు చిత్తముఁ గొలుపున్ 34

(కోకిల కాకము)

తెలిసినతాను గానమును దెల్పినదెఱుగునోఁ,

గొలువకయన్న దోనమది కోయిలపిల్లదె కా,

తలఁపఁగ రానికూతలను దత్తమెఱుంగక కో,

కిలమును దూఱి వాయసము కీరితిఁ జెందునుకో? 35

శ్రీవీతికాపుర సంస్థానవిద్వాంసులు, వేంకటరామకృష్ణకవులు.

క॥ ఇంతి ద్రువదాత్మ జాత స, భాంతరమున దుస్ససేనునవమానంపుం
గంతులకుఁ బాఁవఁగల భగ, వంతుం దున్నయెడఁ దెలియవలయు నిజముల్

క॥ భ్రాంతిన్ బ్రాజకులుద, న్వంతుని లో డాచుదొంగచాని నఘోర దు,
శ్చింతుని గనుఁగొనునాభగ, వంతుం దున్నయెడఁ దెలియవలయు నిజముల్

క॥ ఇంతి జగన్మోహిని దా, సంతర్పణఁ జేయ ఘోరలనంకున నరి య
ల్లంత నిలుకుటేఁ టిఁగిన భగ, వంతుండున్నయెడఁ దెలియవలయునిజముల్

క॥ సంతమనములోన నుద, న్వంతునిలో నుండుకొండప్రక్క జరుగు వృ
త్తాంతము నెఱుఁగునాభగ, వంతుండున్నయెడఁ దెలియవలయు నిజముల్

క॥ ఓయీ తిరువతి శాస్త్రీ?, నాయీ శిష్యుండు కాకి నామము నాకున్
వేయాఱు లిచ్చుటకు బదు, లా యార్భాగ్యములు గోరి యర్పణఁ జేసెన్. ౨౨

ఉ॥ ఏనును నీవు నిక్కపుఁ గవీంధ్రులమే యగు టాప్పసేవి దు
ర్మాని మదీయశిష్యునవరాధ మ దెంతటి దైన నేమి య
జ్ఞానకృతంబుగాఁ దలఁచి కాచి నిను న్నను నద్యశఃపరా
ధీనులఁ జేయుఁగాతఁ బరదేవత శిష్యుఁ జిరాయుఁ జేయుచున్. ౨౩

మ॥ మనలన్ దిట్టినదిట్టుఁ గాక తగ నగ్నచ్చిష్యుడౌ నీతనిన్
ధనభాన్యాదిక మాయువున్ సీరియు విద్యాబుద్ధులన్ గూర్చి వృ
ద్ధిని నందించెడిఁ గాత మాత గురుభక్తిన్ వచ్చుజన్మావకే
ననునందించుతఁ గీర్తియుంగలుగుఁ గాకానాఁడె యవ్వారిగన్. ౨౪

మ॥ కలుగున్ గావుత సూర్యరాద్యభునకున్ గళ్యాణపారంపరల్
దెలియుంగావుత మేరికన్నఁ గవులే దేవాంశసంభూతు లం
చిల నీతేఁ డొనరించు పుణ్యములె మాయీశిష్యుడవ్వోషపుం
గలికాలంపుఁ బ్రవర్తనం బుడిపి పైఁ గాచాడి రక్షించుతన్ ౨౫

నీ॥ మొదలంట నడుగంటి మూలమూలబనుండు వేదశాస్త్రమ్ముల్లు వెలికి వచ్చె
మనకు దిక్కె-వ్వోర్ యని కుండు సాంధ్రకవులకవితవము నేఁడు వెలికి వచ్చె
నెంతుకు నృప్తించె నీమమ్ము నని బిట్టవంతుననదలవంత లడఁగ
నెట్లునిల్చెడినుకో? యీ పాఠశాల లిమ్ముల నన్నశాల లుజ్జ్వలత కెక్కె

తే॥ గీ॥ నెవని కతమున నట్టిమనీషిపాద, రేణుపావితనత్వభాశ్రీవికాసుఁ

దార్యసూర్య రామేంద్రునవర్ణ సుకృత, మగుసుగాక మాశిష్యుని కంగరక్ష.

క॥ ఇక నీయవస్థవినుమా, బక మైతివి నీవు; నిన్ను బకవక నెఱుఁదో

పిక పోతము పొగరున నెం, మఱొ నవ్వివదంట! యెఱుఁగుచు వె యదిసఱుఁదా.

క॥ అదియే కారణ మంట! నీ, మది గలఁగుట కక్క-తము నమచ్చరమునఁ ద

మృదిరింప రండటంచుకొ, గదనమునకుఁ బిల్చి తంట! కంటివెయిదియుకొ.

క॥ ఎదిరించెడి నేర్పది యు, న్నది యంట! చకు వబ్బకున్న నదియే పోయెకొ

గదనము గురుతోఁ జేయఁ ద, గద పొమ్మని మానెనంట! కంటివెనఱుఁదా!

క॥ ఎంతటి తెల్వియై చూచును!, యంతే వానిత్వ మాతఁ డంతో యంతో

యెంతో నా కొనరించెను, జింతింపఁగ నేల నిన్ను జెనఁకుట కనఱు. 30

క॥ గాంగేయు నెఱుఁగఁడో? పా, ధుం గనఁడో? భారతమున; దొంగవ్రసంగం

బుం గనలేరే లోకులు, “మంగలి మాధ్యస్థ్య” మనుచు మది నెంచెనెకో!.

క॥ నందియ మందెను నరియే, వందవలెకొవదరుపట్ల భయ మది లేదో!

యెండుల కీవాన్ మిడ్డి, వందతనము తెలుప దొక్కొ బాలునకేనికొ. 31

క॥ భారతమున నున్నదొ యిది, గీరతమునయందుఁ గలదొ కేవలముగ ని

చ్చారతి వ్రాసినదేకద!, మోటకు లగరొక్కొ-? వినిన బుధవరుల్లెకొ. 32

క॥ అన్యాయదేశ మన ని, ట్లన్యాయపు వ్యాఁత యగునె యకటా? విద్యా

శూన్యలకుఁ దెల్వి, ధీర, మృన్యలకుకొ మంచి చెడ్డ మహిలోఁ గలదే. 33

క॥ ఎవఁ డేడ్చెఁ చన్ను, శిష్యుఁడ “నవురును నే..నని వచింపు మచి లేదని బొం

కు విధము దీనికి నెంతో, నవిశేషము గాక యున్నె జడుఁ డెఱుఁగు నెటుల్

చ॥ “వదిలితి నిక్క-మే గురుఁడు చప్పనికూతలు నెప్పినాఁడు నే

నదివలకే కలూరికుడ” నంచు వచ్చించి పికత్వ మూని చు

ర్మదమునఁ గాకిగా గురుని మాటికె జెప్పటకేస్త నుప్పదే

“చదువ నె లే”దటన్న నిది నత్య మటించుఁ దలంచెనొ కదే. 34

అ॥ వె॥ వల్ల కాటినత్య మిల్లు నట్టేటిలోఁ, గట్టి కొన్న వగిది గానఁబడెడి

నెల్లవారు నగర “యిహిహి” చురాగతం, బనరె యేరు చెప్పి రకట! యిట్లు!

ఉ॥ కొంగగ నిన్నుఁ బేర్కొనిరి, కోరినవాఁడవు నీవు వారితో
నంగర, మండులొక జూతంగఁ జాలమికికొ, “బికమేడఁ గాకితో
నంగర, మేడ నంచుఁ బెలువకొ లిఖించిరి హేతు,వంతలోఁ
గొంగవు కాకి వెట్లయితో? గొంగ యనంగను శత్రు వండురో. ౩౭

క॥ అటుమీద శక్తిపునకుకొ, దటకావడి మూలబడుట తథ్యమకాదే!
యెటు వ్రాసి కొన్న నేమి క, నట మెఱుంగం బడదె జగము పాపాణంబే, ౩౮
గీ॥ దోమ యెనుంగుకడ కేగె దొరకువఱకు, రక్తమునుగోలునిచ్చ, భద్రగజరాజు
సెడలు తనపాలుచేసె నీవెడంగుదోమ, పాడుపొండంబునకు లేడు పాటవంబు.
క॥ నాకును బుండంబు న్నద, నేకవరాజునకుఁ గలద యిది యని యాపై
డీకొని పోరంగఁ జూచిన, నా కదనం వెట్టులుండు నరయుము సఖుడా!

(2) సూ ర్య రా య ప ర్వ ము

సీ॥ ఆకొండివారింట నాకంతముగ మెక్కి సత్రంబు చెప్పినజాణ తనము
మధునవంతులసూగబుధు డేకత్వమ్ము మున్ను చెప్పినరీతి శున్న యిడుట
అటుమీదఁ దా బికంబైనన్నుఁ గాకంబుగా వ్యాసములువ్రాయుగాణతనము
ఆవ్యాసములుగూడ నట నిట గోమయోదక సేవనము గోరు వెకలితనము.

తే॥ గీ॥ గాంచి యేమి “జరాగతం, బంచు నదుగు
వాఁ డొకఁడు లేఁడు గా! యని వగచుచుండ
దొరకె సెక్కఁడు సూజివీట్పురమునందు
దొర రసజ్ఞుండు సత్కవిచరణ రతుఁడు.” ౪౦

క॥ విరవ యను సూరుకాపుర, మరసినవాఁడతడు నకల మగుకావ్యములుకొ
సరిగారు వెలమలకొ ధీ, వరు లతని కటన్న బడుల వాకొననేల. ౪౧

క॥ ఎఱుంగవె! సంస్కృతభారత, వరపారజ్ఞుండు రావు వంగడమున నీ
వరినరమునఁ గలదొరలకు, శిరోవిభూషణము శుగుణసింధుం డెందుకొ. ౪౩

తే॥ ౧॥ నెవని కతమున నట్టిమనీషిపాద, రేణుసావితనత్వభాశ్రీవికాసుం

దార్యసూర్య రాయేంద్రుననర్థ సుకృత, మగుసుగాక మాశిష్యుని కంగరక్ష.

క॥ ఇక నీయవస్థవినుమా, బకమైతివి నీవు; నిన్నుం బకవక నెపుడో

పికపోతము పొగరున నెం, మకొ నవ్వివదంట! యెఱుంగుచునె యదినఘండా.

క॥ అదియే కారణ మంట! నీ, మది గలంగుట కక్కతము నమచ్చరమునం ద

మైదిరింప రండటందుకొ, గదనమునకుం బిల్చి తంట! కంటివెయిదియుకొ.

క॥ ఎదిరించెడి నేర్పది యు, న్నది యంట! చదు వబ్బకున్న నదియే పోయెకొ

గదనము గురుతోడ జేయం ద, గద పొమ్మని మానెనంట! కంటివెనఘండా!

క॥ ఎంతటి తెల్వియై చూడుము!, యంతే వానిత్వ మాతం దంతో యంతో

యెంతో నా కొనరించెను, జింతింపంగ నేల నిన్ను జెనకంట కనఘ. 30

క॥ గాంగేయు నెఱుంగఁడో? పా, ధుం గనఁడో? భారతమున; దొంగవ్రసంగం

బుం గనలేరే లోకులు, “మంగలి మాధ్యస్థ్య” మనుచు మది నెంచెనెకో!

క॥ నందియ మందెను నరియే, పందవలెకొవదరుపట్ల భయ మది లేదో!

యెండుల కీవాన్ మిడ్డి, పందతనము తెలుప దొక్కొ బాలునకేనికొ. 31

క॥ భారతమున నున్నదొ యిది, శీరతమునయందుం గలదొ కేవలముగ ని

చ్చారతి వ్రాసినదేకద!, మోటకు లగరొక్కొ- వినిన బుధవరుల్లెకొ. 32

క॥ అన్యాయదేశ మన ని, ట్లన్యాయపు వాక్రిత యగునె యకటా? విద్యా

శూన్యలకుం దెల్వి, ధీర, మృన్యలకుకొ మంచి చెడ్డ మహిలోకం గలదే. 33

క॥ ఎవర డేడ్వెం చన్ను, శిష్యుండ “నవురును నే”, నని వచింపు మచి లేదని బొం

కు విధము దీనికి నెంతో, నవిశేషము గాక యున్నె జడుం డెఱుంగు నెటురో

చ॥ “వదిలితి నిక్క-మే గురుంచు చప్పనికూతలు నెప్పినాడు నే

నదివఱకే కలూవిడుడ” నంచు వచ్చించి పికత్వ మూని చు

ర్మదమునం గాకిగా గురుని మాటికె జెప్పటకేస్త మెప్పదే

“చదువనె లే”దటన్న నిది నత్య మటంచుం దలంచెనొ కదే. 34

అ॥ వె॥ వల్ల కాటినత్య మిల్లు నట్టేటిలోక, గట్టి కొన్న పగిది గానంబడెడి

నెల్లవారు నగర “యహిహి” చురాగతం, బనరె యేరు చెప్పి రకట! యిట్లు!

ఉ॥ కొంగగ నిన్నుఁ బేర్కొనిరి, కోరినవాఁడవు నీవు వారితో
నంగర, మందులఁ జూరఁగఁ జాలమికిఁ, “బిక మేడఁ గాకితో
నంగర, మేడ నంచుఁ బెలుచుకొ లిఖించిరి హేతు, వింతలఁ
గొంగవు కాకి వెట్లయితో? గొంగ యనంగను శత్రు వండురో. ౩౭

క॥ అటుమీద శత్రువునకుకొ, దటకావడి మూలఁబడుట తథ్యమకాదే!
యెటు వ్రాసి కొన్న నేమి క, నట మెఱుంగం బడదె జగము పాపాణంబే, ౩౮
శీ॥ దోమ యెనుఁగుకడ కేగ దొరకువఱకు, రక్తమునుగోలునిచ్చ, భద్రగజరాజు
నెడలు తన పాలుచేసె నీవెడఁగుదోమ, పాడుతుండంబునకు లేదు పాటవంబు.
క॥ నాకును మండంబు న్నద, నేకవరాజునకుఁ గలద యిది యని యాపై
దీకొని పోరఁగఁ జొచ్చిన, నా కదనం బెట్టులుండు నరయుము సఖుడా!

(2) సూ ర్య రా య ప ర్వ ము .

శీ॥ ఆకొండివారింట నాకంతముగ మెక్కి సత్రంబు చెప్పినజాణ తనము
మధునవంతులసూరబుధు డేకత్యమ్ము మున్ను చెప్పినరీతి సున్న యిడుట
అటుమీదఁ దాఁ బికంబైనన్నుఁ గాకంబుగా వ్యాసములువ్రాయు గాణతనము
ఆవ్యాసములుగూడ నట నిట గోమయోదక సేవనము గోరు వెకలితనము.

తే॥ శీ॥ గాంచి యేమి “జరాగతం, బంచు నడుగు
వాఁ డొకఁడు లేఁడు గా! యని వగచుచుండ
దొరకె నెక్కఁడు నూజివీట్పురమునందు
దొర రసజ్ఞుండు సత్రవివరణ రతుఁడు. ౪౦

క॥ విరవ యను సూరుకాపుర, మరసిన పాఁడతడు నకల మగుకావ్యములుకొ
సరిగారు వెలమలకొ ధీ, వరు లతని కటన్న బడుల వాగ్దానసేన. ౪౧

క॥ ఎఱుంగవె! సంస్కృతభారత, వరమార్థజ్ఞుండు రావు వంగడమున నీ
వరిసరమునఁ గలదొరలకు, శిరోవిభూషణము సుగుణసింధుం డెందుకొ. ౪౩

ఈ వెంకటసూర్య రాత్రు శుకవిత్వ విజయం దనురామకందర్ప నా
మాంబుని స్వామివండు భవమం దెటు లైకను వీరికాత్రి
కంకన వాంఛతో దక్షిణ భాగమునకుఁ బరమార్థిక
వెంకటసూర్యరామని విండు వివేకి యథార్థవాదియౌ.

రర

క॥ ఆతం దక్షిణవన నెఁక, బూతులవంచాగములును బొగరుకొవగలుక
బొతురికి దమ్మ కొరలు, మూతంబును నమ్మ దత్తుడు బొంతుంగూతల్.

క॥ దానన లాభం చేతుని, యా? నివడిగదత్తు! వారి కానైసేన
బ్జానంబు గలుగు ననియౌ, దానకయోగమున్నుననియౌవలచెద నఖండ.

పితాపురం

*శ్రీరామ

ది 16-1-11

మహారాష్ట్ర వెళ్లపల్లి వెంకటేశ్వరగారికి, శిష్యుడు రాత్ర వెంకటసూ
ర్యరాత్ర కృతానేక వందనములు..... నేను ఇచ్చటకువచ్చి వారంరోజులు
అయ్యిది. అదిమొదలు ఇత్తటివయస్సు- అత్యద్భుత శతావధానుల వర్ణనం
చాదామని ఎంతయిచ్చించిననూ నాకు సందర్భించి పోయినట్లు చెందుసార్లు
వారివినకే వెళ్లిననూ- నమావేళగి కాలేదు- కారణం నేనుప్రాయచాలను. ఇం
తమా అట్టిలాశంనాకు ప్రాప్తించినదికాదు అనిఅనుకున్నాను..... ప్రస్తుతం చా
లా వచ్చాత్రాకం లోకి వచ్చినట్లు నాఅత్తలవల్ల రూఢిగావిన్నాను- నేనువక్రసా
రినమావేళమయ్యుచో ఎంతఅంతముగా నైనాయుంచును. గాని వీలుపడ్డదికాదు-
వక్రసారి నమావేళమయ్యు యడల మీకు నేను శిష్యుడనైనట్లు గురుదణంతి
చ్చుకొనిన వాడను అనుచును. ఆనాటి నమయంలొ నెరవేర్చలేనట్లు నేనున్నా
వారివల గుర్తువిడుయలొ కృతఘ్నుడనే కావలసినచ్చినది. ... .. కాలత్రు
లున్నూ నేనున్నూకూడా మీగీతమునే త్వరలో వదిలి అభదంతు మహానాలం
లో నున్నాము, గీతంయొక్క భార్యోత్తరం పితాపురంలా వున్నకందితులు
అందరికిన్ని వక్ష్యములు సూటికి రాకపోయినా నంగతి యవత్తున్నూ చెప్పినాను
అటువంటి గృహం వయోబుధులే లోకమునకు ఉపకారమవుతుంది అనిఅన్నాడు.
అంతా..... వేస్తూన్నారట..... రా వెం॥

గీ॥ ఎఱుంగు నీతందు నాయుద్ధ నైతవఱుకు

జదువుకొన్నాఁడొ విదవ నీసాహసమున

తెట్టులాదిగట్టి పాపపు గుట్ట నెక్క

దలచుచున్నాఁడొ నరవృత్తు తథ్యముగను.

౪౭

క॥ నాకడకు వచ్చునప్పటి, కీకవిజ్ఞానం బదాంతో? యీదెంతయో? నా

కాకత్వ మితని కోకిల, పాకత్వమునూడ నెఱుంగుతత్వం దతందే.

౪౮

ఉ॥ ఏ నలనూజీవీడుపురి కేగి వధానము నేయునాఁటి కి

జ్ఞానిశోభిభూషణము ఛాత్రుఁడు గాఁ జనుఁ దెంచెనాట ని

జ్ఞానము పోష నేయుటకుఁగా దయ గల్గిన కాఁడుగాన, ని

వానిని సూర్యుర వపుడు వాస్తవ ఫకిని జూచి నాఁ దటకా.

౪౯

కా సూరిశ్రీనకలన్వవేత్త యగునీసూర్యుండేసూ! పూర్వ మ

చ్చారాయేండుని నన్నిధానమునఁ గావట్యంపువిద్యాభిగ

శ్రీరామాభ్యుత్థావధానివనఁ దేల్చెకా మించ నాసూరి న

చ్చారా వొక్కఁడె కాక తన్నగరమే వాకోడు తత్త్వజ్ఞుఁ గఁ.

౫౦

కా॥ అచ్చారావుననంతకమ్మనను విద్యావేడులైకట్టినా

రచ్చారావును నమ్మహమ్మననుజాం దైనట్టి సింహాద్రికి

యచ్చారావును జూడ బచ్చె నితఁ దయ్యార్యున్ “భవచ్చక్తి మా

కొచ్చకా హా” దని తండ్రిపోలిక నని రామ్యత్ తత్త్వ మూహించరే,

౫౧

అ॥ వె॥ ఈరనజ్జమూర్తియేకాదు శ్రీహుచి, కులుఁడు నారసింహకోవిదుండు,

నూడ నెఱుంగు నితనిగురుతయనాశిష్యభావ ముగ న్నతఁడువరుకు నిజము॥

క॥ ఎవ్వారుతలుకఁ కేటికి, యవ్వయు రట్టును నిదేల రసిమలకు? ననుకా

బ్రువ్వంగఁ దిట్టిన వ్యానమ, మువ్వలు గట్టికొని యిట్లు మెఱుంగుచునుండకా,

మ॥ ఎవ రికోకిల! శ్రీమదోరెటికురూ హీనాబ్ధిరాకావిధం

దవుశ్రీ వెంకట రామకాశ్రీ యను లోకాష్టాది, కాకం వెవం

దెవఁడో యిట్లును? కాశ్రీగారి గురు వానివెంకటేశుం దహూ!

యెవఁడీ కాంగ! దివాక రాశ్వయమునో? యీవే సుమి శ్రీవతి.

౫౪

సీ॥ నామోదం దాం గృతఘ్నత్వనామకమహాపాతకీ యాట విస్మయ మంట!
 ఈపాతకమ్మున కేర్పడ్డేశ్వుడ దాఁ బరమంబు గనుట తప్పనిదె యంట
 అంతియే కాని నాకాతండు శిష్యుడ దం చని నేను జెప్పుట సర్వ మంట!
 ప్రేమానంద వనకీర్తిం బులింతునే కాని నాకు యశంబునున్న యగునంట!

తే॥ గీ॥ జౌర! యిటువంటినేదాంత మభ్యసించె?

“నేమి కాశ్యత మాగోడ యంచుకంత

యవల జరిగించి పెట్టికొం, దని వచించు

పెట్టినేదాంతితన మిట “బట్టు,, మనియె॥

౫౫

(3) సంబుద్ధి పర్వము

క॥ “మావాఁడతిరుక్మాద్దుడు, మీవానిశిరమ్మునందు మేకులు గొట్టుర,
 దేవేశ నేమి నేయును, కావలయున నన్న నీతిగనఁ జేసెదవా!

౫౬

ఉ॥ వేంకటరామశాస్త్రి! విను విద్య వరించితి నంచు నెప్పకో
 జంకియుఁ గోకిలకుట్ట వయి చక్క-ఁగ న్నవ్వుము గాఁగ నెంతయో
 పెంతితనంబుఁ జూపియును “వెప్పెవెమెప్పెమె” యంచు నేఁడు ని
 శ్చంకగ నెప్పికొంటి వది చాలు జయం బగుఁగాక నీ కిక్కో.

౫౭

ఉ॥ “కాక” వేటంచుఁ దిట్టదువు గాక శ్వపాకుడ వండుగాక యం
 కేకలువంతువేరు లిభియింతువు గాక న్వకార్యసిద్ధి నేఁ
 జేకొనినాఁడ నేఁడుగద! చేకుర మొదము; నీవు తిట్ట రే
 దీకవి నీరఁదే యు చక యిట్టులు తిట్టుకొనెకా గుమారకా.

౫౮

ఉ॥ “వత్సనిమాతరే” యనుము ఛాత్రుఁడవై గద! నకాభజించుచుకా
 జెప్పినఁ జెప్పింజిది వ్రసిద్ధుడ వత్సటి కయ్యు నీవు నీ
 చెప్పను గానినాదరిని శిష్యుడ వైతిది తండ్రి! నీమనం
 బొప్పెనె యిట్టితిట్టుల కవలో? యిటు కృష్ణుడు వ్రాసిపెట్టెనే.

౫౯

చ॥ మొదట “రిజస్తరుత్తరము” మొటుతనం బగు పట్టుకండ నేఁ
 దగ లిభియించి తిర్చితిని గయ్యమునై పురికొల్పినాఁడ నీ

వదిగనియెంతగా బెదరితయ్యెను? పాతకినైతిఁ దండ్రీ! నా
యదయత నైపుమయ్య! యింకనైనను భీతిని మాను మరృకా॥

౬౦

చ॥ తిరువతిసింహ మొక్క-మొగి దీవ్రతరంబుగ వచ్చి పీఠికా
పురమున నున్ననాపయి “గుభుక్కున” దూకు నటంచు నెంతకా
తరవడినాఁడవో యకట! తండ్రీ! కృతఘ్నుత కాదు హేతు; వీ
శ్వర, యను వేరుసుమ్ము నీను జంకంగఁ జేసిన దేమి నేయుడుకా॥

౬౧

శా॥ నీయజ్ఞానము నీకులోభగుణముకొ నీదొక్కతఘ్నుత్వముకొ
నీయల్పజ్ఞతఁ జేసి గాక యకటా? నీమీఁది కే మంచు యు
న్దాయత్తుం డయిరాఁగడంగు నొకఁ, దే నవ్వానిఁ బ్రాణాలతో
దాయ నిత్తునె? నన్ను వీడిగద! కట్టా! చెట్ట వైతింతకుకా॥

౬౨

చ॥ తిరువతిసింహముకొ సరిగఁ దిప్పి ప్రశాంత మొనర్చు వేంకటే
శ్వరునకుఁ దక్క నీయనుఁగుపావకు గీతకు నొజ గూర్చు నీ
గుగునకుఁ జర్లనంబ్రనకుఁ గూడ వశం బెటు లయ్యెడికొ దురు
దర మది, నేను దానిబలుధాటికి నొక్కొక వేళ జంకెదనా॥

౬౩

ఉ॥ కాకరపర్వై ముఱుకఁగా గమకించె నెఱుంగుదే? “శత
స్సే” కృతి సాహ్యకర్తలును నీవును పావయుఁ బోలె“శృంగభం,,
గాకలవప్రసంగ మది యజ్ఞతమై లిఖించినచున్న వా
పోకయ పోయినట్లులుగఁ బూర్తిగ డేకిరి జ్ఞప్తి యున్నదే॥

౬౪

ఁ॥ వెంకట బంధు వాకతన వేఁడుఱువాఁత లొకింత నైచు మీ
ర్జంపటగాఁ దలంచి పెలుచకొ గుఱుచల్ లిఖించుచుండు మీ
వెంకటనాలు సాగ వల బెబ్బలిపై; వెలసాఁటి సేంగ మీ
ట్రింకుల నింకఁ జేయు నెపుడేనియు; డొంకలె నూ? శరణ్యముల్

౬౫

ఉ॥ ఏది? నడుత్తరం బతని యేదైఱువాఁతకుఁ జెప్పమా? శర
శ్చేదమకాదె బందె మిడె నీగ్గుగలట్టి నృజన్ముఁడేని *“మీ
రే దెనకేని బొం”డనుచు నీయంగఁ జేయునె యుత్తరంబు దా
యదునివేరు పెట్టి; యవుగా? యిదిరా? చవి రానివీరముల్

౬౬

ఉ॥ “పాం దల పీఠికాపురికిఁ బాం దలుపాం,, దని నీకువావవా
పాం దొక లేఖ వ్రాసె నది యాతఁగ నయ్యెడ కేనుదేర న
వ్వందొకా టేఁడు “మీ రిటకు వచ్చితి రేటి,, కటించు, నెంతకీ
గండతనంపువాఁతలు జగంబు ముగంబుల నత్తువేటు సూ. ౬౭

చ॥ “పిలిచినయత్తి రాక యటు * వెట్టుగ నుత్తర మిచ్చి మెవ్వరో
వలకలి” పీఠికాపురముచక్కిరికిఁ బా”మ్మనినట్లు లెవ్వరో
గిలికిన వచ్చువాఁడె? ననించెడి నీకుతనక్తి,, యంచు న
వ్వల నల టేఁడు నవ్వలరఁ బల్కిన నుత్తరమేది పుత్రతా. ౬౮

* శ్రీపితాపురీ రాజపుత్రోదయ విషయిక, పద్మశ్రీయుము.

సీ॥ ఉదయించె రాజా రాజుడనన్యయోజనన్య దళివర్ధనుండు సూర్యాంశక
లన, జన్మించె నంతానశాఖి నందనకుళక్రి పెంపుమీఁది వికాపురమున, వెడ
లెఁ దమోనంభవుండు సూర్యునందు నాథాయణాంశంబున్నదంచుఁ దెలువఁ, బా
డమె నాంధాలమృతకుత్తు చల్లఁగ రాజనన్యంబు నజ్జన యైదు మడఁచె॥ గీ॥ ముం
గమాంబ గదించిన మానసియ, సుకృతచరిపాక మల్ల నేటికిలభించె, గఁటికగవ
డె రావుగం గాధరోవ, వజ్రుండు రామావసీపాలవరుండు మరల॥ గీ॥ తనిపె సాధా
రణం బసాధారణముగ, మఱియు నెందును నాశ్వయజ్ఞానబహుళ, తక్షణుఁ దృ
తీయయును శ్మశ్రుక వానరంబు, మకరలగ్నంబు సూర్యనంభవుని వలన॥ మ॥ గురు
మె న్నూర్యుండుఁ జంక్రుండు న్నృణాండు శుక్రకుండు న్నృకుండు న్నై, శ్చరుండుం గే
మత్త రామవత్సం గణి యక్రాంతంబు నీవాలునిక, నీరి ధీర్ఘాయు వాసంశ్రితోకురు
మథాశీర్వాదముల్ లోడుగా, నరవిందాత్మనకుళ సహాయు లయి సూర్యారాయ
భూపాలకా.

25-10-10 } దివాకర తిరుపతిశాస్త్రి,
కాకినాడ } కలాపధాని.

* శ్రీరాజా రాజపురీ రామచంద్రవంశకు
శ్రీరాజరాజరాజుగారియధాన నివ్వతగిరి.

ఉ॥ కరుణ గలట్టి మెత్త నగుతాకిని గేరడ మాదిశట్లు గా
దరయంగఁ గొంగుతై కరుగుటంబని పూర్తిగ బుద్ధి వచ్చియున్
దిరిగియు * “జాత్తి” వద్దెముల దేకువమాలుదొనంగులన్ గనం
బలువంగఁ బూను మీకు బరువా? కజవా? తెరవాటుదాటులున్ ౨౯

ఉ॥ “ఈశ్వరవేరు,, బున్నయెడ కేగుం”డటం చొకబంధుమాత్రునిన్
బశ్వతతారు నూతగొని తల్కితి రాతనివెయ్య లన్నియున్
కశ్వకుదారకీర్తుల ప్రసంగముల బయలయ్యె వింటి లో
కేశ్వరుఁ డెట్టిచుట్టటిక మేర్పడఁ జేసె నెవాసుని మేరబలి ? ౩౦

క॥ విను నీపితలండ్రికుమా, రుని గనుఁగొను మరఁద్రు చెప్ప రూఢిగఁదాద్య
స్థున నలతిర్పరిఁ దిట్టంగనుబూన్పితి రెంతకేని గలవారునుమా ౩౧

Brahmasree Satavadhani D. Tirupati Sastri Garu.

“I am desired by the Rajah to convey his thanks to you for your congratulatory verses on the occasion of the birth of his son and heir.”

(శుభలేఖ వంపినప్పటి విజ్ఞాపనము.)

మ॥ ఘనవంశావళి గల్లువాడ వసి చక్క న్నిదరికా శేరివే, రిసచియ్యెత్తి
నజ్జుఁజమ్ముల నఖికిరా విసాదమ్ముగాఁ, జునియల్ నేయఁ దలం చుచుండినమ్మ
నేలఁపం దూరకే వచ్చిపో, యిస గర్వింపరె? యెప్పడెని యతఁ డెట్లే వచ్చు భూభు
నల్ల ౧౧౧౧ ౧౧౧౧

(“కవిత్వా సత్తికలోని “అట్టహాసము” నుండి)

*... ఈవద్యమువ్యాసీనమహాకవియెతడోయనియూహించుచున్నట్లున్నారు ఈయ
నపోలవరము సంస్థానవందితుండు దివాకర్లతిరుపతిశాస్త్రికతావధానిగారు... పరి
యోగమున కేమిగాని యితవద్యము వెనుకటిదానికన్నను బుద్ధిలోనున్నది
... ఇట్టితప్పలకడకను బ్రకటించి శరీరులకుఁ గొంకియే కాఁబోలు విశేష
జ్ఞాఁడనిపించుకొనుచున్నవేంకటశాస్త్రిగా రీవద్యమును వాగిరాజని కృష్ణాక్షరిక
లోఁ గలిగి నవద్యములనుమాత్రము ప్రకటించియున్నారు (ఇట్టివశేషవద్యములు)

క॥ అతఁడేల చెప్పవలె! సం, స్మృతనిశ్చేషావదాతధృతనిదానం

గతిగతకారకవర్తి, స్థితశుశ్రుత నేత్ర మడుగఁ జెప్ప నభిలముక. 20

ఉ॥ అట్టిండతండు కాపుననె యాతనిచాల్ గలయుత్తరము మా

పట్టుననుండె నం చెఱిగి నావ “యతం *డది వానియలే,, దటం

చొట్టులు నత్యముల్ గిలికి యుత్పథచారిగ దూక జూచ్చె “వీఁ

డిట్టిండు బొంకి యాత్మ కెటులేని యశం బొడఁగూర్చు,, సం చొగి 23

క॥ తాదృశులుదక్క మీదు, రాదదములకుఁ దోడు సూప రా రతఁడేనిక,

నాదాశ్రాంతత కొడఁబడి, నీదగునఘ మడఁచెఁ గొంతనీతి గలాడే 24

చ॥ కలతెఱఁగుక లిఖించె నలకాతరుఁ డక్కట! నేను పెట్టి;య

వ్వలఁ నెవరో లిఖించు నలవ్రతము తన్ను ఘటించి తిర్పతి

జ్వలనము చుట్టుముట్టు నని నందియ మందఁగఁ బోలుఁ బాపి మే

కొలఁదియుఁ గానిత నైదురుకొన్న జగంబు మఱింతనవ్వచే. 25

క॥ తిరువతి ధోరణి తెలిసెనె, “శర”ని నీనావతై యశస్కరుఁడ దతో

దరి నిడిన నావముఱిదిని, బారిఁబారిఁబలికించి కాచి ప్రోచెక గరుణక. 26

చ॥ అతఁడు కృతజ్ఞుఁ డౌటఁ జామి యాత్మకు వెంకననాము వీనినీ

చతరపికాభివర్ధనుని ప్రసన్నుఁగా లిఖించె దానిచే

నితనికి వాడు తక్కు వని యెంచుచుఁ దిట్టితి వెంత పేలవో

కృతమును జూపునంతటనె కేవలనీచుఁ డెవందుగాఁడుసూ. 27

(నవంబరు 24వ తేది 1911 సం! కృష్ణాపత్రికనుండి.)

*తి॥ శా॥ గారు శృంగళంగ గ్రంథకర్తకు రిజిష్టరు జూబు వ్రాయుటచేఁగా ని యాతఁడు వాగినట్లు యథాగవాది యభినవ సరస్వతీపత్రికలోఁ బ్రకటించిన యుత్తరముచేఁగాని ప్రయోజనములేదు. ఆయుత్తరము సత్యానత్యములుసమయము వచ్చినప్పుడు తేలకపోవు....

ప్రము॥ శ్రుతిగో భావపదారవిందభిరు జెల్వ పిశ్యకంఠార్ణవో!, దృఢనిశా 2
శ్రువదవదానమాశ్రుక భాస్వద్ద్రుక సాహితీ, భవుక మేఘగభీరవిస్ఫుట

చ॥ కృతమును జూపకుండునరుఁ డేమగునూ! యిపుడేని నృప్తమై
మతి నేతికెంగదా! నకలమర్మ మెఱింగియుఁ వత్తటంబునకా
మతి చెడి"కాక,, మంఘ సుకమాటును గల్పనఁ జేసి నన్నుఁ ది
ట్టితి వది యేమి కార్యము! గడింది యశమ్ము గడించుతోవయే. 2౮

చ॥ "తిరువతి నావయి" గవిసెఁ దీవ్రత ముద్దురు వైసవేంకటే . .
శ్వరునికతానఁగాదె, యని శాంతి యెఱింగిన నీవు తద్దణ
స్ఫురణము చూపి యుత్తరము సూటిగ వ్రాయక యేటికయ్య! యా
మరితవువ్రాత; కృష్ణుఁ డెటు దోవఁగఁ జేసెఁ గుమార! చెప్పమి. . 2౯

క॥ కరులకు శాంతిం గఱపెడి, వరమూర్తమ గురుఁడ వీవు కాలక! నీకుఁ
గఱవఁగ నేఁ జాలుచునే, మరితవుఁగాకి నని నీకుఁ దోచినదెకదా! ౩౦

చ॥ "గురు" వని చెప్ప నందులకుఁ గోవ మిదేమిటికివనలో యశ
స్కర మగునే?, యటంటి వది నన్నుతఁమ! కొమరుల్ గలారు నీ
రయఁగ వర్ధమాను లిటు లాచిరజీవులు నిన్ను నల్పున
త్తురుణమునందు నీహృదయతావ మ దెట్టిది యాసు తెల్పుమి. ౩౧

క॥ గురునమః* దండ్రీకి భేదది, బరయంగా లేదు శిష్యుఁడనఁ? గొమరుండే
మెఱింగినవారికి; వాఁడే తురస్కృతిక జూప మదికిఁ దెగులు గలుగదే. ౩౨

రవుఁడైర్యవ్రథామీరువుకా, గవితానట్లురు వేంకయ్యాభిధుని వక్కాఁడింతు నె
క్కాలముకా (ఇది తి॥శా॥ గారి మొదిటికవిత్వము కుమారసంగ్రహములోనిది.)

"నీ॥ తనకు వేంకటశాస్త్రి తగినసహధ్యాయిగాఁ బాడినీయాభి కడచి రం
దు, భాషలలోఁ దత్కృతకా గవి యయ్య ననేకముల్ శతలేఖనీకవిత్వ, తంత్ర
ముల్ పెక్కుగ్రంథమ్ము లాతనిసహాయమునఁ గావించి యయ్యనఘుఁ గూడి,
శ్రీసోలవరపురిభూపాలుఁడాంజ్నేయ భాషాప్రవీణుండు బహుకళాధు" తే॥గీ॥ రంధ
రుఁడతిశాంతుండు సర సుఁడునునగు, రామచంద్ర వేంకటకృష్ణరాయచంద్రు, ను
ద్ద బాధుండును గవయుమాన్యుండునై చె, లంగు తిరువతిశాస్త్రి తెలుంగుఁ జేసె.

(బాలరామాయణ శాటకప్రథమాంకముచూ)

(ప్రాస్తావికాభియ్యుక్తోక్తులనుండి.)

*శ్లో॥ దశవిక్రమమౌ బంధు ద్దశబంధు వ్యగోత్రీః, దశగోత్రనమౌ జ్ఞాతి ర్ద

క॥ ఇదిగాక నీవు చుట్టమ, వదియు విచారింపఁ బుత్రతాపాదకమే

గదా! *“బా” జన్మవాసిన నీ, నదమల మగులేఖకలకు చదువుము హానికా.

క॥ నీజనకు నాయనమ్మయి, నాజనకునితల్లి యొక్క నాయనమను సెం

డే జననికి జన్మించిన, యోజ నెఱుంగుదువా? మఱచితివా? గురునిబలెక. ౮౪

ఉ॥ ఏ నలవర్ణబ్రహ్మయమనీషియెడకా గడుభక్తియుకా గృతం

ఋనినవాడ నంచెఱుంగు యోగ్యుడ వీ వది నమ్మిదేని నా

మానసమందు మనస్సుయిది మాత్రము నమ్మక పోవు కాన నీ

శాసుని పాక్షిగా వినుము సర్వముదెల్పెద నారహస్యముకా. ౮౫

ఉ॥ ఏ నలవీతికాపురనరేండునిచెంతను జేరి తన్నుపా

స్థానమునందు నుండుటకు దద్దయుఁ గోరినవాడ నాచు నీ

తైని నసూయఁ గొంటి నని వల్మఱు దేల్పితి వీవు వ్రాతలా

నీనుడి నిక్కమే యగునె? నీవు నెఱుంగుచు నాదుభావముకా. ౮౬

ఉ॥ ఎందఱు రాజులుండిరి! యహీనులు నాయెడఁ జేర్చి భక్తియుకా

విందుతనంబు గల్గినవివేకులు; వారలయొద్ద నుంటినే!

గందరగోళ మైనమది గల్గినవాడ న్వతంబుగిడకా జిదా

నండుడ నే స్థిసుకా సుకని నాయకుఁగా వరియించి యుండునే. ౮౭

శబ్దాంతమా ౭నుజః, దశానుజనమా మాతా, దశమాతృసమః పితా, దశానాంద
పితౄణాం ద సర్గురు ధ్వానదో ౭ధికః, ... తస్మాత్సర్వ ప్రియత్వేన సదాసంపూ
జయేద్గురుం,,

పల్లిపాలెం

*బ్రహ్మక్రీ చెల్లపిల్ల వెంకటేశాస్థులబాబుగారి సముఖమునకు, ఓలేటి వెం
కట్రామయ్య నమస్కారములుచేసి వ్రాయుశుభలేఖార్థములు ... శుభముపూర్వ
మునకు నకుటుంబపరివారముగా దయచేయగలండులకు ప్రార్థించుచున్నాడను...
తమరురచియించి ఆచ్చువేయించిన గ్రంథములు ఒక్కొక్కటి చొప్పున పంపిం
చగలండులకు ప్రార్థించుచున్నాను దయయుంచవలెను.

ఓ॥ వెంకట్రామయ్య

(చిరకాలము క్రింద రచింపఁబడి 1907 వసం అచ్చయిన మా

శామేశ్వరీ శతకము నుండి.)

నీ॥ సరనాథుల్ వలుకుంది మిత్రులయి యున్నంగాని తత్సన్నిధికా
స్థిరవాస మ్మునరించునట్టి పని నాచే గాదు నీవంటి న

ఉ॥ అన్నము లేదా? వస్త్రమునకై కొదవుండెను! యన్నదానినే
యెన్నఁగ నెవ్వఁడుం దినఁగ నివ్వఁజిక్కి మఱి గాన రాఁడు నీ
యన్నముకోసమై మనమునందుఁ బ్రయత్న మదేల నాకు, నీ
చిన్నతనంపుమాటలకుఁ జేతము పొక్కెడి చుట్ట మెక్కెడికి॥ ౮౮

ఉ॥ నిక్కముగాఁ బితాపురికి నేఁ జనుదెంచెడివాఁడ నేని ని
న్నుక్కడఁగింపఁగా వలయునూ! సరపాలుఁడు నిన్ను నన్ను నెం
డొక్కరుఁగూడ నేలుకొనఁడోటు! నమరత లేనివాఁడో! నా
కక్కఱ యన్న తేనికడ కంతకు ముఁజనుదేర మందునే॥ ౮౯

ఉ॥ ఎందఱో భార్య లుండియును నింకొకచాన స్వయంవరంబుగా
సందము వొల్పుజాణ తనకబ్బినఁ జైకొనరే నృపాలా! రా
సందమునకొ మదీయకృతివందనగంధిని గూడ మిసృపుం
డెందఱతోటిపాలు తనయా? కొని యేలఁగ వచ్చు నచ్చుగక॥ ౯౦

తే॥ గీ॥ ఏకపత్నివ్రతముగూడ నిట్టిపట్టు నందు రామాజలకుఁ బోలె నద్భుతవదన
రాముపేరిట నెంజలు ధీమహితులు, తమకృతిమహారికల నిచ్చి తనియ రయ్యి?

ఉ॥ జంకితి నందువో! యధిపునన్నిధికిఁ దగ నందువో! తదీ
యాంకణమందు నెక్కఁడును నక్కట? నాసరివాడు లేఁడె, “ని
న్నంగఁ గాకి పంజరపుసత్కృతికిఁ దగ”దందువే! యెటుల్
కొంకెడు సర్వముం దెలిసి పుత్రక! తండ్రికి జేటు నూర్చెదే॥ ౯౧

చ॥ కడియములోనఁ గల్గుజన కాండము సర్వము నెన్నిమాల్లు నకొ
గడగడ కానృపాలమణిఁ గాంచఁగ నేను మటంచుఁ జెప్పి రా
నందు లది నేను నూఁకొనియునుకొ నృపుఁ బూడమిశేమిపేతు వో
కొడుక? యెఱుంగవే! యెఱిఁగి కొంకక “కాక” మటంచుగిల్గెదే॥ ౯౨

క॥ కడియమునకు తేనికి నె, ప్పడు సంబంధంబు కలదు పుత్రక! నీయా
ట్టడమికి తేనికిఁ గల దె, కక్కడిసంబంధంబు? చెప్పఁ గలవే నాకు॥ ౯౩

లగ్నమునాళాలిని పెంపఁగాఁబెరింగి విద్యాబుద్ధుల నేర్పినే
బరుల నిన్నత్యము గొల్పుటాప్సగునె యింపాదేవి కామేశ్వరీ॥ ౧౪

క॥ ఎందుకు జన మానితినూ, పొందుక* మునుకాసేనాడ బొంకంబువో లే
కంబుల కొవ్వబువో? నా, కింబులకు? చింత లేద యింతుక యేనికా.

క॥ ఎన్నో బూతులు దిట్టితి, వన్నియుఁ గోకిలవుఁగూఁత లనుకొనియెద నా
కున్నయభిప్రము దీర్చితి, వన్నా! “కాక” మన నేమి యదియు మువంబే.

తే॥ గీ॥ కడుపు నిండిన బేరమ్ము గాని నాకు, నేనృపాలునిజూడంగ నేమివలయు
నట్టిచోనూనృపాలకుఁ డానఁ డతని, నేలదర్శింప రాకుండు నెఱుంగఁజెవును,

తే॥ ఎలమిఁ బిలిపించివ్వయముగ నెఁతొ పేర్చి, గారవించుచునుండె సూక్తిగారి నాథ
కాస్త్రీ, సూక్తులు నువ్వొగ నరచిననుంచి, యతని విడివత్తు నెట్లు లేనపులకపుర.

(4) బందరు పర్వము.

క॥ గారినాథ బుధుండనఁ, గా రాజో? రెడ్డో? చెప్ప కాకమ? యన్నక
సూరియుఁ ద్రాగియు భోగియు, గౌరవభాజనుల నెఱుంగు కర్మకుఁడునుతా.

* గీరతము 1 వ భాగము ప్రతిపాదనపర్వము చూ.

ఫిక్రీ వేదమూర్తులైన శతావధాని చెల్లపల్ల వెంకటాశ్రీ గారికి, జంధ్యాలగౌ
రీనాథకాస్త్రీ అనేకనమస్కారములు... మీపుత్రయులున్నూ యిదివరకు ప్రతిసం
వత్సరం అప్పడవుడుసంస్థానములలోకి వెళ్లివస్తూ సంచారాభ్యాసంకలవారుగా
సస్థాయిగాయేకత్రీపుండడంబుగ్గరంగా తోచునేమా అని వకరు అన్నారు
అందుకు నేనుకొంత నమాధానము చెప్పినాను ఇంతకు వెళ్లదగిన స్థలములు అయి
నవి మీకును సంచారముకల్ల విశుగుకలిగి వుండును పైగా వయస్సుమాదా వృ
ద్ధియగుచున్నది ఇట్టిస్థితిలో స్థాయిగా విశుపద్రవమైన జీవనావాధి యేకత్రహరికిన
వృదు అక్కడనేవుండిరిక కొలది గొత్తగ్రంథములుగాని పాండిత్యముతోచేరిన
మరివకటి గానిచేస్తూ కాపటావశం చేయడమందు మీకుతాత్పర్యంపుండవచ్చున
ని నేను తలుస్తాను మీపుత్రయులలో నెవరోయివారు యీవిధాభ్యాసస్థానమును
అంగీకరించవలసినదని నాతాత్పర్యము ముందుముందు వేరసంచారముగా కాల
యాతన చేయడం బస్తరంగావుండును మీరుకావలసినప్రతిష్ఠను యిదివరకే పొం
దివారు కావట్టివాగాఅలోర్పించి మిఁకాము వెరకునేవాడగుతాను వచ్చేఅది

క॥ స్కూలుకళాధులు మత్తై చాలక యత్నించి నభను నల్పియు మొనమొ
న్నేలాగు గొరవించిరొ!, బాలక! పాత్రమ్మునందు బరియింతవాకో. ౧౦౦

క॥ బంద రస నిట్టి దక్కడ “నందేహములేడు బావశాబ్దికజీవుల్
చిందులు దొక్కడ జనంగ గో, విందా! యనిపించు కవులు వేవేలు శుమీ.

క॥ బందరసంగ నిట్టిది యట, నెందఱో యన్నార యెల్లయెడ విద్వాంసుల్
తందర వకుసవధానుల, చిందు లవట సాగి రావు శిష్యుడే! వింటే. ౧౦౨

క॥ బందరసంగ నెట్టిది యని, “నందేహము లేడు బావశాబ్దికజీవా
నందుని బోలెడు శ్రీరా,ముం దగ సుకమా అదిగి నమూల మెఱుంగుమీ. ౧౦౩

క॥ బందరులోఁ గోకిలకవి, చందిరులకు భీష్మ మైన సాగడు కాకం
బుం దిలకింతురు కవటపు, బొందలయ్యత్యచ్ఛకములు పొనంగవు శుమ్మా.

క॥ బందరునకె యొకపరి మీ, “నందేహములేడుబావశాబ్దికజీవా”
నందునినే రమ్మంటిని, జిందులు సాంగవని యటకుం జేరఁడువినుమీ. ౧౦౪

క॥ అప్పటికిఁ జిలుక కాలే, దెప్పడు వంజర మనంగ నెట్టిదొ యెఱుంగం
డిప్ప డొకసారి యడుగుము, చెప్ప నతఁడు ధారణావిశేషము కలిమిన్.

క॥ ఇప్పటి కేనియు బహుమతు, లిప్పెంచెద వచ్చునేము! కృష్ణకవీంబుకా
దప్పక ప్రేరేపింపుము, చెప్పము నరపాలుఁడేల'నెల వీడు! శుతా . ౧౦౬

క॥ సంగస్తగారు వీణా, శృంగారవతివినొడవేప్రాశ్నాప్తే
తన్మంతులు తత్తన్వంగా, లింగితులై యెటకునేని లేదే! చనుటల్. ౧౦౮

తే॥ గీ॥ ఒక్కనంస్థానమందు మీయనికేమి, వీటిసోలిక వారికి నెందు మీకు?

వారం తిరిగి మీటింగు చేసి యెవరినో వకరిని మేముఅప్పాయింటు చేయవలసి
పున్నది రేపుస్కూలు ఆరంభము గాన అంతకంటే విశంబము చేయజాలము
త్వరగావబాబువంపించకోరుతాను మీయిరువురిలో యెవరుఅంగీకరించితే వారు
హిందూమైస్కూలు కమిటీవారిపేర వకవరఖాస్తుకూడా వ్రాసిగావేరవంకకో
రుతాను మీవబాబురాకపోతేయిలాదివారంనాడు దాటజాలను, చిత్తగించవలెను
జంధ్యాలగారిసాధకాశ్రమి

అక్కటా! *వీణరూపంబునడుగఁ జాడు, చేనినది చూచినే నెంతోనీగ్గువడితి.

క॥ ఈనీగ్గున కేమయ్యెడఁ, చేనినయవధానమందుఁ జెప్పినకవనం

చేనరసముగాఁ బదిసదా, యానర్వేళ్ళదని తెలుక యది యట్లుండెకా.

క॥ అనరవతికిని మనయవ, ధానులు గండ లనఁ గీర్తి దపులునదియుఁ గా

కేసాఁడు నాజ్ఞ గొని వి,ద్యావిధు లెక్కడికిఁ గాని యదుగుట లేదే. ౧౧౧

క॥ ఇది యటులుంతము బందరు, వద నెట్టిదో రామకాశ్రిత విరమాద్భుతపుం

బదము గలకవచధానిం, గదిని యడిగి తెలిసికొన నకలమును దెబువుక.

క॥ అప్పండితునవధానము, నవ్వడు జడ్డి కలెత్త రామలు నభలా

సుప్పిరిసూ! వాక నీ! యనఁ, తప్పెయని యొకనమఘ్ను పెట్టె నదుగుట.

క॥ ఇది యత్రోస్తుత మెతఁడును, వదయత నినుఁబోలెఁ గాక రక్కఁగఁ గొన్నా

ల్లొదిగెం గాకము కడ బ, ల్లిడుఁ డగు మిక్కిష్ట సుకవిలీలక పోలన్.

(5) స మృద్ధి ప ర్వ ము .

క॥ జ్వలకఁ బ్రకృతము వినుచుయ్యా, పికరాజమ! వెనుకఁ బోలెఁ బృథివీవతులకొ

నక నక లాడెడి పొట్టుకుఁ, గకవికఁ గనుఁగొను వ్రసక్తి కలుగదు సుమ్మా.

ఉ॥ పొట్టులు మూడు మాది, నరిపోవును బుట్టెలు మూడు మాకు; ని

వట్టున నాకు మాన్యముల వచ్చెడి శిస్తది చాలదొక్కొ, నీ

తెట్టులు దోచె! లోకు లిది యెట్టులు నమ్మెద రంచు వ్రాసి తి

చెట్టతలంపుమాట! యటు చెప్పట పాపము కాదె వుత్తరా. ౧౧౨

(వెంకటరామకృష్ణగింధమాల 74వ పుట నుండి.)

*వీణాస్వరూపము, కందము

క॥ వీణాస్వరూపమన్నఁగ, వీణాగానంబు బొగడ వేడుకతోడక

వైచికులనభి నుతించఁగ, వాచియె యనమానురాలు వసుధాధీశా

(నంగమేశ్వరకాశ్రి.) గారుకోరినది.

చ॥ నెల కొక నూలురూపికలు నీదయకల్పి “కనీసపక్ష” మొ
 ప్పు లాటుకు నాడుపుస్తకపులుకులు దెచ్చి యొనంగువారు పై
 నెలమిని రోజు కొక్కొక్కటి యిత్తురురూపిక సూక్తులలోన నెం
 దుల కిక దేవిరింతవలెనూ? నను గోరనిటేంద్ల సన్నిధి. ౧౧౭

జ॥ ఎక్కడి కేగ మారకయ యింటనె యొంద మటన్న గాని నా
 కెక్కడినుండియో నభల కెన్నియొ *జూబులు వచ్చుచుండు నం
 దొక్కనభక బోనర్చినను సుక్క-శతానకు జూపు లేదు నీ
 కెక్కడియూహ పుట్టె? నిది యెవ్వరి కిత్తును తెల్పు పుత్రకా. ౧౧౮

ది 30-1-10 ఆటపాక పోస్టు కృష్ణాడిస్ట్రిక్టు

*విధేయులందఱి శయలంకృతానేకశిరస్సాష్టాంగనమస్కృతులు.. తమతా
 పునుంచి V. P. P. గారాబడిన నానారాజ సందర్శమును శశిగ్రహమును చదివి
 మిగుల ఆనందమును పొందినాను తమకీర్తిని యిదివరకేనియున్నట్లు యవ్వడు
 తమ దరికినంజేసితమవల్ల చేయబడు శతావధాన అష్టావధానములు కాంచన
 గునా అసిమన స్ఫులూయించుకొనుచుండగా తమరుపంపించిన పుస్తకములలో
 నానారాజసందర్శనముయొక్క 10 పేజీలో 3వద్యమును 11 పేజీలోని 8వద్య
 మును చదివిన దాది నాయశమరింత వృద్ధి యగుచున్నది గాని ... తమరునం
 పూర్ణవిద్యామంతులని యెరిగిపుండిన్ని తమవల్ల జరుగబడు అష్టావధాన శతావధా
 నములయొక్క కష్టము తెలిసి పుండిన్ని అవి తమవల్ల జర్పబడిన పిమ్మట తమకున
 రియయి మన్నన రాజలోకమువల్ల జరుగవలయునేగాని మాబోట్లు యేమిచేయ
 గలమా అనేభయము ముందుగా కలుగుచున్నది అయితే చంద్రునకు నూలుపో
 గను సామెత ప్రకారం మాయొక్క శక్తిని గనిపెట్టితమవంటి మహానీయులు య
 ట్లయినను మాకోరిక తీర్చడమ ముఖ్యముగా ఆలోచించవలసిన దయివున్నది యంత
 యందుకనియెదరా? ఆశాఢంకముచేయుట న్యాయము కాదుగనుక బందరువచ్చిని
 నేకూడదనియెదరా? నావక్రసికే బందరువచ్చినినుటకు సాధ్యమగునుగాని యం
 కాకొందరు మాదా ఆశాపద్ధలయి వున్నందున రావెలుకాదనినావుద్దేశ్యం గనుక
 నామ్మనినంపూర్ణదయతో అంగీకరించి యవ్వడయినను దరిశనమిచ్చి నాగృహ
 వావనమయ్యేలాగు యీబీదవారిగు - - కు విషయం చేసి కొర్రనుతీర్చగలదులకు
 వ్రార్చించుచున్నాడను నరకజ్ఞులయిన తమకు నేను వ్రాయనంతటి వాడను కాన

ఉ॥ ఇంతటి దనక- (వాసికొనుటే విషయము న్నడియ మాత్రము
గొంతదానంగు, దాత, నని కూడ లిఖించుట యెట్లు లాభ్యముగా

నితెలిసియుండిన్ని వ్రాసినయిలోపమునుమన్నించి తిరుగుజవాలు దయచేయవేడు
కొనుచున్నాను, దివ్యచిత్తముగ-లేవలెను. శేవట్టు బందా శ్రీశయిలం.

నే! వంద్రంగి రామారావు అనేకసమస్కారములుచేసి చేయంగలవిన్న
తములు . . . వెనుక నేనునునవిచేయుకొన్నప్పుడు తమరుకతావధానం చేసెదమని
నెలపుయచ్చినారు గాని అప్పుడు మాయుద్దేశము నెరవేరలేదు ఇప్పుడుతిరిగి యి
క్ష్తడకాలేజీ విద్యార్థులు చాలామంది తమకతావధానమునేచూచి సంతోషించవ
లెనని అతి కురూపాలముగానున్నారు జచ్చేవట్టాగ్రహికమునకు మాకు దిశంబరు
7వ తారీఖుననుంచి వారంరోజులు శలవులువచ్చుచున్నవి గనుక అప్పుడు యీ
కార్యము జరిగింపగలందులకు మాతందరిప్రార్థన అయియున్నది ఈవిషయ
మైయిప్పుడు తిరువతి శాస్త్రులవారిదద్దరకు వెళ్లివారిఅనుమతినిపొందినామువారుత
మఅధిపాత్రయమాకూడా కనుగొందమని శలవుయచ్చినారు కాబట్టి మాయంబుదయ
వుంచి మాప్రార్థన కనుకూలమగు జవాబు తిరుగు టపాలో వ్రాయగలండులకు గో
రుచున్నాము.

చిత్తగించవలెను

పితావురం రాజవారి
కాలేజీపూర్వకులు
కాకినాడ

తమవిధేయుండు
వంద్రంగి రామారావు
27—11—11

ఇక్ష్తడకాలేజీలోస్టూడెంటు అవధానముచేయించెదమని అడుగుచు
న్నారు మీకును వ్రాయుదురు మీఅధిపాయముచెప్పడు.... డి॥ తి॥

V. V. SUBBARAU, B. A., B. L.,

గుంటూరు.

12 ఆగష్టు 1911,

...కర్ణాకర్ణి వినియుండి మిమ్మునుఁ బ్రార్థించినచో బ్రహ్మశ్రీ తిరువతిశాస్త్రుల
గారునహా మీరు వస్తూ రనునప్పుకముతో నిచ్చట నీనెల 19, 20 తేదీలను తమరు
ఖయలును కతావధానము నల్పుటకు నేర్పాటు చేసినారము గాన మీరు దత్తక
18 తేదీకే దయచేసి మమ్ము నానందింప జేయ మిక్కిలిగా ప్రార్థించుచున్నాము.

సంత యుదారతాగరిమ యంటనిశిఱులు బ్రహ్మశాస్త్రీన
త్రాంతర భోక్తలందుఁ గల రం చనుకోకు కుమార? చెప్పితిఁ.

౧౧౯

(6) బ్రహ్మ గు రు ప ర్వ ము .

ఉ॥ అమ్మహనీయుపే రహరహమ్మును నీవును బావయ్యఁ జప
మిష్టమ్ముగఁ జేయుచోఁ గృతము నీగతిఁ జేసిన పాపమెల్లనుఁ
నమ్మయి పోవు నట్టో నరువఁ బ్రయతింపుము రామదేవునా .
దమ్ములు వొల్పు డేత్రమునఁ దాన మెనర్చి సౌనర్ప మిక్కియఁ.

౧౨౦

తిరుపతి శాస్త్రీగారిని తీసుకొని మీరు తప్పక వత్తురని నమ్మకముతో కొన్ని ప్ర
యత్నములును జేసియున్నారము. కావున తమరు తప్పక రావలయును. చిత్తగిం
చవలయును.

ఇట్లు విశేయులు

రంగావర్ణుల హనుమయ్య

(జిల్లాకోర్టుప్రీక్షిడరు.)

వేలమూరి వెంకటసుబ్బారావు,

జిల్లాకోర్టు శిరస్తాదారు.

గుంటూరు. 15-8-1911

...రైలుదగ్గరనుండి గ్రామములోనికి సకలసంక్రమణల దీనికొనిపోవలయునని
కుతూహల పడుచున్నారు. గనుక తాముభయులు సమకాలముననే వత్తురని
యెఱుఁగును.

శిష్టా హనుమచ్ఛాస్త్రి.

...తమకు లోగడ యత్తరము వ్రాసియుంటిని వ్రీత్వత్తరము చేరలేదు. మర
చినారనితోచెడిది. తమరు రేపుపాయింత్రము బయలుదేరి యెల్లండి గుంటూరికి
చేరెదరని భుత్తరము వచ్చినట్టు తెలిసినది. తప్పురు శ్రీతిరుపతిశాస్త్రీగారు ఒక సా
రిగా గుంటూరుకు దయచేసినయెడల భుత్సవరూపకముగా గ్రామములోకి తమరిని
తీసుక రావలయునని నాకోరిక. దీనిచేతనే యీసాయంత్రము శ్రీహనుమచ్ఛాస్త్రీ
గారిని యివిషయమై తమకు వ్రాయమంటిని. శుక్రవారము సాయంత్రమును జెజ
వాడరయలు ప్రేక్షక విద్వ సభమువద్దకు తమరుదయచేసిన యెడల నేను శ్రీతిరుప

చ॥ శకశిరికా మహామహుఁ డతఁ డొకనత్రము వెట్టి శిష్యులకొ
గవులను జేయుచుకొనుటగా మఱి వారికి శర్కతోటికొ
బ్రవిరుల మన్నదానము సహారముగా నెసరించెఁ దద్దురుకొ
దవరిన శిష్యుఁ డిందుక యదారత నేర్పుటదేమి లెక్కయో.

౧౨౧

ఉ॥ అమృతానీయనింట నెల యయ్యెడు సంతకు నెక్కు పుట్టెద
య్యమ్మ నుమారు వారుఁ దమదైనటులుండుముగాక శిష్యునం
ఘమృతిప్రితజమ్మను నుభయముగ భోజన మారంభించు
బిష్మన బ్రహ్మచండికునికన్న మజాకొని కెన్న నున్నదే.

౧౨౨

ఉ॥ ఉన్నది రెడ్డినీమ, తమ కుండెడి దిందుక వృత్తి, దాని కె
న్నెన్నియొ యోగముల్ కుదిరెనేని ఫలించు, ఫలించు దానిలోఁ

తిశాస్త్రిగారు కలసి అందరము శనివారము ఉదయము నుంటూరు చేరుదము.
నుంటూరు ప్రేషనుకద్ద న్నేహితులందఱు తమరాకకు యెదురు చూచుచుండురు గ
నుక యీత్రతారము చేయుదురని వాకోరిక. నుంటూరు. 15-8-11

మఱొందరు వెంకటకానుమంత రావు.

...తామున్న ఆరోజుకు యిచ్చటికి దయచేసి శకశిరిక లంకలకు మిక్కిలి వేడు
కగలవారమై యున్నారము.

15-9-1911.

తూములూరి కోటయ్య,

పిసపాడు, మారీసుపేటపొట్ల.

నుంటూరు.

4-11-11

...12-12-11 అద్దంకిలో ఆవధానమట వత్తురా? నత్తైనవల్లికి వచ్చే ఆదివారం
రాగలరా? .. రంగావర్ణులకానుమయ్య.

ఇట్టి యాహ్వానపు బుత్తరములు కొల్లలు గాని గ్రంథ విస్తరభితితే నేమి
చాదస్త్రులనుకొండరనియేమి, యంతతో విరమించుక బదుచున్నది.

- విన్నది గాక తా రయితుడెచ్చి యొనంగుఫల మ్మడెంత హ
చ్చున్నను వీరికొక్క నెల యాపునెఱి యావదా నందియ మ్మగున్, ౧౨3
- క॥ ఆయనఘట్టుని భార్య గ, దానియిల్లాలనఁగ నాభ్యు యన నేల? నిజం
వే యన్నపూర్ణ యాపె వృ, భాయుంతురె యట్టి పేరు తజ్జులు పెద్దల్. ౧౨౪
- ఉ॥ చెన్నఁటి చూపు చూచి యొకశిష్యుని నేనియ నేమిరా! యటం
చు నిర్మరనించి వలగ్గ దిది చోద్యము, దేశికభార్య లిట్టివా
రున్నది వింటిమే! మఱియు సెక్కుటి, లోకులు తన్నుఁ దిట్టినన్
నన్నుతిఁ జేసినన్ నమము సాటి మఱివ్వరు? బ్రహ్మరాణికిన్. ౧౨౫
- ఉ॥ “వాతకచర్య, యందు గురుసంతతిఁ దెల్పెడువట్ల వీరివి
భూతిని విస్తరించితిని నక్కడఁ జూడఁ గలాడఁ విండులోఁ
పాతకహరి తచ్చరిత పాఠము నీకును నాకు పావకుం
ట్రాతదానంగులన్ దొలిచి భద్రములన్ గలిగింప నెత్తితిన్. ౧౨౬
- కా॥ ఏనే కాదు మఱొక్క శిష్యుఁడును మాయానద్గరుబ్రహ్మవి
ద్యానాథున్ శురభాషలోఁ దెలిపి కార్తఘ్నఘటా రావహ
ధీనానూన వచనగ్రంథన్ బరఁగెఁ దద్దీప్యద్యచోధార, ని
త్యానందాత్ముడు మద్గరుత్తముఁడు,ని న్నత్యంతమున్ బోచుతన్. ౧౨౭
- ఉ॥ ఎంతటి పావమేని రచియించునుగాక కృతఘ్నుడై ఋణ
స్వాంతు గురుత్తమున్ దెగడి వర్తిలుఁగా కలచర్ల బ్రహ్మవా
క్రాంతుచరిత్రమున్ జదివి కాగలఁ దుత్తముఁడంచు నెంచు మ
త్స్వాంతము, తచ్చరిత్రము కృతఘ్నుఁ గృతజ్ఞు సునర్వఁ జాలిన్. ౧౨౮
- క॥ ఆచరిత వ్రాసినతఁడును, నాచినతండ్రి కొమరుఁడును నాకడఁ దిర్ప
త్యాచార్య సుద్ద శిష్యుత, నూఁచి పిదప బ్రహ్మనేవనూఁచి రెఱుంగు మీ.
క॥ కాననతండు నతీర్థ్యుఁడు, మానిజశిష్యుండునగుట మాకడకలఁబ్ర
హ్మనూన చరిత సంతెను, దీనిని ముద్రింపుఁ డని విధేయతకలిమిన్. ౧౨౯

*శ్రీచర్ల బ్రహ్మగురువరచరిత్ర సంగ్రహము.

...శ్రీవిద్యావానగృహం పరోతకరణాత్పత్తిస్థలం సత్కృపా! తఘ్నుం పుంజిత
సత్త్వ మున్నతయశఃకాయం ప్రతిష్ఠాలయం! రాజత్సద్గుణతత్త్వరోహణగిరిం భర్త

చ॥ అలచరితంబునీకుశుభమాపని కెంతయుఁ జాలునంచు ని

మ్ములఁ గొనికొంత యియ్యెడల ముదితముం బొనరించువాఁడ యో

నన్యూప మ్ముదా విద్యద్భు ప్రవతంస మాత్మని భజే బ్రహ్మభ్యువిద్యాగురుం॥ 3॥
 శ్లో॥ య చ్చాకృత్య మనుష్ఠితం య దనృతం ప్రోక్షం య దంభః కృతం వాక్పి
 త్వావయై ర్మినర్గఖలనంనర్గప్రమాదాదిభిః వత్సే బ్రహ్మగురోః పవిత్రచరితంత
 త్వాపవచ్చిత్తయే నాఽ న్యస్సాన్య దధికో గురో రితి ఖలుజ్ఞానప్రదాతా యతః॥ 4॥
 ...శ్లో॥ గోదావరీమండలరాజమానూ నీలర్ష భగ్వానువర (కఱియెద్దు) శృకాస్త్రీ ।
 ఆరాచ్య విద్యాధరతీర్థవర్యా, ద్యత్యాఽ విరాసీ వృగవాక్ కుమారః॥ 7॥
 శ్లో॥ ద్విజ స్రస్త్రి స్రేకోఽ వస మవవనద్రావిడవరః॥ ప్రసిద్ధోవీరాఖ్యోజనిముపగతో
 లోహితకులే లనచ్చర్ణోపాఖ్యో నియమితమనా స్సం చుచ్చరః॥ బ్రాదాలోకేమర్వ
 నిసకరనతి ర్భక్తికలితః॥ 8॥ శ్లో॥ ప్రాణాఽభోసిధిరంద్రవారిధిమితే చ్యుజ్జే చ్యుతీతేషు
 సా త్వాకల్యాదివ శాలివాహనశతే షట్పాస్త్రీహుసీంసుషా కోధ్యజ్జేవనహాస్య
 మాస్యధవతో పత్నే తృతీయే తిథౌ జజ్ఞే తస్య చతుర్థసూను రివచాఽ ముత్రాఽ
 ర్థసంసాధకః॥ 9॥ శ్లో॥ ఛాత్రాణా ముపబృంహణా దుతలనద్ధర్మస్యపుణ్యస్యవా వి
 ద్యాయా అథవా సతే దధిగతబ్రహ్మైక భావస్థితేః యద్వాఽశేషజనాతకారక
 కలాశాలాదినిర్మలాంతో బ్రహ్మే మ్యుత్తమనామ సార్థకతయా పిత్రాఽనన్య నిర్ధా
 రితం॥ 10॥ ...శ్లో॥ వారాణసీం జిగమిషుః పరిశ్రమశాస్త్రం వాతాయ భూసురవర
 న్న గురోరనుజ్ఞాం లభ్యాతికౌటుకయిత స్తదను ప్రతస్థే పారెస్పతిర్భ్యనివహై
 రవిభూవ్యమాణః...శ్లో॥ ఏవం పరత్యాఽ త్ర శుభైకమేకం॥ వారాణసీం వ
 త్తివరోవివేశః దేశాచ్య దేశం విచరణా జవేన విశేషగత్వాబుధదగ్ధసేచ్యుః॥ 31॥
 ....శ్లో॥ కాశీనాథబుధో హి యద్గురువరః కాశ్యాంవిశ్వామిత్రోయచ్చిష్యస్సకలా
 ర్థవిద్గురుయశా శ్రీబాలశాస్త్రీ మహాః । ఏవం శ్రీహరిశాస్త్రీమత్త మగుణో వా
 త్యార్థచాస్త్రీకరః కాశ్యాంభూపనిషత్తో వ్యజయత శ్రీరాజరామా బుధః॥ 32॥
 శ్లో॥ సంఖ్యావత స్రస్య వటు స్స సన్నిధౌ వ్యాఖ్యానకోశాః పరిమంప్రర
 క్రమే సఖ్యాదృతస్య నివబాధేప్రమండలీప్రఖ్యాతకర్త్రః కలితః కలాగురైః॥
 35॥ ... శ్లో॥ అత్యాస్త్ర్రిజనహజేన పత్రికాఽ స్యా దాపూతః పరిణయ
 మస్య కర్తృ మారాతో గుర్వాశీర్గణపతిభూజయో స్తదాత్మే ప్రత్యక్షం ఫలమివ
 దర్శితం జనానాం॥ 41॥ ...శ్లో॥ ఇతి షుడకవాసరా ముపిత్యా నిజగేహే స్వవివా

నవ్వులు గురుపట్ల నిట్లగుమి కొందఱు శిష్యులు వ్రాయువాఁతఁ; లే
ఖలుఁడును పాదువాఁతలకు గాదిగఁ డం చిది చెప్పు నుప్పగఁ. ౧౩౦

మా సంభ్రామేణ నిజసోదరదుర్గతంబితేన | పత్రిగన్తుం ఖలు నిశ్చికాయకాశిం॥ 52॥
...శ్లో॥ షట్పాత్రస్త్రేమ షడంగేమ షడ్భాషా షణ్మతేమచ | పృజ్ఞాయస్య స్థితా తస్మై
బ్రహ్మాంతర్వాణయే నమః॥ 61॥ ...శ్లో॥ ఇత్థ మేవస్మత్సన్నిధౌ బుధైః శ్వాస్త్రేషు
వవరిష్యేతో భవత్ | శ్లాఘితో బహుమతస్సభాస్థలే నిర్జగము బుధనిర్ణయాయ నమః॥
67॥ శ్లో॥ అయోధ్యాకురుక్షేత్రసేపాలగంగోత్తరా నైవద్దినాథం జగన్నాథతీర్థం
హరిద్వారకేదారబృన్దావనాద్యం | మహాక్షేత్రజాతం నీషవే శుభీరాట్॥ 68॥
...శ్లో॥ దూరేణ కాలనియమేన బహుద్విజానాం కోలాహలేన నియతాశనభోజనేన
నత్రేమ భక్తి రధికశ్రిమకారిణీతి | జ్ఞాత్వేహ శిష్యనివహయ దదాతిచాస్త్రమ్॥
౭2॥ ...శ్లో॥ ఇతి జగదుపకారస్య | వ్రతివద మఖిలైస్సు సుత్యమానస్య | పరిణామశూల
బాధా వరణితవయసోఽపి దేశసంచారాత్॥ 78॥ ...శ్లో॥ శనతై రగమద్విద్వాం
త్స్వగ్రామం శుకడియద్వ, నామానంక్రిధామో వనవాసాదివ సాకేతంపుణాం
వ్రమాదేన॥ 97॥ ...శ్లో॥ స్వస్థానంకః పరిమ మారభతాఽగమం యః శ్వాస్త్రాజి
పాతయతి శిష్యగణం స్వవశ్యాత్ | విదార్థితాం తిరువణిః కవివేంకటేశో యా
తౌచ యా కఠితయా గురుకీర్తిసాదౌ॥ 101॥ శ్లో॥ కింసు తచ్ఛాత్రీనామాఖ్య
యా స్థానైస్థలం తస్య సంభాష మతీతాగతా చ్ఛాత్రీతాం చిత్ర మేత స్త్రమాత్రే
ష్విహైకోఽపివాక్రూపతోఽపండితోనాఽభవత్పశ్యత॥ 102॥ ...శ్లో॥ మహానద్యా
రోధశ్చిరపరిచరియా దత్తౌచ మహా నదీతరే వానం మనసికలయ స్పండితవరః
సహచ్ఛాత్రై ర్గతమృషుహారతపే వస్తు మనసా నిజగ్రాహ ద్వానం ధవళగిరి
సాదే ష్వలభత॥ 105॥ ...శ్లో॥ న కేవలం ఛాత్రీగణాయ భోజనం | దదాతి హంథా
వశయేన సత్తతం తత స్తదీయం నదనం సమీకృతేన పాతశాలిససత్ర మిత్యపి॥
167॥ శ్లో॥ రాత్ర త్రిపూర సమయే వ్రబుధః | క్రమేణ శిష్యసఖిలాన్రబోధ్య | శా
స్త్రాజి సంపాతయితుం వ్రవృత్తస్య మావయేద్ద్విదశశుంఠికాస్తే॥ 108॥ శ్లో॥
వాగ్వాసేషగుపాతయన్ | పథమత స్తద్వాన్వితకాం చ్ఛాత్రవయే, త్వశ్చాత్తానపి
పాతయం స్తదధికాం త్వంశ్చావయే బోధకృత్ | ఏవంసర్వకలార్థినాం
క్రమవశా త్పాతాం త్వమాప్య స్వయం, మథ్యాహ్న దధ తా స్మరస్మరమహా
పాతా స్సన శ్చింతయేత్॥ 109॥ శ్లో॥ చిత్రంకేవన కావ్యనాటకమహలంకారచ

ము॥ గుభక్తిఁ బరమ ప్రచారనిరత కూరావనీహల సం

కారణప్రాప్త యశోభిశోభి జమదగ్న్యత్సోదృఢపుష్కరేణ నా

మూముఖ । గ్రంథా న్వాన్వితకశిష్యవర్గసమీధేనమ్య కృతస్తోత్రనిశం॥ సాహిత్యప్రమ
రాస్తత స్సవినయం బ్రహ్మఖ్యసూర్యస్తి కే॥ శ్రీమద్వాక్యకృతి మధ్యగీషత కిమ వ్యస్
స్మా త్కలాకాంక్షితాం॥ 110॥ శ్లో॥ యదృక్స్యేమగురో స్వశిష్యనివశే గుర్వాన్
స్తతోపుస్తతం, భూతైః కిం గుతనిర్వికేషమపి తా నంవశ్యతో జంపతి, దూరే
బంధుజనా నిర్వహయ పితరా దేశం చ విద్యార్థినాం, చాలానాం కియ సౌఖ్య మస్తి
గురుసత్కారుణ్యతోఽవ్యభిచారి॥ 111॥ శ్లో॥ శ్రీకాశీనంబు దాయానుభవ మమస్మత
స్తత్రవిద్వద్వరిష్టే, వర్షేవర్షే స్వశిష్యైర్గణపతిసవరాత్రోత్సవం కారయిత్వా, భూ
రిద్రవ్యవృత్తయేఽపి స్వయ మధికయశోభాజనం న నృహత్తా, కాశీతోఽవ్యస్త దాసం
నమధిక మితిసంజ్ఞాసితో బోధవీతి॥ 114॥ శ్లో॥ దాసం కలావమృతసాధన మిత్యహం
చకా, దాసే ష్యనుత్తమమిన్స్మృత మన్నదాసం, ప్రతిష్ఠాభూతిపరితృప్తినిదాన
భూత, మిత్యవ్యవహారవరేత సూత్యమితాన్న దాసమ్॥ 115॥ శ్లో॥ ద్విజోభూత్వా కింనాన్
తృలమిమా నచే చ్ఛాత్రవరసం, నశాప్రేక్షా స్త్యర్థో నయది పరసంబోధవగళః
తియా నావ్యస్త్యర్థో యది న నదమస్తాపవరతా, పరంతత్యా సాఽపి ప్రకృతిపిలు
ధేఽస్మి నివలసతి॥ 116॥ శ్లో॥ నిస్సాన్వితవనస్యగంకా నిలరా స్త్విజాతీ, స్వద్యార్థినశ్చ
కృతదారపరిగ్రహంత్యు॥ కాశ్యామిత ద్విజసమనంతప్రదాన, లభాతిదోషమార
ణాయ కరోతి నిద్వాక్॥ 117॥ ... శ్లో॥ మధ్యే మధ్యే కేనచి ద్దేబునాఽయం శత్ర్యై
ర్వౌజైస్త ద్దృక్తై రన్నదాసం । భూదేవానాం సంభ్రమా త్యంతసౌతి । ప్రాజ్ఞ
స్యాఽప్రేభూతతృప్తేః పరఃకిమ॥ 120॥ శ్లో॥ ఆశాశ్యతో దేహ ఇతి పృసిద్ధం, భూయా
త్ఫిలై యమృతమహతశాలా, ఇతివ మత్యాస్థిరజీవ సాక్షం, స్థిరాం సమార్జ్య స్థిరీర్తి
రాసీత్॥ 126॥ శ్లో॥ చిత్రంద్వాదశవాసరేషువిభితాః గోదాపంతుషుర, స్నానా
ర్థం ప్రతిపక్షి చోపదికతో విప్రాం తృహస్థాధికాకా, నాఽనోచ్య శ్రీమమున్న
తం భన మయం సలహాన్య తియ్యదభి, స్సూనిరాన్యధికపుణ్య మాప భువి కిం
దృష్టేః క్వచి త్తత్సమః॥ 127॥ ... శ్లో॥ వికారినామఽ గువికాకాసీ, సమాగత
షడ్ధ్యహమాతతోఽక్షి, పుణ్యోవృయం బగ్నగురో రతివఽ, సహిష్ణునాజ్ఞప్రతి
వాజ్ఞతే॥ 129॥ శ్లో॥ భూదేవాయతతర్పణ దశదివైర్గోపాదతిర్థోజ్వల, తోగ పూరా
భ్యుత్తరేఽస్తి ప్రవలసత్సౌర్యోటిరగస్తతే, తేత్రే పాదగయా హ్యయేఽపి చ నిజశ్య

కరరే? యిట్టిండ వెట్టు శిష్యుడయ్యో? యంతేననధర్మకు
రక్తరణోపబ్బదుద్యమకవ్యధితధీరవా)తచేతోంబుజా.

౧౩౧

మ॥ గురుభక్తిప్రతిబుల్ మహామహు లనేకుల్ నరవల్లొకైక కు
ప్రగవిస్తారిత నిస్తులెనననితాంతధ్వంత నిర్ములనా
పరభాన్వత్తవ భాసగుల్ వాలుచు నిక్కాలంబునక వాకు నీ
వరరే? శిష్యుడ వెట్టులైతివా? యాచార్యనిందావహా.

తాత్రపుర్యాం తథా, కర్తుం బ్రహ్మసుధీ రియేష జగతః ష్టేమాయ కామాయచ॥
131॥ శ్లో॥ నవగ్రహ జవగ్రహ పృథు నమస్త్రియూ వేదన, త్విరాణపత
నాధిని న్యవధి గోపదక్షేత్రకే, సుతర్కయితు మన్మతో దితనహస్రవి పోత్తమా
నుపాకరిమితబాహుళ ప్రభుమానరే పండిత॥131॥ శ్లో॥ జగత్ప్రణయతో బతప్రవిగ
తాజగత్ప్రేమకృ, ద్భుభోత్త మవివాశనే జగదుపప్లవ స్సాన్వదితి, తదప్తమదినే బుధం
జ్యోతిరేన సగపీడితం, కృపావిరహితా ముహురుహ్ను రకాన్తు రుగ్రగ్రహః ॥132॥
శ్లో॥ శమ్యాం కృతార్థస్థితాబ్రహ్మవిద్వాన్సపక్వా స్తమన్తాదిశాన్తిననమావ్య, సుభు
క్రేష రిప్రేమ పశ్యంత్య తివస్వన్, పరిత్యజ్య దేహంగతో బ్రహ్మజ్యోతిః॥ 133॥
శ్లో॥ దింగ తేబ్రహ్మబుధేధరాఽనీ, త్పుశబ్దహీనా బతధర్మసావాన్య, కలార్థివర్గో విఫలో
బభూవః త్సుధామరః పాథగణ స్తదాఽనీత్॥ 134॥... శ్లో॥ తత్సాన్వలః పరితాగమ
స్సుసుణా, క్షీరిశ్వనాథో బుధస్త్రిత్యా తత్రేతదార్థితావనిఫలై క్షవ్వాశనై న్న
తగ్రతైః విద్యాస్థితకరం యథాకథ మథో తత్సాతశాలాగతం, విద్యాబుద్ధి
యోగం కరోతి॥ గురో ర్ధవ్యత్వమాపదయత్॥136॥ వేమూర్యపాఖ్యనరసింహ
కృత్రింసభక్తి, శ్రీబ్రహ్మపండితచరిత్రమిదం పవిత్రం, యావద్వివాకరనిశాక రతాగ
కాః స్తావ జ్ఞమే త్పుఖయతా మనజా థవేయః॥ 137॥ శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ శ్రీ. శ్రీ.

(శ్రీగురుబ్రహ్మకృష్ణమునుగూర్చి మేము చెప్పినది.)

మ॥ కలిమానం హకయైదువే లరుగ నేకత్రస్థనప్రగ్రహ, మ్ములపిక్ శాం
తి సునర్పుచుక శ్రమ లవస్తుక లేకయే బ్రహ్మముక గలినెక, బ్రహ్మగురూ
త్తమందు దశమిన్ గంజాప్త వారంబునక, ఖలసంచారి వికారి కార్తికపశ్చ
శీకపక్షమునక,

తి॥ వెం॥

మ॥ ఒకఁడుకా గన్పడఁడ డిట్టియొకలిని నీ కోశమ్యి? కులుకుండు పా
య మహాధ్యాయునిఁ గొల్వకున్న నతఁ డత్యంతము పాపాత్ముఁడం
చకటాగి వ్రాసెడియంత సాహసీ; మదీయాఘృభావంబె నీకా
వికలాత్ముం బానరింతఁబోలునుజామి? వేత్తవత్సనత్రాఖనీ. ౧౩౩

కా॥ నీమీకా జిక్కిన యీకృతఘ్నతను నేనే నేర్పినట్లే కుడికా
లోకుత్ బాకొనువార లేము? యని లోలోఁ జింత నేఁ గాంతు వి
ద్యాకల్పద్రుము లనన్మదీయగురు లేతన్నిండ రాకుండ నా
పాకం చేర్పడఁగా వచించి ననుఁ గాపాడక బ్రయత్నించుతకా. ౧౩౪

ఉ॥ ఏమటిలంపుఁ దావములు నీయఘకుల్యము కావు భారత
శ్లోకము లిట్లు చెప్ప నవి సూరివరుల్ శిరసావహించు నా
రీక, *చరిత్రలోఁ గను మరీకము గాఁ దలపోయఁజోకు మా
రా? కలికాలమేని యఘ మంత సహించురె ధర్మచింతనుల్. ౧౩౫

చ॥ గురుఁ డొకచో నహేతుకము కొండొకవేడిమి నూనుఁగాక స్వకో
ప రసము తగ్గఁ జేయుట మహాయము లుండవే? కానిమనముల్

*(మహాభారత శాంతి పర్వమునుండి)

శ్లో॥ బ్రహ్మఘ్నతఁ శురాపేద చౌరే భగ్నవ్రతే తథా
నిష్కృతి రిద్వహితా రాజకా కృతఘ్న నాస్తి నిష్కృతిః
మతః కృతఘ్ననయికః మతః స్థానం మతః స్పృఖం
అశ్రద్ధయః కృతఘ్నాహి కృతఘ్న నాస్తి నిష్కృతిః॥

(తెలుఁగు భారతము నుండి.)

క॥ అని చెప్పి తాత యిట్లను, మనుమనితో నాదగమున మఱియును బ్రహ్మ
ఘ్ననమునిష్కృతి గలుగును, వినుము కృతఘ్ననము లేకు విమలచరిత్రా.

క॥ అరయ మిత్రద్రోహము, దానిన మగుపాతకము కృతఘ్నతకంటెకా
వైరము గొని విడువ వలయు, నాఁడందు తెలుఁగులవారి నాత్మలవై నకా.

*(స్కాందోత్తర ఖండస్థ గురు గీతనుండి.)

శ్లో॥ శివోక్తా ద్దురుస్తోతా, గురుక్తోతా చ్చివో సత
తస్మాత్పర్వ త్రియత్నైశ, గురో రక్షాం కలంఘయేత్॥

బెఱుకుట, వానిగ్రంథములు వెక్కిరిపించుట “వేరు” లాటయ్యె

• జరిగెనె యెన్నఁదేని? యొకఁఁడు నుదాహరణంబు చూడె.

౧౩౬

ఉ॥ ఊరక యుండ నేని యఘ మూరక యుండడు నీకు పాదకం

వై రహిఁ బీడ వెట్టు నది యన్నవభీష్టము గాద యిప్పుడో

కారణ ముండి కాల్గఁ బడఁగాఁ జనుదేరక యుండుగాక నీ

మాగవనక గుఱించి మది దుఃఖము చెంది శుభింతువావయ్యె.

౧౩౭

చ॥ ఎఱింగి యెఱుంగ కేయఘమునేని పొనర్చియుం బిమ్మటక జనుం

“దరర? యఘంబు చేసితి నటం చొకకొంత మదిక దపించి దు

స్తర మగుపావమేని యను దాఁటఁగఁ జాలెడిఁ బైకిఁ పావముక

బారయుట తెల్పేనేని పరిపాఁయె నిరాగఁ ఘుం దాతఁ దంతతో.

౧౩౮

ఉ॥ ఎన్నఁటికేని గాల్గఁ బడుటే నడుపాయ, మఘంబు నాఁడె పో?

సన్నుతిలుక గురుక దెగడుపాపన మూని యెవో రిఖించి నం

తన్నగృహిఁ ఘు లొజనులమన్ననఁ నైకొన వెవ్వరో నినుక

“బన్నుమా పగు పా” గనినఁ పాడకు నెారికి వచ్చినట్లుగక.

౧౩౯

ఉ॥ చెప్పెడివారు నీ కకట? శ్రేయము గూర్చెడివారు గారు నా

చప్పనూతలే తుదకు నద్దరిఁ జూపును నీకు; సూర్యురా

విప్పదు నిన్నుఁ నైకొనుటకేనియు నే నిదురప్పకూతలే

తప్పక కారణంబుఘమి తప్పదుతో విఁక నేని వీడుమి.

౧౪౦

(7) ఆ త్త వై భ వ ప ర్య ము .

ఉ॥ నన్నును గారవించు సరనాథులు లే కొకపాఁకు పన్ని నీ

యన్నపదంబునం దెటులనూ పడ నెంచితి నంచు నెంచ తెం

డు న్నును గారవించు నృతతులే శత మన్నను లొక మొప్పు నీ

వన్నను విశ్వసేవకలదా? యిలఁ దా నకలం బెఱుంగదా.

౧౪౧

ఉ॥ అప్పసృపాలుఁ డింక నుకయబ్బములొక దన పోకెఱింగి మేల

చిప్పిల “కాస్త్రీగారికెటు చేసితి వార్షిక మెల్లకాలముక

దప్పక యట్టులే యిడుండు నాకు ముదం బగు దానఁ జేసి” యం

చొప్పఁగఁ జెప్పె నీ, వెఱుంగవో ఘుత! కోకిల వైతి వంతకే

౧౪౨

ఉ" ఎఱుఁగుదె యవ్వరాయనృపుని సంచుక యాతనిసామ్యు కాకితోఁ
దిరిగడునట్లు తింటి కది తేనువు వచ్చినయప్పదైన న
న్నరకతి నన్నుఁ జూపెడు ఘనం బగు చూపు న్నరింపు మఁజ్య! త
త్వములు *కుమారు లానృపువిధమ్మునఁ జూతురు నన్ను నేఁటికి. ౧౪౩

తే॥ *ఆత్మకురును గద్వాల యరయుచుండు, నాచురాకకు నేటేట; నీచురూపా
నీకు నుదయింపనేటికి నిన్నుఁ జెటిపి, బాగు పడ నేల యిందఱు వ్రోగులు లుండి.
మరి వనిగాఁ దా బెజవాడలో దిగిఁగుమా? ప్రార్థించె మున్నిచ్చు ఘో
మిని బేర్చింగొని తండ్రిగారి యశముకొ మట్టెక్కఁగాఁ జేయుఁ దం
చును శ్రీయాత్మకురు ప్రజాధిపుతనూజుం; దాతనిం బోలు నా
నిని జూపింపుము నేఁటిరాజులను నెందఁ శిష్యుచూడమనె. ౧౪౪

నూజిరీదు.

16-4-11

మీరు ఈడినెంబరులో నెంతత్వరగా రాగలిగిన అంతత్వరగా వచ్చిన మా
అందఱికి చాలావంతోషము గలుగును...నారయ్యప్పారావు.

*TELEGRAMS.

MADRAS.

Starting Bezwada to-morrow morning 8-15 train come
Bezwada.

29th July 1911.

RAJA OF AMAROHINTA.

COCANADA.

19.7.1911.

Atmakur Raja coming Bezwada to-morrow evening meet posi-
tively.

మిరాజాసూరానేని వెంకట సూరయ్యారావు బహద్దరు జమీందారు వర
గదే మయిలవరం వగయిరాదొరవారు వందం.

ఈనెల 19 తేదీని మయిలవరం గ్రామములో మీదేశతావధానము చేయిం

ఉ॥ ఇచ్చినభూమి పుచ్చుకొన నేగనిమావయి నల్క-ఁ బూసకే
వచ్చి గ్రహింపుఁ డం బనునృపాలురు నూడను నేఁటి యాకలికా
గృహమునుండిరేయిశముగాక మఱొక్కటి నిల్వఁ బోదు త
త్పరితంబు శాశ్వతము దానము మే మది వట్టకుండినకా, ౧౮౭

చ వలచినాము. గనుక మీరున్నూ బి॥ శ్రీ॥ తిర్విత శాస్త్రీగారున్నూ మయిలవరం
మకాముకు 18-4-11 తేదీకే రాకోరుతాము. బి॥ తిర్విత శాస్త్రీగారికిన్ని ఈప
కారమే వ్రాయించి యున్నాము. వారికి మీరుకూడా వ్రాసి యిద్దరు కలసి
రా వెలయును...తప్పక ది 18-4-11 తేదీకే రాకోరుతాను...గనుక తప్పక
రావలయును.

మైసూరు }
7-4-11 }

R. S. V. Narayana, Rao.
Bahaddar.

శ్రీరాజా వెల్లంకి చిన వెంకటరామారావు బహద్దరు జమీందారు ఆఫ్ నడి
మిడిరవూరు అండ్ రిసగడవ వగైరా యస్టేబ్లు దొరవారు దంణము.

.....లవ్వదు శతావధానముకూడా మీవలన చేయించవలెననిభ్రన్నది. మేము
1 డిశంబరుకే బందరు చేరుచున్నాము.....వెంటనే జవాబు వ్రాయించవలెను.

చిత్తగించవలయును.

31-11-1919, } RAJA VELLANKY CHINA VENKATÀ RAMA
మదరాసు. } RAO BAHADDAR.

Madras, 24-10-12.

(శ్రీరాజా నడిమితిరువూరు అండ్ రిసగడవ వగైరాయస్టేబ్లు
దొరగారి వద్దనుండి.)

.....శతావధానముకూడా చేయించుచున్నాము.....6, 7 తేదీలకు తమరు బం
దరు మకాములో భండుటకు ప్రార్థించుచున్నాము..... మీజాలుకు యెదురు చూ
చుచున్నాము. చిత్తగించవలయును.

ఇంకనుజమీందారుల యాహ్వానములు పెక్కులుకలవు. అవి మఱియొ
కవోఁకనూడఁదగు, గృంథవిస్తరభీతిచే నిట నింతతో సంక్షేపింపఁబడియె

ఉ॥ గుంటురి పోరుపాటువునఁ గోరిన యానరపాలుఁ జూడఁ జో
కుంటిమి యానృపాలకుణి యొండొక నైఁకునుగాక మమ్ము 'సము
ష్టుట మటెత్వరో నుడువుమయ్యో? ఇతన్నరపాలుఁ దొక్కొ? యా
దంటయు సుత్పఁ దీ నుడికిఁ దజ్జుఁడు యోగ్యుఁడు నే నెఱుంగుదుకొ. ౧౮౭

ఉ॥ ఆయనయొద్ద నెక్కటెరి యత్యమలుం దతఁడేని యిట్లుగాఁ
గూయునెడకో నహింపఁ దలకోవిడుదర్శన మాయె నాకు బల
ధీయుతుఁ డం చెటింగితి విధేయుఁ డతండును 'సముష్టు'వల్గుఁ డో
కానా? యెవ రాదమండినను 'సముష్టు' జనించె ఇతన్ముఖింబునకొ. ౧౮౮

క॥ గుంటురి గుంటల వ్రాతలు, గంటిని బల్కి-తి నటంకుఁ గ్రమ్మికోనెదొ య
వృంటికి గుంటురి గొంటరి, జంటలు జనియింపమికో జానంగ దది శుకా.
తే॥గీ॥ ఇంతెవరు 'సము, ష్టునిరోపేరినెత్తి తెల్పు, మల్లవారి నెఱుఁపించి యడఁకునీడు
తప్పడుత్రనంగ మునువృథా మొప్పెకగుచుఁ, బాడువ్రాతలుగల్గె దేళయముదిచి

శా॥ *నన్నా సుల్ మొద లెల్లరాజులు ననుకొ సారజ్ఞుఁగా నెంచి పే
ర్చి న్నామాటలయందు నింది యనువర్తింకు ధరుకొ బోలె 'సము'
ష్టున్నా? యెత్వరిసూట వచ్చినదొ నా కామాట వాక్రుచ్చు వా
రి నేనే చని యెద్దెడకో ఘనుఁడొ సూరి శ్రీకృష్ణుడో శ్రీకృష్ణుఁడో ౧౮౯

ఉ॥ శ్రక్తుఁడు వల్గునేని యలవానికివందనముల్ ఘటించు ను
త్రక్తుఁడు దెవండుగాని ఇని శే ల్పొగిపింతు వృథాగ నెండు కీ
ముష్టిత్రనంగ మారవుర? మూర్ఖత యెంతకు వచ్చెఁ దిర్వతి
ప్రప్త నెదుర్వలేక పెలుచకొ గుఱుచల్ లిఖియింతువే శుకా, ౧౯౦

మిదుత్పర దేవతా ప్రసాదోస్తు.

క॥ *దేవీ భాగవతాంబుధి, భావామృతము స్పృధించి ఉత్తవసుల నం
భావించు మీరుచరితము, పాడినమై దచ్చికడలఁ బ్రభాస్తి గనున్.

గీ॥ చక్కెర మెక్కెడి చలిచీడు వడుపునఁ, దీపిపిటి తెక్కు చేఁతకగిది
భాగవతామృత పాననంనక్తిమైఁ, దనివి చనవదేమి దామామహిమ.

(తరమ శివేంద్రనరస్వతి)

జ్ఞానానంకుఁడు

మ॥ ఘనతేజాండు దివాకరుం డనఁ గృతఘ్నుఘ్నుండు తదైవుపే
రున నెవ్వనికులం బిలక వెలసె సారూప్యస్థితిక వానితోఁ
బెనఁగక జాలుకృతఘ్నులు, దునెడ రేపే వచ్చి సాక్షాద్విరో
చను నొడించుఁ దమన్పమూళజలదన్వర్భాను కేతువ్రథల్. ౧౫౩

మ॥ ఎవరీ 'హు, మ్మనువాదు? నీ వెఱుంగుచో నేర్పాటుగాఁ జెప్ప వా
రవనీపాలురొ? మఁతి) నత్తములొ? లోకాలోకవర్యంత భూ
భవనపావ్యవృత దివ్యక్షీర్తికలనా స్ఫూర్తిక విడంబించువా
రవరేనిక జని వారిమెచ్చు గొని నీ యీవాకు- బంధించెడక ౧౫౪

మ॥ ఎవ రా "వానియు వన్నెయు" గలుగువారెందువా రట్టివై
భవ మెప్పారెడువార, లేకుతముసన్ బద్ధాదరుల్? నెప్పు నీ
కవనమ్మై గురుభక్తియు" మిగుల జ్ఞానాపాత్ర ము వెంచి న
న్నవమానింపఁగ "హుష్టు హు"ష్ట నిరొకో? యంతేవనద్ధార్యమ. ౧౫౫

శా॥ భావత్ర-ప్రతిభం గనుంగొని భవద్వాణిక విలోకించి నీ
నావంబున్ సరిగా గ్రహించినయెడక బలగ-ం డొరున్ "హుష్టు" నీ
వేవల్ సూచినవాని కింకొకనినైఁ జీకాకునుం బుట్టునే?
వేవానాంప్రియతాభిని? గురుని నిందితే యనతోక్తులక ౧౫౬

మ॥ ఒకసందర్భముఁ జూచినక నకలముక యొజింపఁగా వచ్చు నీ
యకలంకత్వము వేటె చెప్పవలెనే యాయీ దురుద్యోగమే
ప్రకటించుక, బుసరుక్తి కాన్పడుడనై వర్ణించుచోఁ , జెప్పొకం
డొకఁడో? నిద్రి, యటన్నసామెత సుమీ యాహించుకొ'మృత్యులో. ౧౫౭

చ॥ గురుఁ డెటువంటివాఁడు గుణకోటియెడక, జరితంబువట్ల, శాం
కరి? నను నెట్టివానిగను గల్గెననేర్పితి, తచ్చరిత్రముక
బరివరి నాచరిత్రమును బట్టి వచింపు మటనత్తి స్వప్నమం
దరయఁగఁ జేయునంబిక యథార్థ మటుల్ భజియింపు మీశ్వరిక. ౧౫౮

* (శ్రీ)మద్రామాయణములోని ఆదిత్య హృదయమునుండి-)

శ్లో॥ కృతఘ్నుఘ్నయ దేవాయ జ్యోతిషాంపతయే నమః

ఉ॥ ఆపె వచించు నర్వమును నాయమ తెంచును లేడు గోప్య మే
పావము నెట్టి పుణ్యమును బాలన చేసెడి తల్లి “హుష్ట,, దా
నీవయి నుంచునోని నిను గడింపక నావయి నుంచునోని వృథా
లావము బూడ్చి కన్యైనుము లక్ష్యము తప్పక కొల్వు మంచికొ,,. ౧౫౯

క॥ గురుశిష్య ధర్మముల శం, కరుకతనకొ వినియే నాపెసాగ్రంథమునం ది
త్రైలంగు కనక విడు నీకుకొ, దరణోపాయంబు చూపక దగు నాపె సుతా.

క॥ బౌరానినను హుష్టని నీ, సారాచారములు మెచ్చుజనులుం గలరో
కొని రమ్మరమ్మ, పోవుద, మేరాజన్మకడకేని యిది లేకువడుకొ. ౧౬౧

ఉ॥ మూల ముడింగి సారెకును ముప్పిరనంగము నీవు పావయుకొ
జాల లిఖింప వచ్చు నేకనక్కెము లాడంగ వచ్చుగాక టా
ట్టా లెటు సాగు వేరొకయెడకొ; బాసరించినలోపముల్ వృథా
ప్రేలుటలుకొ శిరమ్మనకు వ్రేంగు ఘటింపక యాడక బోవునే. ౧౬౨

ఉ॥ ఎన్నిటిసేనిక గవ్వ జగదీద్యతరం బగుశక్తి, యట్టిదే
యన్నయెడకొ గురుండెగడి యన్నతిగ గోరంగనేలని కీర్తికొ
దిన్ననిత్రోవయే కలకు దేవుడు దాని సెనంగమంబయే
యిచ్చిదానంగు లిక్కరణి నీవాసరించునిమిత్త మర్చకా. ౧౬౩

శా॥ పావంబుల్ తలురీతు లందెదియె యెప్పటకొ మనుష్యుండు తా
మపో రేపా యొనర్చకుండుట యనంభావ్యంబు, నేడన్నపిహ
లాపానామలా వైశముకొ ఘనులె హేలకొ జేయుచున్నారు నీ
వాపాదించుకృతఘ్నుతా భర ముగిత్యా జ్యంపొక జుమి యేరికొ. ౧౬౪

ఉ॥ దీనివహత్వముకొ తెలిపి తిన్నని లోగివను బెట్టకున్నచో
హీనునిగాక నకొ విబుధు లెంతురు నీకును లేడు ముక్తి; డెం
దానక బునః పునర్మనన నాగురుతకొ గుణిచేసి చేసి వ్యా
భ్యాన మొనర్చి తిన్నక బది త్రైకొనుమయ్య కుమారాభద్రముల్ ౧౬౫

క॥ నినుక జెటువ నెంచినకొ నన్నును *“నేదో” కవి, యటంచునుకొ దిట్టినకొ
బును తేనియొద్ది కంపినక, బనువడదే, నాడుకోర్కె ప్రహ్లాదండంబే ౧౬౬

వల్లెపాలెము.

*“శ్రీగంగాభాగీరథీనమానులగు... రాజగారి.. నీవు వెంకటరామకృ

ఉ॥ “ఎవ్వటికేని నీవచటనే శుభ ముండువుగాక, నాచుపే

ర్వెవ్వకయుండినకా నృపతిచే వినిపించెదఁగాక నీకు వా

తవ్వడుపేరు లీశతవధానమునుండి మరల్తుఁగాక” యు

చివ్వనిఁ బూనితికా జరిగె నిన్నియు నెక్కటి తప్పకుండఁగక,, ౧౬౭

క్షకపులకును తిర్వతి వెంఠకపులకును తంత్రముపెట్టిపట్టు విన్నాను నీకు అండు వల్ల వెంఠకయైనను లాభము లేదు, ... నాపేరువాయకపోవుట మరచి వా యలేడు. (బూతుమాటతో చేవ్రాలు.)

మరా, ఇండుచేవాళిలు మాలచూదిగలుహడ నుచ్చరింపని బూతుమాటతో వ్రా యుటట్లుండనిది యెవరినుద్దేశించి వ్రాయఁబడినదో వారిని దిట్టినతిట్లఁజరిమితిలే దు మఱియునీయత్తరముకాని కార్డుపైవ్రాయఁబడినది మొగటపెన్నిటతో వా నిసిదివ వేటొక నీరాతో దిద్దఁబడియున్నది — ఇఁక నెక్కమాదిరి నీరాతోఁగూడ నెక్కకాముడియుఁ గొమ్మును నవరింపఁబడి మొత్తము మూడువ్రాత లువయో గింపఁ బడినవి కార్డుపైని అద్రేళ్ళు మ॥ రా॥ రా॥ అనియున్నది లోకలవేరువి ధముగానున్నది బూతుపేరితోఁ జేసిన వ్రాలు కార్డుపైనుడ పెన్నిటతో వ్రాసి నది కలదు మఱియు నిట్టిచే వేటొక యత్తరముహడ నిట్టిచేవ్రాలుతో నీయననదే శించియే వ్రాసినదికలదు. విషయభేదము లేకుగాని యంతలియంశములు మఱియుం బచ్చిగానున్నవి. ఇగదు రెండుబొమ్మలు వ్రాయఁబడియున్నవి. ఎన్నోబూతులనే కవిధముల ననందగృహుగా లిఖింపఁబడి యున్నవి. అవియేవియు నిండుదాహరిం చుటకు రాజశాసన మొప్పుకాని యగదుఁ జుట్టుకుదను వ్రాసిన తప్పుడు నీనతద్య ముమాత్ర ముదాహరణయోగ్యముగా నున్నది.

“నీ॥ పురుషుండవో కలి పురుషుండవోకానిధూమకేతువుతోడతిల్యమగుచు భయముకింతనులేక నిర్భయంబుగనీవు గా)నుమృగరాజుతో తిల్యమగుచు, నీవలు కునుదాని వలుకొక్కటియెకాని హయదెప్ప డొక్క సారిగాని, తే॥ గీ॥ యిట్టిసి దుష్టచరితంబు యింపుమీర, వ్రాసినాడను నేను వహ్నియనగ.

చింతగింజవలెను.

యు. మిట్టరు. (అవాచ్యత్రచేవ్రాలు)

యొప్పతికలు యితరులకుహడా తంపినాను.”

ఉ॥ ఇవ్వటికేని నీయెడలనే దయ నా కధికంబు, నీడువా

తవ్వలవనంగ మంతగ నెదన్ జెదరింపడు నీవు పెట్టువా

ప్రశ్న పైయుత్తరములు వ్రాయువారు వ్రాయించువారు వీనియందుద్దేశించఁబడిన వారును జాలదగ్గఱబంధువులు, మూఁమ్యలానర్పిడి యనందర్ప త్రనంగమును వీని మండలించినందులకై వారివంకనుండి యిట్టియుత్తరములు వెలువడఁజూచినవి. వీనికిసంబంధించిన రికార్డు సర్వమునుమావద్దనున్నది. ఇటీవల నీయవాచ్యపుటు త్తరములంగూర్చి బంధుసముద్రులు కొందఱుచేరి మందలింతఁగా జరిగినయంశము వీక్షింప నువాచరించఁబడుచున్నది.

...ఈమధ్య వెంకట్రామయ్య యిహోపికివచ్చినాడు అప్పుడు యీయుత్తరము నాకువచ్చినట్లు వ్రాసంగవశమున వచ్చినది,.....వెంకట్రామయ్య తమ్ముడు సత్యనారాయణ ఎరుగక వ్రాసినట్లు దక్షజామూర్తి మొదలగువారియొద్దను అన్నాడట, ...దగ్గరబంధుత్వకారణమున నేమియుదలచక మాటలాడ కూర కున్నారము, పాపపుణ్యములు భగవంతునకే యెరుక. ....మామీదలేనిపోని మాటలాపాడించి ఎవరువ్రాస్తే వారేయనుభ వించురని ..... యూరకున్నారము...వెంకట్రామయ్య తమ్ముడు మాత్రము“మాఅన్నయ్య వ్రాయుమంటే నేనువ్రాసినా,,నని అక్కడక్కడ అంటున్నాడు. (చేవ్రాలు)

ప్రశ్న దీనితరువాతినిగూడఁ గొన్నివంతు వీక్షింపది వ్రాయఁబడినది.

“వెంకట్రామయ్యతమ్ముడు సత్యము అక్కడక్కడమాఅన్నయ్య వ్రాయు మన్నాడు గనుక... రావుసమత్తరములు వ్రాసినానని చెప్పడముచేత వెంకట్రామయ్యయే వ్రాసినాడేమోయని నేతలచి మొదట మీరిర్థములు నామీదకు కూడా వచ్చినవి యని మీపేరవ్రాసినాడను.”

ప్రశ్న కర్తాకారయితా వైక ప్రేరకశ్చాను మోదకః! అనునార్యోక్తింబ ట్టి పైయుత్తరములలోని సంగతి సందర్భములను బట్టియుఁ బ్రాజ్ఞులు విచారించి మూఁమ్యలానర్పణ గురుభక్తిని నిర్ణయింతురుగాక ఇతఁడు చెప్పి వ్రాయించినచో నడుగ నేయక్కఱలేదు తనంతటఁదానే యీతనితమ్ముఁడు వ్రాసినచో దమ్మునిం బట్టియన్నగారివివేక భుజమేయము కాక మానదు అయిపోకలయందలి యోగ్యతను గూర్చి భగవంతుఁడును దత్తుల్యు లగుయోగులును విమర్శించఁదగువారు

తప్పడుం బేరు లాశతవధానమువేరును మాపుచుంట నా

ముప్పు నడంచుపొంటె నిది పూనితి నిక్కము నమ్మ మర్భకా. ౧౬౮

ఉ॥ పూనినపూనికన్ దెలిసి “పొట్టుకుం బూనితి నైపుం డంచు నా

పై నెనరుంచుం డంచు నొకపాటిది యుత్తర మంపికోక దు

ర్మానపుం ద్రోవం దొక్కి యువరాధము పెంపొనరించి కొంటి ని

ష్టేనియు మంచిత్రోవం బడు మిం కపరాధివి కాకు వాకులన్ ౧౬౯

ఉ॥ ఛాత్రం దాచి వేఱొకయనవ్యాపు మాగ్గముంబట్టి పూర్తి గా

శత్రుత వెళ్లంబెట్టియుం బ్రసక్తికి గాని ప్రసక్తిగా గురు

స్తోత్రము లనవధా నలువం జూచెద వింతటిలోనె నాయశ

స్మృత మహాత్ర మా నె? పలునజ్జను లుండం గవీంబు లుండంగన్. ౧౭౦

మ॥ అవధానంబొనరింప లేం డతండు నాయాచార్యుండుం గాం డటం

చవనికన్ మెచ్చంగం జేయలేవు విను మబ్బా? “తప్ప వైరింపుండీ

యవివేకంబొనరించి నాండ” నన నార్యస్తోమముల్ మెచ్చు “ము

ల్లు వెలార్పంగను గొట్టు గొట్టికొనుటల్” లోకుల్ పశించింతురే ౧౭౧

క॥ “దాసునితప్పలు దండము,తో నరి., నామాట వినుము తుచ్చపువ్రాతల్

వానికలకాముం బెంచకు, మోసుత? బుధు *లాడుమాటలూంకొనవకటా.

*బ్రహ్మశ్రీ చెల్ల విల్ల వేంకటశాస్త్రిలవారి నన్నిధికి. (నవరత్నమాల.)

చ॥ తిరువతి వేంకటేశ్వర శుభీతిలకుల్ విలసచ్ఛతావధా, నరతిదలిర్పనై

కనర నాథనభానలులన్ జయంబుగాంచిరి వరకీర్తి దిక్కులులంజెంది నముజ్జ్వలచం

ద్రికావరి, శుభ్రణముంజూపంబితులుభూరిముదంబున సన్నతీంపంగన్. ఉ॥ ఆర

య నర్వశాస్త్రములయందు నుదంచితమైన సాహితీ, ధోరణి మేలుమేలని బుధుల్లా

నియాడం గవితవద్ద కా, భారము వీరలేయనంగం దద్దయుమించుపొగడ్తగాంచి

యా, ధీరు లుదారభావమున దీపితులై విలసిల్లుచుండ్లంగన్. ఉ॥ వేంకటరామకృ

ష్ణు లనుపిన్నకవీంద్రులు నేడువారికిన్, వంకలంబెట్టి వారలప్రబంధములందువిమ

ర్శనంబునాన్, గొంకక వ్యర్థలోకములుగూర్చుట తాతకు దగ్గునేర్పటై, యింకిటం

బండితోత్రములకెల్లను గర్ల్యముగాంగంబోచెడున్, ఉ॥ పిన్నజ వారు వైకొను కవి

త్వమదంబున బద్ధలేమివా, కొన్నను రాజబాట గొని కుంజరమేగ మృగంబులెన్ని

ఉ॥ గుట్టును మట్టునుకా దెలియు కోయితిట్టలు గాన నా యెడకా
 జెట్ట యటన్న నిశ్చయముఁ జేతుర నీకుఁ గుమార్తె నాకడకా
 జాట్టము దైవమో యనిన మాత్రన నున్నప్పుడులు రెండఁజో
 కట్టనినీమలం గలరు వల్లెలయందుఁ గలారుత్పతకా.

౧౭౩

ఉ॥ అందఁజూడ మూర్ఖు లని యాడితి నేకతః సూరు వచ్చెనూ
 వందలు నేలు వందకులు వ్రతక రిచ్చిరి యందు సుక్కడఁజూకా
 మురుగుడు గాని వందకుడు మంచి వివేకి యెనంగఁ దొక్కొని నీ
 వందముఁ జూచినకా దెలియు నానానీ వం చెటువంటి వందమకా.

౧౭౪

యో; వెన్నదిమానకా బరువు వీడ్కొనునే కరికంచునెంచి లో, నెన్నక వీరల
 య్యది యుపేక్షయొనర్చుట తులు సూడఁగకా.....ఉ॥ వేంకటరామకృష్ణమక
 వి ప్రవరులో? వినుఁడిరు వక్రశా, వంకలితుల్ కవిత్వనకనజ్జులునగచెఱిఁగించు మీ
 కు వ, ద్వాంకములంగనుంగొనిననచ్చుతలీలకావధానమా, తంకములేక చేసిన
 విధంబును వెల్లమునేయు మీకృతుల్॥ ఉ॥ చివన మీకావీధి వుంచిత చా
 రుకవిత్వ శక్తియుకా, భీమిభులంకుఁ గీర్తి గనుతిర్పతి వెంకట నత్ర-పిండకా,
 మానక నిండఁజేసెడి క్రమంబునకుకా బిచ్చానట్టుగాఁ, గానఁగనయ్యెడుకాడగవు
 గాదివి వందకులైనవారికికా॥ ఉ॥ పిన్నలు మీరు వారు కడుఁబెద్దలు విద్యలకుకా
 లోగడ్తుకా; వన్నియగాదు మీకుఁబెడవాదము వారిలతోడఁబూన; మీ, మన్నక
 విత్వశక్తి బుధులొప్పఁ బ్రబంధములందుఁజూపుఁడి, చిన్నతనంపుచేతలురుచించ
 వు మీకతీర్తివెచ్చుకా॥ చ॥ తిరువతి వెంకటేశ్వర సుధీమలులారా? యనేకరా
 ట్పులొ, తగముల మీరుగాంచిన యుదారయశంబున కివ్వడిట్టులె, వ్వరువిలపిం
 చినకా గొడవవచ్చునె సూర్యునిజేటగప్పినకా, గురువగు తత్ప్రకాశమునకుకా
 గొటవచ్చునె కానమీరు బం, భుర మనుకాంతి భావమున సూర్యుని యెప్పటియట్లు
 యుందుఁడి॥౧౭॥

ఇట్లు

అడవిసాంబావకవి.

ఈనవరత్నములలోనియొక వద్యము ('కీలకాకమంతు' అనునది) మాత
 ము గీరతప్రభమధాగములొనితీతకలా? వ ఉటలొనుదానారించఁబడియున్నది.)

ఉ॥ కాకపు లెల్లఁ గాకవికిఁ గారికి మువ్వను గట్టి గంటివే?

యేకముగా జగమ్ము లివి యెల్లను మింగెడి నీకువాడ "ము

కాక-కలువీరినట్టి కవిగండనిగా నెటు నెప్ప నూట నీ

కాకవిఁ గూర్చి, తాను నొక కాకవిగూని కపియో? పిఁకంబో?.

౧౭౫

చ॥ "భయ వడ శేను"రా,, ననుచుఁ బల్కి-తి జ్ఞప్తి యొకింత లేదె యా

భయమునఁ జూచికో మ్ముకట స్వాంతము మండి పితాపురంబు నా

"...తే॥ గీ॥ అట్టిమియుద్ధ విద్యల నభ్యసించి; కయిత చుల్లంగ నేర్పును గాంచితఁడను, మీరుగురువులుకారని మిమ్ముఁ దెగడు, ననుఁగుశిష్యులు గల్గని యనఁగవింటి. చ॥ గురుఁడనఁగేతుండె జనకుండున దైవమునా ప్రమిత్తుఁడుక, గురుఁడెగురుండె శిష్యుఁడగుఁగూరిమి నారసి పో)చుదాతయుక. గురుఁడెకృపాంతరం గుఁడయి కోరినవిద్యల నిచ్చు నట్టి యా;గురుని దిరస్కరించియనుమాలత నెట్లుగడింపవచ్చునూ..... తే॥గీ॥ అకట గురువుల కహితంబు నాచరించి,చెడినవారలఁ జుచుకో శిష్యులరసి,చదివి మఱచిరా లేక యీనరణిలెన్న,యంచుఁచలఁచిరా? కలితాలమగుటఁజేసి. క॥ వారలదెనఁ గోపింపక,తారూరకయుండవేఁడెదను గాకున్నక, దారింతుక కోపించిన, వారికి నేమంబుగాదు పండితులారా! ఉ॥ ధర్మనముఖ్య లోకతవధానకతాంగమి దారిసూపఁగా,నిర్మలమైనమార్గమున నిన్నలతిర్పతి వేం: పేళ్వరుల్, గూర్చినిదేశదేశములఁగుమ్మరఁజేసిరిఁ నేడునీకుడు,మగ్గర్మమదేమి యొప్పును గాకపులీడ్వఁగ దొల్లెదక్కటా. క॥ నీకుఁగలయశము నెడవిదె, కాకపులంబాటఁబోలిఘనతిర్పతి సు,శ్లోకుండును వేంకటేశుండు,సాంకుచునున్నారు నిన్ను జయ మను నీకుక, సూర్యభట్ల వైద్యనాథం.

... ..శ్లో॥ యోగీరతం వరి
దినం వరంతి విబుధా స్తుతాః, తే గురువో)వాచాశ్చాత్మ,విముచ్యంతే ననంశయః
ఇట్లు, రామనాగేశ్వర భక్తిరసప్రధాన కీర్తన శతకత్రయ నిర్వచనాంధ్ర
రఘువంశ కావ్యకర్తయగు:—భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి, రావే మాస్టర్,
మండవల్లి, లింగాలపోస్తు, కృష్ణాజిల్లా.

దయకు నివాసమైనయెడఁ దత్తఁడ మందఱొఁ హఱిపోవొని ని

శ్చయముగఁ దెల్పుమీ ప్రతిస జార్చద వెంటనె వచ్చి తీరదఁ

౧౭౬

Injeram.

6-8-10

“...ఉ॥ పూతచరిత్రులైన తమబోఁటిమహాకవులందు వ్యర్థపుం, జాతురి మీఱ
వాగ్ద్యయము, నల్పినచోఁ దమరంతయో మహా, భ్రాతృని గాంతురంచు మదిఁ
గర్వముచే నిలఁగొందఱుండురా, నీతివిదూరులఁ గనిన నేరమటంచుఁ దలంపకుం
డురే. చ॥ కవులని పేరుపెట్టికొని కాలముపుచ్చుచు నెక్కచో మహా, కవులను
ధిక్కరించుటయే కార్యమటంచుఁ దలంచువాఁడు కా, కవియగుఁగానినక్క-విడి
గాకవి నామ మదెట్లు చెల్లు న, తగ్గవులకు దీనలోపమది గల్గి దొకించుక
యెంచి చూచినఁ. ౧॥ గురువులనెవెక్కిరించెడుకు మతులింక, తల్లిదండ్రుల నేరి
తిఁ దనుపఁగలరొ, యజ్ఞహాని వారల నేమనియనఁగవచ్చుఁ, గాలపూహతద్రవ్యమనియె
ఱుంగ వలెఁగాక.

వెలువలి వీరశంకరమూర్తి,

సా॥ చింతామణి.

మ॥ గురువే బ్రహ్మ, గురుండె విష్ణువను, వాక్కు-కదూలఁగాఁ బుచ్చియే
తెరువో మాకమరక గదా యనుచు నెంతే యుబ్బి తబ్బిబ్బగా, నరసుల్
మెద్దఁగ నెట్టులొఁ బరమదే చాయక బొనంగుక బరా, త్వరుఁడెట్లూరకయుం
డుఁ, దప్పని ననేతాదృక్షమే లేదు, మీ, రరయుండి యిదెబోధనేకునని నత్యం
బెల్లఁ జూచించు మీ, గురుశిష్య క్రమబోధి గీరతమునాకుక బంపుండి యుండు...
...దేవొనినగంబావెలక, గరుణక గీరత మంపుండి యనుచువేదగ్గ-క నిచ్చలుకా
మ్రొక్కె-దక, నరసానందకృతి స్వభావకృతి కల్పవృక్ష, యావేంకటేశ్వర
నక్క-వృధిరాజి కింకవిఘటావరచాననా, శ్రీపతి॥

ది 4-3-1911

శిష్టా వెంకటసుబ్బిశాస్త్రి

పొన్నూరు పొన్నూరు, గరికిపాడు.

ఉ॥ చక్రముఁ బట్ట నే ననుచుఁ జక్ర ప్రతిష్ఠయొనర్చియున్ దురా
పక్రమ మేగు దేర నది పార్థసవేక్ష యటంచు నెంచి యీ
యక్రమ మెట్టునెటు నసృతాత్మకడ నయ్యెన నంచుఁ గొంకతే
చక్రముదాల్చెకారి, యది సాహస మిచ్చెడుఁ గాక నాకిటన్.

క॥ శ్రీతిరువతి వేంకటకవి, నేతలకు జగ త్రవ్వనిధనిరుపమనిత్య, ఖ్యాతిశ్రీప్రభు
లకుఁ గరు, జాతత్యులకు వివక్షనాగ హరులకున్ గీ॥ తగిన దగతున్న శిష్యులు తమ
కుండగిన, కీర్తి నే నూర్చు రేరాజిధూర్తులు నవ, యశము నూర్చురు మాత్తురే నదియు రా
దు, గురువులకుఁగాన శిష్యుఁగాఁ గొనరెనన్న గీ॥ అన్నదీయభోగేశ “మాహాత్మ్య
మందు, గురుమణిమాలలో మిమ్ముఁ గూర్చుకొనెడి, వైఖరియొ పట్టుకన్నను వ్యాకర
ణము, గణిత ముం దేని నద్దాని గరణ నిడరె. గీ॥ మీకు శిష్యుల మనుషేర మాకుఁ
జాలు, ననుచు నతగ్రవింశంఘంబు లనునరింప, వజ్రలుచుండెడి కవిదక్రవర్తలకును,
వాయునవ్యానవిలవ ద్వివాద ముండె గీ॥ మేనకేనాపుత్ర పామకాస్త్రానుసార, ముగ
జలద సార్థగర్జితములకు సూచ, కంబులై ఖ్యాతిగనుటె, ఫలంబు కవ్వ మాత
లకు నెంచునందుకే మాయు నవియు. గీ॥ బెక బెకల కేమి తఱుగవు భేకములకు,
నిట్టియా సారములవల్ల నెట్టిసర సు, లకునుగట్టులుమిటుటల్ గలుగు నింక, జ్ఞాన సూ
ర్యుని గనఁజేతురేని మేలు గీ॥ వాయునవ్యానముఖమున వారకృష్ణ, వక్షితకు సెప్పి
కొనినట్లు నృప్తమగుటఁ, గోకిలకు రామాభిఖ్య మాడ దనుట, వార కాకములుగ
ను గావలసియుండు. గీ॥ కాకంబువేరిడి గ్రంథంబుమందుగాఁ గష్టించి చేసిన కా
రణమున, ‘పాపిచిరాయు’వ న్వాక్యానగతిఁజిరజీవితకు గురుదూషించుకతన, పులిఁ
జూచి నక్క-’యన్నాల్గినే తద్వాచ్యపాదక నామము ల్వదలికొనుట, బలివే
యువిభువీడి బయలెక్కిననుతలల్ దక్కపుమనకని తొరియుంటఁ గీ॥ గాకవీట్నద
వట్టాభిషేకమునకుఁ, దగినవారలు వారలే తగరు మీరు వరభృతత్వంబు “నంద
ర్భవవ్యములను, జెప్పకొనుటకు ఫల మిదినిధమయ్యె. గీ॥ అక్కరము తక్కువగుట
వ్యాసమైత్రి, కావలసినచె నెవ్వడు గాకములకు, నుభయమేశనమున నదియు
దయపందె, నుభయ కర్తృకతను జెప్పచుండుఁబేర. గీ॥ అకట? కాకముల్ తా
ము వాయునము లవుట, సరయకయెకాని యరనిన సంతకంబుఁ, దమకె యొకయ
క్కరం బెచ్చుతనరుచుంట, వ్యాసమైత్రికి సెప్పవు వీనమేని. గీ॥ ఒక్కస్వరమధి
కంబైన లెక్కయేమి, బాగుగాఁ బొత్తుకుదిరను వ్యాసమైత్రి, వాయునక్షేమకర

మౌ అవధానం బాకమూల నుంచు మది యేలా చక్కగాఁ బద్యముగా
బదిగాఁ నూర్చి తరింతఁ జాలుచునె నీచాతుర్యముగాఁ జూతు మీ

మైన వాయసాప్తి, వ్యాసగౌరవమును భంగపఱువకున్నె. ౧౧॥ బ్రహ్మసూత్రోఁగలని
నయెడ ననలమునకు, నవ్వుటలపెట్టు లనియెడి సామ్యమట్లు, వాయసన్నేహ కల
నంబు వలనఁగాదె, వ్యాసగౌరవ మెల్లను వ్యర్థమగుట. ౧౨॥ శబ్దవిషయక మగు
నీవిచారణంబు, వ్యర్థ మని చూడఁబోకుండీ యనఘలార, యర్థ మేదేని శబ్దంబు న
నుసరింత, ముందుఁజేసియు వినిగనియుంటకలదె. ౧౩॥ మీవైకుంఠము మీయభిందకవి
తామేయప్రభావంబు మీ, ద్యావాభ్యుత్పత్తివధిచక్కన్తి గురుకాదాంభోజభక్తులఁబరీ,
యేవిద్వాంసుల కచ్చు మీకునదిమారేకాని లే రవ్వరిం. దేవిద్వాంసుల కేనఁసూ
య వడకుంటే మేలు ముమ్మాటికి. ౧౪॥ మొదల శిష్యుగాఁ గొనుఁడని మొదలువెట్టి
కుడకు నేమేమొ చెప్పఁగాఁ దొడఁగినట్టి, తప్పవైరించి నాయెడ వణికునలెంచి,వారి
తోఁ బోరు చాలించవలె మునించి. ౧౫॥ అహహ! యెకరింత ఘనులైన ననృత
వాడు, లగుచు గురుశిష్య మర్యాద సంతరింతజేయఁగాఁ నూడదటువంటి శిష్యులేలని
యొన్నకీర్తికిఁ జోటు లేకున్నమీకు. ౧౬॥ ఎవరిపాటవ మెట్టిదో యెక రెండుంగ,
రెండుకనములతో వాడమేమిఫలము, పెనిచి నివృత్తమేనియు బెఱుకరాడు, త
మకుఁడెలియని భర్తముల్ భరణిఁగలవె. ౧౭॥ గగనగంగాప్రవాహంబుకరణి వన
రు, నాకుధారాకవిత్వంబు నందికొనుచు, భారతంబును మించిన గీరతంబు, జేసి
మచ్చుఁ జూపితిరి మీచేవరితి. ౧౮॥ ఆగ్రహంబునుగ్రహ మయ్యనుగ్రహంబె, యా
గ్రహంబయ్యె వారికనుగ్రహంబు, కంటె నాగ్రహమునె యధికముగ లాభ,కరము
గా మీర లాసరించువారణమున ౧౯॥ చారికలెగురుభుటకు నవ్వారిగాఁగ, లేరు ద
క్షిణ లాసఁగినవా రెవటను, గీరతమహీరుహమణికి. వారిదిక్కు,లగుటవలన ముం
దంతగా నదిపలింతు. ౨౦॥ గీరతవద్య వర్షములఁ గింకవి వంకజముల్ మునింగె
గం, భీరవచో ఘనభ్యనుల పెండ్లనకుం గదికేకిలోక మిం, సూర్యగం దాండవిం
చెను మహాత్ముకదంబులు లుల్లనైల్లె నా, భారత మేమిలెక్క. యను భంగిని గీరత
మునఁజెలంగెడిన.

బందరుతాలూకా

పెడన.

సాధుజన భరణసేవకుఁడు

మల్లంకల్లి మల్లికార్జునుఁడు.

యవనీశుం డయితే నిమేషములు నా కర్పించుచుగా కాదనం
బెనియుకా జూడక వీడకే నిలుచున త్లేచ జేసిమిప్పించెదకా.

౮॥ అయిదునిమేషముల తిరుగుచు, సర్వణం జేసియు నైదు యామముల
వయి నెల లైదు విష్ణుతును వత్సరముల మఱియైదు నిచ్చి "మీ
దయ,, యనిపించుకోదగిన దార్శనిము ముద్దురువర్ణ్య లిచ్చి రీ
మయి నది చూపుచు గాకము ప్రమేయము గల్గిన నౌచికా వికా.

౯॥ వెనుకటిపోల్కె- గాక మిది వృద్ధగుటం బని నేయ లే దటం
చనుకొనినాడ వో తనయ? యజ్ఞాడవై కద? కాక మంటి దా
నిని జీరణీవిగాఁ దెలుపు నిర్ణయముల్ విన వాకొ-? యెప్పు డొ
క్కనియతి నే కనంగదెడిచి గాకము లోక మెఱుంగదే శుతా.

(స్వధర్మప్రశాశిని చరిత్ర) క చతుర్థసంపుటము 7, 8 సంఖ్యలనుండి.)

స తీర్థ్య సంప్రార్థనము.

(వే. పృథ్వీరశాస్త్రిగారు వ్రాసినది.)

శా॥ అమ్మా! భారతి! కేలుమాయకొని నికా యాచింతు నెక్కింత నీ, న
మ్మానమ్మనఁ జేసి మాభరతవర్షమ్మండు విద్యాతరుల్, రెమ్మల్ కొమ్మలు గల్గి
వల్లతుల వర్తిల్లక వలెకా నర్యశాం, తమ్మై పోవలె నెండుం బండితవివాదస్ఫూర
దావోద్ధతుల్॥ మ॥ ఉడుగుం డయ్యసతీర్థ్యలార! యుడుగుం డొప్పానె తప్పా
నె మీ, యడుగుల్ మ్రొక్కి విధేయభావమున నభ్యర్థించుచున్నాడ; మీ, నుడు
గుల్ పత్రికలొక బఠించి రవి వీనుల్ సూదిసట్లయ్యె నే, చెడుగుల్ కోకిలకాక
ముం గనిన మీచెయ్యమ్ములకా మెత్తురే॥ ఉ॥ శ్రీకరచక్రవిక్రతులసింధుశశాంతుని
వేంకటేశ్వరా,భ్యామని నద్దురుప్రేమరుం గాకినిగా మఱి నిష్కలంకన, దీపుని
దత్తముకా దిరువతికా గురువండితుం గొంగఁగాఁ దథుం, గోకిలగా వచించుకొని
కొందొక వైతము వెల్లడింతురే. శా॥ అచ్చానేకమహర్షినిర్మితమహార్థాచార
నిర్మాణముల్, స్వేచ్ఛాచారులు నేఁటికాలమునయం దెం దెందఱో విజ్ఞవే, మచ్చ
మ్మల్ తడఁగూల్చ నండు గురుశిష్యస్వామినిర్మాణ మూ, లోచ్యేదమ్మన కీరుపా
ల్పడితి రొక్క! రామకృష్ణాభ్యామల్. ఉ॥ చిల్లులగవ్వయే నభిలషింతుక విద్ది

ఉ॥ “కాకము వచ్చె” నంచు నృపకాంతునితో వచించు వాడవో!
 లేక “ఐక” మ్మటంచునా? మరీమఘుఁ డంచునా? ఊడకు దర్శనం
 బీక యనాదరించు నటులే ఘటించునా? త తృభాన్ధలిక
 మూకత సంఘటించెదవా? మ్రొక్కెదవో? మఱి యేమి చేసెవో.

యనేర్పి కూర్చి నం, నిల్లగఁ గాంచు నద్దరు విధేయతఁజ్ఞఁ గనుచుం బదిం బదిం
 జల్లనివేళ సంస్కరణ నల్పుచు నుండుటలేక యిచ్చమై, గల్లలు వల్లి యేమి య
 భికము గణింపఁ దలంపుఁ గొంటిరో. చ॥ శ్రీమవతి వివ్యలం గఱవ సాకి ప్ర
 యోజకు జేసే వృద్ధికిం, బ్రమదముఁ జెంచునద్దరు నభాన్ధలిఁ జేర్కొను టాత్త గౌ
 రవ, క్రమవరిహర కారణముగాఁ దలపోసెడువారి నేరి గా,నము విన మెప్పు
 డిప్పుడు కనక విన నయ్యెఁగదయ్యె యియ్యెడక. మ॥ గురువున్ తిరవతివేంక
 టేశ్వరులు మీకుఁ మాకు నికఁబుంబు; త, త్కరుణాసారమె కారణ మ్మరయ వి
 ద్యాబీజ మొక్కింత యం, కుర మందక మన తెల్ల నికఁముగ; మాకుఁ వారి
 కిక శిష్యతా, గురుత్వ లేకను మీనుదుల్ వినన నేహ్రుండునుం గుండెడుక.
 ఉ॥ “చెప్పటలేద” యంచును వచించితి రొక్కెడఁ జెప్పెనేనియుం, జప్పనిమాఁత
 లే” యనుచు సాహస మెల్లను వెల్లడించినా, రొప్పలకుప్పలార! జగ ముండు టెఱిం
 గి యిటుల్ లిఖింపఁగాఁ, జెప్పఁగ మీకు నెప్పగిది జేయియొ వాయియు నాడెనూ
 గదే. ఉ॥ అన్నా! మీరును బండితప్రవరులే యన్పించుకోఁ గల్గి పై, నెన్నండే
 నొకశిష్యుఁడం గలిగి వాఁడింటేని యంటేని వి, ద్యన్నిక్రముగ మీకడిం జడవ
 నై యల్పజ్ఞుడే యయ్య మీ, కన్ను మిన్న నటంచు మిన్నుఁ గన నెట్లొమీకుఁ
 జింతింపుఁడీ. ఉ॥ వేంకటశాస్త్రి పండితకవి ప్రభు హదము లాక్రయించి ని, శృం
 కముగా గడించిమి శక్త్యనుసారమునన్మృతాంధ్ర కూ, లంకప సాహితిం గ
 వనలాఘవముం దగుశబ్దశాస్త్రముం, జంకమ యేము మాచదువునర్యముఁ దత్క
 రుకాత్తమే చుఁడీ ఉ॥ పాల్కుగ నభ్యసించిమి ముఖ్యుర మేకముగా ననల్ప
 మో, నల్పమొ శబ్దశాస్త్రమునయందు నవారిమీనుఁ డెనునుం, దెల్పఁగ నేమిలా
 భము! గతించెను వేంకటరామశాస్త్రియక, వేల్పుఁగుఁ గురుత్తముఁడు
 వేంకటశాస్త్రి మహర్థబోధముల్. ఉ॥ అంకిలిలేని చెల్లి కిరవైనయతం డెతిశాం
 తమూర్తి ని, ప్పొంక హృదంతకుండు పిసిపాటికులొద్దవులఁ డాత్తవేది క్రి, వేంకట
 శాస్త్రినద్దురునిప్రేమాది కెంతయుబాఁత్ర మింకమా, వేంకటరామశాస్త్రి కెనవే

క॥ నాకంతనాదమును విని, కాకమాయనకొనునె టేడు “కవిమూర్త్యున్
నీ కిట్టు లనఁగఁ జెల్లునె, ‘నీ! కలిపురుషుండ వంచు దీవా ట్లిడునూ

యిటి కొక్కరుడేని కల్లునే, మ॥ గురుఁడుక దైవములేడు నేడకట! యొగ్గో
విద్యలన్నెల్లవా, బుర కంచుకావచియించువండితుని సోల్లంతప్పుగా నెక్కు
నే, ర్వరియాంక్షేయకలాధి “మీదకుపు నేరవ్వా భక్తి చేమాలునా, నరయుం”డం
సుమిమ్ముఁజెప్పెనట! యయ్యా! యింకఁజాలింపుఁడీ. ఇ॥ ఏలవృథావయానవడ
నెవ్వరెఱుంగరు మికఁకవ్యపుం, బోలిక చాలికల్ తెలువవో గురులెవ్వరొ తేట
తెల్లగాఁ, జాలును జాలుఁ గన్లెక నశకవ్యకుటంచును, బాలుద్రాపుమా, ధూలము
కన్న మూఁతలిడు చందము దోఁచెఁగదయ్య యియ్యెడన్. ఇ॥ పుట్టకమున్న వే
త్తలయి పొల్చినఁ బొల్తురుగాక పాదముల్, వట్టివతివరే నిజముతల్గుఁడు వేంక
టశాస్త్రిచెంత; హా, దిట్ట లటన్న వేరు వనుదెంచెను లేదా యొకింతలోనమీ, కిట్టి
మకుల్ జనింతవలెనే గురుఁ డూఁచి నతగ్రహిత్వపుల్, మ॥ నుడికారమున మిం
చుగ్రంథములవెన్నూ మార్పుచుక “శిష్యుఁడా, కొడుకా” యం చూరులెంచ
మించువయఁ గన్లెంచుం దగకా విద్యనే, ర్పడు కారుణ్యపుఁ బోవుమిఁడ న
టే కబ్బిబ్బుల్ వచింపించె వో, చెడుకాలంబ! యెఱింగి యింకఁజనుమా! చీవా
ట్లపాల్గొనుమా. నీ! వీనుదోయికి విండు వియ్యంబు లిడుమేల్చి నుడికారములకుఁ
బేర్వడినవాఁడు, నిద్దంపుఁడేటలేనియవపుల్ గలకైత వెలయింప నెన్నుకోవల
యువాఁడు, గోరుశిష్యులకుఁ జిక్కులుదీర్చి నెఱవిద్దె నెలమినేర్పఁగఁ బడుగలుగు
వాఁడు, తెలుఁగుదేశమాన వర్తిలునెల్లరాజుల నలరించి విఖ్యాతినలరువాఁడు.
గీ॥ “కాపు కా” వని యటచెడుకాకి యయ్యెఁ, విప్పిమాఁతలు నెప్పెడువేలయ్యె
కటకటా! వివరీతప్పుగాఁ వికత్వ! మనయునాతని శిష్యుఁ జేకొనిన కతన.

చంపకమాల.

“తిరువతివేంకటేశ్వరులు తేకువమాకడ తామ విప్పనే, రరుమముఁజూఁడ
గొంతుకుడు రావీటకుకా విలసిల్లినార మీమిరువుర మిట్లు వారలకు “నిశ్చరవేర్ల” మ
టంచుఁ గొంచనే, తఱుచుగ మీరువల్గి-నవదంపటి వైరము మీటె మీరలా, తిరువతి
వేంకటేశకవిధీరులశిష్యులటన్నమాట శు, స్థిర; మిఁకఁ జాలుఁ జాలు గురుశిష్యుల
కా యిట్లునుద్దుట ! యె, వ్యవహార విన్న నేమనుడు; రద్దిర! యేమనుచున్నవార

ఉ॥ చూడఁగ నిచ్చ యన్నయెడఁ జూపెద నాదగువార్ధకంబు, నిజ
జూడ మనంబునం గలదు సూ సుత! పుట్టెడుకోర్కె; బావ తీ
బాడ నెఱుంగఁ జెప్పి యొక జూబును బంపుము “మృత” తీరు. వె
న్నాడెద శక్తిఁజూపెద నహ? యని మిన్నపుఁ డక్కఁ జం వడన్.

క॥ నీవుకా బావయు నృపుఁడను, జేవ యనఁగ నిట్టి దనుచుఁ జెప్పికొనంగా
నావెట్టిపాట పాడెద, దేవుఁడు గలఁ డంచుఁడెలిసి తిరుగుము తగ్గిడి,

కా॥ “వీడకాబాలక వెంట వెంటఁ బడు నీ వేయిండ్లపూజారి యే
వాడకా జూచిననున్ బరించు”టది భూ పాలుండె పాలించుగా
కేఁడి యాతఁ డటంచు నేత్రములు కెంపెక్కంగ నిజజూచుఁ గా
చూడకా గొట్టెడుఁ గాక నిర్భయ దురుక్తుఁడైక సౌభాగ్యముల్.

లి, త్రవ్వినె యెఱుంగుఁ, డెంతకవితా మహనీయత కల్గెనేనియుం, గురులకెవంగ నా
మములు మార్చదలంచుట పోలునే? నిజం, బరయద మైనఁ గాని కలనా యలతి
ర్వతి వేంకటేశులం, దొరనెడిపాటివేత్తుతయుఁ, దుండుడుకఁదితీరు; నిక్క మె
క్కరణిని బోల్పవచ్చుశతఘంట మహాకవితావిలాసిని, సురుచిరభోగాభాగ్యములఁ
జూరలఁ గొన్నరసజ్జవర్యుల, తిరుపతి వేంకటేశ్వర సుధీపరులకా, మొన మొ
న్న వారి డ, గ్గఱనె పెరిశ్రమంజరిపి త్రైకొనినట్టి యొకింత పాండితిన్, విరిసెడు
తైతిమున్ గలిగి వీధికి నెక్కు చునున్న మిమ్ములకా, దిరుపతి వేంకటేశ్వరులడిట
గువారని పెరుకొందురే, తఱచుగ మీరునుకా శతవధాన మొనర్తుమటంచుఁ జెప్పి
కొం, దురకద! యెయ్యది! కలుమతుల్ మనతిర్వతి వేంకటేశ్వరుల్, జరపినవా
సికిన్ సవతుసల్పఁగ నెప్పగునట్టి దెప్పడె, క్కరణిని జల్పిరక్కడ? బ్రతాశము
నేయుఁడు దానివైఖరుల్, చింతలు పోవఁబోవఁగఁ జ్రాన్ధిఁజూపఁగ నర్దుల
క్కటా, గరువపుఁ జెయ్యముల్ కలుగుఁ గా కవి మొండొక చోటఁ జూపకా
గురువులకట్లఁ జూడఁ దొరకొంటిరే లేక జగమ్ముమెచ్చుమీ, తరువున కల్లవారు
గురుఁడటమునంద ననర్దులైరే భా, న్నగశరదిండు బంధికల చాడ్చున నెల్లడవె
ల్లిగాంచి దు, ప్రరమగునట్టివారల యశంబును దాటఁగ మాటుపుచ్చమీ, తరమ
గునే తలఁచుఁడు వృథాకృపనిఁజుండయ్య; అయ్యెఁ బో, జరిగినదానికేమి సు
విశాలమనస్కరతఁ జింతిచేసి యి, ప్పరు సున సెన్గ దిండుగ నివాదములన్ మతివ

క॥ వృద్ధుడ నని, ప్రకటించితి గుద్ధుం డగుభీష్మముండు “కోకాకిన” గజ.
శ్రద్ధుండు కర్ణుడ డేమగు? శ్రద్ధమయికో భారతమ్ముడ జడువు కుమారా!.

తే॥గీ॥ ఒక్కనీవు నన్నా డెడి యూషరోత్తు, లెన్ని భూషణోత్తుల జనియింపజేసె
గాక నేనెంతవాడ నత్ర-విగణంబు, నన్ను బొగడుట కోయినయధరీణ.

జ॥ వందల లెక్క మే కుకట? వారక లక్షలు వచ్చుగాక యే
పందయుం దండ్రీపేరు గురువర్యునిపేరును మార్చి చెప్పఁ డీ
చందము లందొకా సెకటిసాధ్యముగాఁ గనపట్టె నీకు, ము
న్ముందిక సెక్క టింక సెకమోటకు సాధ్యము చేయుసొకడేపి.

మ॥ అలనారాయణశాస్త్రి నీ వెఱుంగుదే! యన్నంత నవ్వారికిక
దల వంకించి యెఱుంగుటకొ డెలిపెదో! తర్హునడ నే నటం

మ్ముచేయ కా, తిరువతివెంకటేశకవిధీరుల శిష్యుల మంచు మించు నం, బరమున
నాత్మశుద్ధిమయి బ్రహ్మసమే లగ్ర-వితావధాటి మీ, పరమయి యింపునింపు గురు
వర్యులకుం డగుశిష్యులంచు మీ, మృరయును రాదరింతు ప్రజలందఱు దాన య
శంబుమీకు జే, కుఱు గురువర్యులన్ మిగులఁ గూరిమిమీట మిముందలఁతు రీ,
శ్వరుఁడును మెచ్చు మేముం గడునంబరముం బడువాగ మేమియుం, బొరయును
బొచ్చెయిం గలుగఁ బోదు యథార్థముం జెప్పినాడ న, క్రొటగొని నాడవల్గు-
వినఁ గల్గిరయ్యెనియు నాటనాట ను, పగ్గరనిరవద్య హృద్యశతఘంట మహాక
వితాలతానవాం, కురములు వాడిపోక చెలఁగున్ మెలఁగుం బలుతావులందు ము
మ్మరముగనల్లి బిల్లిగొనిమంజులపుం జిగురాకు లెత్తిక్రొం, బరిమళముల్ వెల్లార్చు
కుసుమస్తులఁ బేరిమిగాంచి విష్ణులం, బరిణత నత్మలమ్ముల ననారతముం దని
యించుచుండెనున్. మ॥ తలకెక్కెం గరువమ్ము వీడవఁడురా! ధైర్యమ్ముమై
మాకుం ద, ప్పలు సెక్వల్ గణుతింపఁబూసెం దలవంపుల్ కావలెకొ వీనికం,
చలుకం జూడఁ దలంతురేని యొకలెక్కానే నుచ్చాధ్యాయునిం, దలదాటం ద
లపెట్టు మీకు భయమందన్ రామకృష్ణాహ్వయల్. శా॥ తేటల్ దేరిననత్ర-వి
త్వమునఁ గీర్తిం గాంచుచున్నట్టి మీ, బోటున్ యత్ర-వితామృతాంబుధికి నం
భోదంబులై రానిరా, ఘటుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులకుం గారావుశిష్యుండ నా
మాటల్ కొండెమునీనులన్ జూనువుడీ మన్నింపుడీ వేడెదన్.—

కలమిన్ బలె-హి! కెవ్వ మయ్య! యటులే యీసన్నుఁ బ్రీతిఁచినన్
దలవంకించెదవంటి “శిష్యుఁడనె” యన్నన్ లోకమే పుత్రకా.

చ॥ తిరువతివెంకటేశులయ్యలవ్రీతి భామహిమంబు పూర్తిగా, సరయంగలేక
మున్నునగ నావడ ముక్కులు ముక్కి- కోరికల్, జరిగిన వెన్గై ముఱుక
జయ్యన దెల్వడిఁ దెచ్చుసాము లా, తిరువతివెంకటేశుల నెదిర్చి తరించినవార
లుండిరే గ. ఇ॥ మీకవితా వ్రేమయములమే యరసనతిపాడకంబులై, లోకము
నిండివండితులలోఁ జొరఁబాటిఁ నభల్ జయింపఁగాఁ, గాకపులొక్కరిద్దఱదిగా
దిదగాదని మాయుచుండురా? మీకడ “దిష్టిబొమ్మ” లయితులెడు శోభన దేవతల్
నుడి. ౨. చ॥ తిరువతి వెంకటేశకవి వివ్యసనహస్తో భవాభీశవా, కృపనిధివాఁట
వారివని గాదని వేంకటరామకృష్ణులూ, యరువురతోడ వేరువడి “ఈశ్వరసి వే
రుల” మైతిమన్నచో, తిరువతి శాస్త్రీగారును విభేషులవై నలుగంబనె మో. ౧.
చ॥ తిరువతి వెంకటేశకవిదేవులవీడ్పొని రామకృష్ణ “లిశ్వరసిమలేవరులై” మని
వల్కఁగ “లిశ్వరవేరు” లన్నయ, ప్లరసేయపార్థముని శరణార్థుల వ్యర్థులుగాఁ ద
లంతురే. తిరువతివెంకటేశ్వరులు దీనశరణులు గార నత్క-వీ॥ ౨॥ చ॥ తిరువ
తి వెంకటేశ్వరులు దేశము లన్నియు నెల్పియిండియన్, సరసుఁడవీతివాసగర
నాభుదరింగల రామకృష్ణులీ, చిఱుతపుఁబ్రోయపుంగవికవెన్నగనేర్పుట తా మె
టింగియున్, దురముసరింతరమృదు మూఁకఁగధర్మమై, సుంతయైనమా, సరవ
తినైనఁబాడ వలదా? వలదా? మరియదలేరికె. 3

వివ్రావ్యంతులకవి
గోదావరిజిల్లా, పితాపురదివిజ్జా,
చుర్రాడ.

(మఱియు సీనుకవి శ్రీరాజావారి సన్నిధికంపిహొన్న ప్రోత్సవవి
షయపుఁ బద్యములలోఁగొన్ని)

.....చ॥ తిరువతి వెంకటేశకవిధీరులు వేంకటరామ కృష్ణులీ, వరులు కవి
త్వసంగతుల వాదములాడఁడలంచి తల్లికల్, జరుపుచుఁ గయ్యముల్ పెనువ
సాగిరి తామదిగాంచి తీర్చుడి, ముఱుక రాత్రివెంకట మహార మహితతి సూ
ర్యరాట్టిభూ. ౩..... ఇ॥ గానికీమూలమన్న సుఖకాదిది, సూటికివచ్చిన
ట్లుగాఁ, నూసెదరేమో! యనినఁగోవిదగోష్ఠి, జరంతకృత్యముల్ దోసములన్న
సత్క-పులతోఁబని, రాజనభాఁతరంబులం, దీనభ సేయ సున్నదికి హేతువు లెవ్వ
యొ లేవు భూతతీ. ౧౦. క॥ మనరామకృష్ణకవులును, పునతరవిద్యావ్రాహ్మణా
ధీరులు ర, వృషణ నెల్లరు నెల్లకపో, యనమాత్రముచేఁగవారిహిమలనుకురే. ౧౧
ఇ॥ ఈకవి కూరవైరము మహితవిన్నను గంటలోకలన్, వావక యుండునే వ

చ॥ జనకునిపేరు దాచినను నత్పథ సంతగ శంక రాద త

ద్వినమునఁ దండ్రి యెట్లా నథ దేశకుఁ దట్టెదె యెట్లుదాచఁగాఁ

జను గురుపేరుని నీకెఱుక చాలక కీరితి కిట్లు దాచి తె

ట్లును బయలెక్కెఁ గన్పెనుము లోకము మూయను మూకు దున్నదే. ౧౯౧

తి వినందగుయత్నమునబుచ్చుచుండునక, లోకులు పోత్పహింసజనలోలుండనైపు
తవర్షకొంటిఁజూమ్మరికవిచాలవేంకటకు సూరమహిమతి సూర్యరాట్టిభూగి ౧౨

ఇట్లు

విన్నవించుకవి, రాజవిధేయుఁడు

ద్విభాషిపుల్లవీరి, దుర్గాద, గోదావరిజిల్లా.

ఆ॥ మోకగనున్న నాఁడు గని ముచ్చటచే రసముంచి పెంచి తీ, వోకవి
రాజ! నద్దణకళో దయశాలివి గాన దానికిం, పాకనమాఖ్య వృద్ధి గనువట్టునఁ
దాఁగనువట్టెనెట్టనక, నీకెది పోలకున్న నిక నేర్తురేయన్యలు మిన్నకుండఁగ
ఆ॥ వె॥ ఉభయశాస్త్రములని కాక యువరిశాస్త్ర, మొందు నుపదేశమాత్రన యూ
హనేయఁ, జాలియును జాల మంతకు మేలిగురులఁ, దిట్టినారెత్తుకొనిల దిట్టతనము,
ఆ॥ మాయురే దండుఁబోల్చికొన మంచిదలఁపక కవ్వ, తద్ద్రోహ, పాయము తీర్థత
ల్పగతి పాయని కార్యము గొన్న తెన్నునక, గోయిలలంగృతఘృతయుఁ, గుత్తి
త వృత్తి, మలీమ నత్వముక, నూయుచుఁ బాఠిపోవుటయుఁ గూర్చిరే మేలిగొనాలు
నేఁటికిక. తే॥ ౧॥ కాకి బలఁగ మోగి నిలుకలకడుపొయింత, పిందువో యున్న
చోటనె యుండికణము, లేర్చికొనుగతి గన్పెన నెఱుకవడదె, లేదుకాఁజోలు ని
పుడు బలివ్రసక్తి. క॥ కోరు నకించనుఁడెన్నియె, కోరికె లనిగూడునెట్లు గురు
భారాప్తిక, వేరులుదెగమును నీతో, వేరంబున నింకనున్న వేరులు దెగవే.
తే॥ ౧॥ కొంగ మల్లాయ గట్టునఁ గూలఁబడిన, కుంటు నే వచ్చినను దప్పకొనఁగఁ
బోల, దివ్వడే తెచ్చినవి కెట్టి యేగుండన్న, గతియకనువట్టె నథ కెక్కఁ గాంచుటె
ట్లు. తే॥ ౧॥ చాలుదును చాలనూ మానఁ జాలనిఁదఁ, జాలఁ జాలుదు నేనెట్లు
చాలుదునని, శంకలనె మున్నెరె విశంకటప్ర, వర్ధమాన భవతిర్ని వాహినిఁగని.
తే॥ ౧॥ కలఁచుఁ బోయిండుమించుభవత్ప్రతిష్ఠఁ, దీర్పునే వానికోర్కెఁ బతివ్రతయ
ది, కెలనఁ గలనీటి జాలొంది బలిని వెలవ్, లంబు మాననలక్ష్మీవిలాసి యగునె.

కా॥ విఁ దిట్ట న్నను నీవు దిట్టెదవుగా! యేనీమహాఁ జెల్లు నీ
 వాదం బేగతి నెన్ను నేల విడి యెవ్వరేని వర్తింతురే!
 లేదే! శిష్యుఁడు బేమం దనునెడకా లేకంబు భేదం బురా!
 పాదంబుకా శిరముకొండోనె యరరే! ప్రాజ్ఞుఁడ విట్టాడెదే. ౧౯౧

౧॥ కావున నింత మాత్రమునఁ గల్గును లోటు తప్పియికిన్దికె, దేవిది దేవునింగొలు
 చునెవ్వఁడు తత్వంబు మట్లే కాంచుఁ దాఁ, గావరముల్లి పాటరసి కాకకావిభవో
 జ్జ్వలాత్మతా, రావణ ముఖ్యులున్నను శరంబన నేల! పరితనత్తయ. అ॥ వె॥ శో
 త్రియందు త్రిమంబూదరావాదది, వారియనుటఁదోడి భుజులదిగినఁ, వనకుఁదెలి
 యదన నితని తల్లివరయఁడి, రమణతందు వలెననఁగ విసయ. తే॥ గీ॥ భుజ
 న విభావుకు నిజగురుఁ బరిమివుచ్చి, యెట్లెటో పండితుఁడైనె నెవరో తెల్పి, రసది
 భుజుఁడింక 'గాంగ' ముటన్న 'దత్త, పంచు' నాంధవ, విడి తీర్థమని తెలుఁపడ. తే॥ గీ॥
 విహికఫలంబె కోరి యిట్లనిన నదియఁ, బేదయెవఁడియనద్యకృష్ణులొన, మున నె
 ప్పొలితక్షేతెంబైయూఁడెడఁగయ, తక్కువకుండఁతరుఁగయతీర్థతనక్తి. కా॥ అ॥ యం, త
 ని నిర్వలుం జనునెయింబోటు శ్రీయోధులం, చేమాతెల్పిరి త్రావులంబనుటయే
 యానాఁటఁజేటయ్యెగా, వామరాజువకులొబుశిష్యుఁడిటు భిక్షూరూఁడుఁ దైసం
 "దత్త, స్యామా, యంతునుదెల్పదే శ్రీతి విమర్శాత్మక సామాన్యము. క॥ బౌన
 నఁ నూడదెత్తుదుదే, వానాంధ్రియఁదోకఁడు రమణతయ్య నటంచుకా, వానాకని
 దలఁజెట్టక, త్రానిక విద్యావ్రసక్తిఁ బోకార్చుటయకా. త్తే॥ గ॥ మలయము వంక
 యోతనాకా మంగళాద ల్వరచందనచక్రితల్, దలఁతగ నత్పసేద్ది కటుదావల
 మానఁటయిన నోత్తమం, విలఘు ముకుల్లలారు శవవంకనను ల్పవీరేనవేలుదా
 రెలమి భుజింతరే! ప్రతిది; యెట్లొక భూర్పురేఁ దలంనునే. అ॥ వె॥ మగని మం
 చి దాచి మచ్చింతుఁ గొనుయొద్ద, గురునిదొఁటఁగి లాతి, గొప్పసేయ, శిష్యుఁడింక
 నెద్ది సేయసూచుదు కలిఁ, నూడ దీక్షగదము గురువరేణ్య. కా॥ నివాంసత్వము
 గాంచి యెల్లబుభులు నిష్కాన సోహానీగా, నూనాంజేర్పిరి యొద్దుకాకవియనకా
 యాజించి నచ్చావయో, మహరిత్వము కాంబు తక్కింతుల కాంసంనునైకలకా
 గాంకింకృతి, వ్యాహారోద్దమల న్మరలు రింక నేలావారిలో వాదముల్. ౧౧॥ నీరి
 యను వాదయ న్నినుభవించెను మున్నె యననస్యముక్తిఁద, కొక్కరులెటులాడ నే
 ది గుణకోటిఁదలిచ్చితి రాజాల్లెఁ జా, మరములుదాల్చి భూమిలిదిమాటికి గొల్పిరి

ఉ॥ చక్రనికార కాకికడ నంగ్రహణంజ్ఞానరంభుకట్ల ని
 నైత్వదుః గాని తిట్టుటయొ యందుక మెట్టుటయో తటస్థమా
 టాత్పర్యం దా! సరాసరిగ మెట్లను దిట్టితో? ముట్టితో? దగ్గ
 జెప్పగదయ్య! యత్ప డటు సేతకు నిద్రవడక గడంగదే.

౧౯౨

యత్పనంబునూ, ర్పిరి యెవమానక మ్మ యటజెల్లునె? తిర్పతివేంకటేశ్వరా ఆ॥ వె॥
 విన్నపింతుగరుణ మున్నింపుమీనాద, కేళి విడుపుము సునిగృహస్థులైన, మధుర
 యంగరే కత్తులతారతమ్యంబు, నితిమంబులైన సృపులు లేరె. డ॥ జయమను
 గారక ఇండితులచక్కటి శిష్యులు భర్తృమార్గ మంతయు మినుల స్ఫులిగి మ
 యుదారు చరింతురు నాత సర్వభూ, దయతఃఖామలు ల్విహస తారహితుల సుని
 వంతులు స్మహా, శయలును నాకవీలైనవె నన్నిధిమార్తురు నాక యింటిక

అట్లు

కాడకల్లి వెంకటప్పయ్య శాస్త్రి. చండవోలు

ఆ॥ వె॥ గురు డుకాక మనుయెం గోకిలమనితాను, విట్టరీంగ కెత్తుడు వెడరి
 వెడరి, తిరుగుతుండి గానవరములఁ బ్రాపించె, దాగ్గరఱా రాజయోగవిడుడు

వారి నాగభూషణం బ్రాలు

హితోపదేశము.

ఆ॥ సవకతావధాన కవిలోకమలులార, రామకృష్ణ భార హిజ్జలార
 శిష్యహితుడు గాదె శిష్యగన్నాభము, జేయహితము మీరు జేకొనవలె. క॥ జ్ఞా
 తకమున్నదొలేవో నావేరును గృష్ణకవికి, నయశాలికి దా, నైవలుమురాజ్యం
 దిరి, గాఁతుర నే నున్నతటినిగలియునుండెకా, క॥ చక్రవర్తవంతులకై గైకొ
 ని, యుసరించిది నీహితంబు యోగ్యులరండం, మన వర్తింపగనుంచిది, మనలోమ
 న జేసి కిట్టిమాత్సర్యంబుల్. క॥ సహస ముండుకలేటి, తిహాననముల
 దిట్టుకొనుటచాదియె మీరుకా, సుఖనానంబుకలకీయ, నిహిహివర్తింప నవ్వ
 లేదుభవదుల్, తే॥ కాకకోకిలవానంబు, గడక బ్రాసీ, గురులనించినారినీ
 కొంకకింక, మీరుచిద్యాదికారకుల్ సారములు, కార మిమ్ము నేమందు నేమాలువా
 ద. క॥ ఎఱుంగనివారికి బుద్ధులు, గలపుటమటిదిట్టపెండుంగరము సుకరమా, నెఱిగ
 యు నెఱుంగనివారల, తెఱుగునక జరియించుమిను దెలువందరమే. క॥ అకచా

ఇ॥ కాకము మీదఁ జెట్టియిటుకాఱులు మీఱుటకన్నఁ జక్కఁగా
నాకు గురుండై యాతఁ డని నన్ను వచించినయంత నిన్ను గు
ళ్లకులు కొట్టిరే! నృపతి సూరిగ సెప్పఁడే! యిప్పుడేని యీ
పాకము నేర్పికొమ్ము గుణవంతుల మెప్పును గొమ్ము పుత్ర)కా.

౧౯౩

రంబని యాడక, కృత విద్యలు నేర్చువెంకటేశ్వరగురుతో, వివరితయిద్ధిఁ గల
హం, బు పెట్టికొంటు దగదెంచు, ముప్పగుంజాండీ. మ॥ బహురాజన్య నభాంగ
ణంబులను దుర్వారక్రియాదక్షులై, మహిమక బెట్టు శతావధాన ములునంభా
వ్యంముగాఁ జెప్పలా, రహితుల్ తిర్వతివేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రవిష్టకయ్య
నకుక, నహనంబుక విదనాడి లోఁగు టిది యేచాతుర్యమాలెల్పుండి. ద॥ తిరువ
తి వేంకటేశ కవిధీరులకంటెను మీరు పొండితీ, గరిమను గొప్పచారొమఱి, కా
రొమెఱుంగనుగాని వారితో, నరిగఁ గవిత్వముకనెఱవఁ జాలినవారని యెన్నఁ
జాలనీ, తెరపునఁ బల్కినాడవని, తిట్టకుండి శవదీయమిచ్చుండక. తే॥ తెలియ
మీకంటెవారల భిక్షులారేక, వారికంటె మీర ఘులులా, ధీరులైన; పెద్దలనుకొన
వలెఁగాక వృథగనిట్లు. వాదులాడుదుట యేమిలా, భంబు చెవుండి. క॥ మీరున
వర్ధులుకారని, యేరును వచియింపరెక్క, వేయగురుగుగా, కీరితిగురులనెదురుట,
భారుణి నేనెంచుఁ జూడ, ధర్మంబిదియే. శా॥ సర్వజ్ఞుల్ బలరామకృష్ణులెము
నుక, సాందీపుతో విద్యలక, సర్వంబుక గ్రహించి వర్తిలిష్టతల్లఁబు
రూపేర్పడక, సురవ్వంగీకరణంబు నల్పుటలు మీకుక నచ్చున్నక నరే, గన్వ
స్ఫూర్తిఁ జరించి దేశమనితోఁ గట్లాడగా సెప్పనే. ఇ॥ తప్పొక వేళ మీగు
రుని, దగ్గఱనుండిననుండుఁగాక యీ, తప్పనునైఁచియుండినను, దప్పక మెప్పునుబొం
దకుంచరే, తప్పనుజేసినారనుచు, ధర్మముఁజెప్పఁగ నయ్యెనియ్యడన, దప్పక్ష
యించు దేశమవదఁబులు వట్టిన మీకు పాలకుల్. మ॥ అరయక దేశకదేవధి
క్కరణ శ్రీయస్సామలైనట్టిమీ, వర్షరిక గూడ దటంచుఁ జెప్పవలెనా! ప్ర
జ్ఞావిశేషంబునక, గురుండయాడఁగ వేంకటేశకవియీ, గురుల్ మెచ్చమిరింగమీ,
గురుపాదంబులునట్టి, వాగువడఁడి, క్రోధంబులో మ్రొంగుచుక. మ॥ శయముక
భక్తియొక దారతమ్యమును వి, శ్వాసంబులేనట్టి దు, ర్మయాలా నేఁటియత్సార్యసా
గరులను, ర్వాదకబురే! మీరును, ర్మయాలాతిర్వతివేంకటేశ్వరులతో సాహిత్య
సంచానమా, శయమందెంచుడి మెప్పుగొల్పునే! యశ న్నంపన్నులక జేయునే.

ఉ॥ వంకరతోక లెన్నటికి వంకరతోకలె యందు జొచ్చెనా!

శంకరుడనించేదుగనఁ జాలఁడు చక్కనితోవంబోవు మీ

వంకనగారి పట్టుదల వేల్పులు వైతము త్రిష్టఁ జాల రో

వంకటరామశాస్త్రి! యవివేకి వెల్లెతి వెటింగి నర్వమున్.

౧౯౪

ఉ॥ శ్రీ కలచోట నప్పగొని చెప్పెర దీర్ఘక మానెనేని త

త్వాకము గారణంబుగను దద్దల మందెటులో జనించు నన్

వాతులు నత్య మయ్యెఁ జామి నాబుణమున్ ననుఁ గాకిఁ జేసి నా

వాకిటఁ గోకిలంబ వయి వహ్వారె? తీర్చితి. ముత్తైఁ బుత్రా?.

౧౯౫

క॥ అప్ప గొని తీర్చుకుండిన, యవ్వరుముఁడు కుక్క-యగుట యనుభవ నిధం

విప్పడు కోకిల లగు టిది, తప్పడు కలికాలసూత్తు ధర్మంబు శుభా. ౧౯౬

ఉ॥ శ్రీపద కృష్ణమూర్తికవిశేఖరు నన్నిధి మీగురుండు వి, ద్వావరసంబు చేసి

నది, యారయ మానవతుష్క-మయ్యు నం, దీపితబుద్ధి నాతనిని దేవుండంచునుజె

ప్పించుడు “నే, నేకగిది గురుం డగుచునీతని”కంచు వచించునాతఁడున్. ౧॥వ

జువులు లేకుగాని నిజ, సంశయముల్ దఁగదీర్చు కొంటకై, వదెఁ బడెకృష్ణశాస్త్రిక

వివర్యని యింటికిఁ జాలకాలమున్, గుదురుగఁ బోవుచేతువునఁ గూర్చియు భ

క్తియు మీఱనిచ్చుల్. మది గణియింటి సమృద్ధిని మధ్యుగా నతనిన్ గళాని

ధుల్. చ॥ గురుండెటువంటి వాడయినఁ, నూడదు మామణచేయ దానిచేఁ బా

ఱఁగు యశంబు పుణ్యమని, తొల్లిటి పెద్దలు చెప్పవందు మీ, కరణిఁ జరింపనేల

గురు, గా గణియించుట కేమి వేంకటే, శ్వరకవి చాలఁడొక్కొ? యవిచారపు

పోకలు పోవనేటికిన్. శా॥ ఏల! పెద్దలతో విరోధపడి మీ, దీరించోరాదుటల్,

మేల! చూడ వివేకమింతవలదే? మీశ్రేయ మర్థించి యే, మీలో నొక్కని

నేనెఱుంగుటను బే, ర్కొన్ బోధ గావించితిన్, బాలత్వంబును వీడి వాగుపడు

డి, స్పర్ధాభువుల్ గాకుడి.

బరంపురనివాసి,

గా దె తెజగ న్నాథస్వామి.

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వర శతావధానులీ సన్నిధికి.

తమగీరతముచూచి శ్రీరామకృష్ణకవులఁ గూర్చి యీశ్రీందివద్యములవా

నియోగవనరస్యతీవ్రతకంఠియుంటిమితాముచిత్తగింతురనిసమ్మఖమునకనిపితిమి

“...ను॥ అరుదెంచెగద రామకృష్ణకవులారా? నర్వదిగ్గత గా, స్వరసాం

దా? నుకవిత్వకీర్తినివయశ్యామానుసౌహృదు లె, వ్వరొ ఆ తిర్పతివేంకటేశకవి

(8) గీరతప్రశంసాపర్యము.

ఐ॥ శ్రీగీరత మన్నయిట్టికృతికా భవదీయ విజృంభణంబె నూ?

కారణ మయ్యె నిక్కతనక గల్గినలాభ మవారి నాకు, నీ

వేరిటంగాదె యిట్టిసుకవిత్వము చెప్పితి నాకు నేనమిం

దాదను దీనిబోలె నెఱదాత యటంచును దోచ దరస్థికా.

౧౯౭

తాప్రాంచద్దమర్మక్తమై, వరకంగాంగల గీరతప్రదర మబ్బా! యెట్లునైరింతురో? మ॥ మునుముకాదాచియుం బుల్కిపుచ్చియు నిజంబుక బలుకొనారెంబలెక, జిన పొత్తంబుల వెల్లిడించిరి నష్టిసూతచిత్తముతోఁ, గనియొడించిన నత్య మంద నువదంగాఁ బోదె? నా యెంతకై, నను వెనకొంగను వేయఁ బోవరుగదన్నా? మీ రువిద్యత్రైపుల, నీ॥ తాలుమట్టన మునక దగవరామకా శ్రుంగిడిగఱపునయం బునుటచి, గౌరవంబుగను వేటూరి ప్రభాకర కాశ్మీరీకులం దెల్ప జూపిడిచి, శక్తియాన్నట్టిచో నళలాని కేరెండురెండులెండన్నదూరంబుతోలగి, నురుశిష్యుల మను నెగ్గులు పనికొరావని వచియించుపెద్దలకలుగొ నదలి. గీ॥ గీరతామ్న యనేతృత్యధీరులగుట, కనుమరించితిరే? శకాంతాబ్జమిక్రు, లుండునందాక మీకతలుండకున్నే ఊరకేగునె? గురునితోఁగేరదములు. నీ॥ గురికాత్రయంబు తోఁ నుంటుకఁఘ్నిని బాకువతంబట్టె పాటంబోలె, కవితావిమర్శనభిండనమ్మ నకు నర్వాంగమండనమనై యల్లుకొనియె, కాకవికాజాపింగాడిబుద్ధుల జేల్లు పెండులమేకుతోఁ బీకు టాయె, ఏదేశమిష్టమో యెఱింగింపుల దీనళ, కననిరుత్త ర మునకజనుటయయ్యె. గీ॥ శక్తిలాఁ దారతమ్యంబు చాటనయ్యె, కవితలోఁదార తమ్యంబు గాంచనయ్యె, నింకనీమాలువేనంబు లెన్ని వేనీ, నిజము దాఁవకగనుం టిరో శుజనులార. ఐ॥ రెండవభాగమిట్లు ప్రచురింపగనుండిరి గీరతంబికకా, లెండు మనమ్ముతట్టుక చలింపకయుండినలాభమేమి? మీ, పాండితివైటకవెట్టకవలక వకా దనునిర్మల సూరకున్న నె, వ్వండయినకా హనింపదోగో? ప్రాజ్ఞులు మీరె టు నైకనేర్తురో?

దూపాటి తిరుమలకేసాచార్యులు.

ఇట్లుపోదరులు.

వెంకటరమణాచార్యులు

అనందరాగ; వేవరి

మదరాసు. 19-12-11

.....శ్రీగీరతము కొంత భాగమయిన నమ్ముతడి యుండినచో సైక ప్రతి పంకం గోరెదను.

చిత్తగింపుడు.

జి. రామయ్య.

క॥ ఒకగంట నేను వ్రాసెడి, చక్కచక్క కొకవత్సరంబు చాలదు నీకున్
 బకబక లాడుచు వాదము, నకు దిగకుము మంచితోవ నడుపుము పుత్రా.
 క॥ గర్వి యనుచు లోకులు నను, నిర్వృతనము నేయ నిమ్ము, విను బోలెడిగం
 ధర్వుడు శిష్యుడు దొరకిన, గర్విని వాతకుడడ నుడఁ గావచ్చుగదా!

అపరాధములు.

శుభమస్తు.

తే॥ అయ్యో! తమగీరతము కొలకాది కాల, మందె యొకవద్యమాలి కనం
 పుకొంటి, నందు నాకుంగలట్టి యిబ్బంది కతన, సాము వెలకిండటంటి మీస్వాం
 త మంటి. మ॥ జనియించుకొ మఖం, బుబ్బిసనమయకొ స్వామి? బహుగ్రం
 థముల్, కనఁగా ననన్యకృతంబులార? తమవో? శ్మశానగ్రాబ్ధ ర్జ్జముల్, కన
 నుద్యక్షించి బొల్పు నంతవఱకుకొ గాగిలుకొ, రసారామమై, ఘనమౌద ప్రద
 మై చవుల్ గొలుపు వేర్చకొ వేర్చి సారించుటకొ. నీ॥ అవధాన విద్యామహాశా
 ఖ నింతింత వారి నెక్కించిన ధీరములు, రసవత్ప్ర బంధనిర్మాణ చాతుర్యధు
 ర్యుల నెల్లరను జేయు లలితకవన, లుద్దండ భామద్వయోద్ధామసాహితీ వతుల
 నెల్లరఁ జేయు ప్రాధగురులు, బహుచతుర్ముతి యుక్త భాషావస్థాన పటిమ
 నందఱికిచ్చు పటుచక్రము, లరయఁ దిరువతి వేంకటేశ్వరకవీంద్రు, లే యటంచు
 మహల్లోకమెల్లనుడువ, వానిఁగాంచిన కవితా విఘ్నసూర, దివ్యతర భవ్య
 కావ్య వర్ధిల్లులార? మ॥ అతిసీతి వ్రదమై రసప్రచురమై చూహనవంధాయమై,
 మతి మత్సరకవి హృత్కరజారకనమమై, మాయాలతా ప్రాభవ, స్థితిదూరంబ
 యి యొప్ప గీరతము భక్తికొ మ్రొక్కు నాకిప్పు మీర్, కృతికృచ్ఛేభయలార;వంపుఁ
 దు దయా శ్రీ వేదక బైరీతిగకొ. చ॥ చడువ భవత్ప్రబంధములు చక్కని సా
 హితీనియఁ జాలువెం, పొదవురసాచితికొ వెలుపు యోగ్యతమంబగు వృత్తినిచ్చు
 న, మృదుమౌద తెక్కఁ జేయుఁ బదచూ చిదను వ్రతిభకొఁఘటించు అ, వదకను
 ల ప్రభారుచిర బావుర? అంతరి వేంకటేశ్వరా.

ది 21-7-1912

}

బట్టు విధేయుఁడు.

శ్రీ వేంకటగుమ్మలాశ్రమి,

పొన్నూరు పోస్టు, గరికిపాడు.

క॥ ఎవ నిచ్చిరి కవితను నీ, కవనీపాలకత యంచు నన వత్తువె! తా

రెవ రిదిరి సింగమునకు న, టవిలో రాజ్యము మృగపటలములమీదకె.

.....కు॥ శ్రవణానంద ముఖ్యపంథముల నీయ్యమండలికొ నించి న, తక్కివిమూర్త్యుల మెప్పుఁ గాంచి కుకవిక్రవాద వైకుంఠులై, భవవత్సీకృత కాకరంబులయికుంభాద్భిగభాగ్యోదయ, స్థవీరత్వంబున వెల్లుమీకెఱగెదకన్యశ్రేయసప్రాప్తి. శా॥ బావట్లాది నమస్తపట్టణములకొ బ్రాజ్ఞుల మిముకొ వేడఁదా, మేవట్టోగ్రహించి గీరతమునం దించించు కే దెల్ప నే, నావట్లకొ విని నీతిబోధక కథావాహరణా గీరతం, బీవట్లకొ దయచేయ వేడెదన న్నామీ వీ. పి. గా గ్గికుగ్గనకొ.

ఇట్లు సుధీకవివిధేయుఁడు

25-5-1912.

అరెమకవి పుత్తుఁడు జమ్మలమడక కోటయ్య శాస్త్రి.

.....చ॥ పరిణత సత్కవిత్వ గుణబంధురమై, గురుసత్కృపాస్ఫుర, ద్గురువరగౌరవ ప్రతిభకుకొ ముకురంబయి; కల్పపాత్యధి, కక్రరణ ధురీణమై, విబుధకాండనుతంబయి, యుష్వగీరతం, బెరగెద నాకు వేంకటకవీంద్ర; దయామతిఁ బంపవేడెదకె...క॥ మియంతటి మహనీయులె, యియెడ గీరతము వ్రాయ కెడ గానున్ననో, నూయవె గుంజలు నైతఁచుఁ, బాయవె తలిదండ్రులన్న భావము లైనకె.

తలివేటి వేంకటనరసింహము

230-7-1912

కొండపాటూరు, బావట్లపోస్టు.

.....క॥ (వంచపాది.) తిక్కన సోమయాజికవి ధీవర కల్పితమైనభారతం, బాకక్రటి దక్కనింకొకటి బోధనయు నేనెనీతులంచు నే, నెక్కుడుగాఁదలం ద నె నెచ్చెలి యిచ్చటి కేగుదెంచి నీ, వెక్కుడుగాఁ దలంతువదివెల్లడియయ్యెను గీరతంబునం, దెక్కుడు ధర్మమార్గములు, తేటతెలుంగని తెల్పనంతటకొ ...

.....గీరతము 1 స్త్రీ...వెరగి మూడు గ్రంథములు వీ. పి. గా బంపించ వలయునని మిఘనతను మిక్కిలి ప్రార్థిస్తూ యన్నాడను.

శనగల గోపాలగృష్ణయ్యశాస్త్రిలు.

12-7-1912

కెదనందిపాడు.

క॥ గర్వం బెదిగెనుగా! నా, గర్వము, చూచెదవుగాక, కానీ రాదే
నర్వాహంకృతివారణ, ధూర్వాహ మగునభ సైకండు జులిపెద రిక్క-ల్.

క॥ ఎవరిదిరి జోడుకాగడ, లవిసితుడ, నీకుననిన “నాముదవుం జే
నివి యొనకె” ననుచు జెప్పిన, యవివేకికెగాకి నెఱుంగుమన్నయటంచుకొ

అశివాయనమః

నరనవచః ప్రసార కవిదంద్రమహత్తర సంస్తవాకరో, త్తరగుణ భవ్యది
వ్య కవితా ఘనతాభిమతాత్మభావవి, స్ఫురణ పరికులార? పరిపూర్ణయశః పరి
వారులార? శ్రీ, తిరువతివేంకటేశకవిధీర వతంసములార? మీకు నే, నెఱుంగి త్ర
యివిధికో బుధ హృదీప్తితలక్షణ లక్ష్యభార సం, భరితము నీతిదాయకము హృ
జ్జగురూత్తమ శిష్యవృత్తి సం, స్మరణ భుజిణసంఘటన నన్నుతిపాత్ర మరిత్ర
హ, తిర స్మరణచణ ప్రచారణము సారవదర్థ నమర్థశబ్ద సం, చరణము తత్త
దుత్తము రసవతి భాగతిభాసితంబునై, వరకెడుగీరతమ్మైకండు బంపంగ మిమ్ము
నతమ్ము వేడెదన్.

అయ్యో! నైనవ్రాయఁబడినవద్యపూర్వకనమస్కృతిని చిత్తగించి అచ్చు
వడినంతటము గీరతమ్ము వి. పి. ద్వారా నాకు పంపగోరుచున్నాడ.

విధేయుడు

జమ్మలమడక శ్రీరాములు.

బాపట్టాతాలూకా, బాపట్టాపాస్టు
కొండపాటూరు.

శ్రీ వీరవెంకట నత్యనారాయణస్వామి వారి నన్నిధిని పున్న ఆస్థాన పం
డికులు ధేరం మహాదేవ కాశ్రీగారున్న, యంతాపున్న అస్వామివారి నభుకర్తు
న్న, మిగిలినములు అన్ని చూచేనిమిత్రం కురూహాలులై యుండి అండుతో
గీరతమండు చాలా ఆనక్తితోపున్నారు ...తప్పక ప్రస్తుతం గీరతము పంపించ
గోరుచున్నాను.

చామర్తిజగ్గారావు, బెండపూడి.

.....క॥ ఘట్టాశత ప్రభముల మం, చంటారంటిలోక మంతనైనదగునుము,
క్కంటిని నేనని యొకడిట, గొంటి ....బాట్టుపెట్టి గోలయొనర్చెకొ.

చ॥ ఉడుగక కాసి తెందులకొ యుజ్జలకుకొ “గురుఁ దాతఁ డంచు నే
 గుడువక యున్న శిష్యుఁ డని సూటికిఁ గోటికిఁగూడ నీవు నె
 “తెచ్చనది చాలదే” యనుట పెంతెతనం బిది, “యింటివాఁడువే
 రిది యిది గొడ్డుగేదే” యన నింకొకఁ డాడునె పాడి గేదెగక.

... .. కా॥ గంగోత్తంగతరంగఘుంఘుమరవాకారానుకార్యార్థటి, ఇంగి
 ద్రాక్షగురుచ్చవిస్ఫుతరసప్రచ్ఛన్నవేషంబు మీ. సాంగత్విష్టునఁ బొల్పు
 నతగ్ర-వితకే, చందంబునకొసాటి? ఖా, మిం గీర్తించితిసార శూన్యకవితా మీ
 నాకు లూహించకగక.....ఇట్లు జూతూడి, హనుమచ్చాస్త్రీ, శతావధాని.

.చ॥ చదువును సూరనాది కవిచంద్ర వటుత్వ కవిత్వసారముకొ, ముద
 మెద సూరుచుండ మునుమున్నుక నెప్పుడు గూడ నల్లె నా, హృదయము గీర
 తామృత మొకింత చరింగొను నాటంగోలెఁ బా, యదురుచి నర్యకాల ముతరా?
 కవనం బిలులుండు టావ్వదే. ఇట్లు విన్నవించి నమనగ్ర-రించు

అర్యాపురము,

విభేయుడు

రాజమహేంద్రవరము 18-1-1913

ఇమిడివల్లి సీతారామయ్య.

.....శరీరముగా రచింపబడిన పంచమ వేద ప్రతిపాదనగు గీరతంబును ద
 యతేయించ గలందులకు ప్రార్థన చేస్తున్నాను.

నరసింహదేవర గవరయ్య

సా॥ వెలగదుర్తి, తణుకుతాలూకా.

(1)...కలకత్తాచేరినాను, తమగీరతము వివరణయనవి యచ్చటి యాంధ్రవిద్యా
 ర్థులందఱు నువ్విత్తులూరుచున్నారు. కాన యీజాబు చూచిన వెంటనే తమగీరత
 ము నీక్రింది విలాసమునకు పంప ప్రార్థించుచున్నాను.

(2)...గీరతమును శిరసావహించితిని ఆగ్రంథరాజుము నొక్క-వరి చదివి తనివిదీ
 రక యవకాశము చిక్కినప్పుడెల్ల నందలి భాగముల మాటిమాటికింజదివి యానం
 దించుచుంటిని.

Cantu Subbavadhany
 191 Bow Bazar
 Calutta

క॥ కల రెండటేని శిష్యులు, కలిలో నాకుఁ బలె నితరకృతలకు మఱి వా
రలకుఁ వారికిఁ గలహము, గలుగని దెటు! నీకు నాకుఁ గలిగినదెట్టుల్.
నీ॥ నారాయణాస్త్రమ్మునకు నమస్కారమ్ము ఇంకొప్పుఁ డానాఁడు జేయలేదె
భీష్మసాయకవహ్ని బిట్టేర్చి మండంగఁ గల్పింపని వ్రతిన చెట్టెక్కలేదె,!

.....గీరత సందర్శనార్థమై చంద్రచకోర న్యాయముగా వేడుచున్నాడను.
వేగిరమంపకోరదను. చిత్తగించవలెను.

K. V. Kristna Rao

చీరాల ది 30-6-12

.....గీరతము అనుమహాగ్రంథమును వకటి నాకు పంపకోరుచున్నాను యీగీర
తము నేను చదివి జన్మసావల్యము చేసుకొనుటకై వ్రాసుకోవడమయినది.
తేలప్రోలు శుభాచారాధు వ్రాసె.

.....మ॥ వెన్నంటిలోని మికవిత్వ మొకబల్ విందయ్యె మిమ్మిచ్చదే, గన్నా
రంగని నే భవస్సధుర వాగ్వాదాన్యవాలోక నూ, త్వన్నానంద విచిత్రచారు
మణి సౌధంబెక్కఁ గాంక్షింతు ర, మృన్నన్ వచ్చెదఁజెల్లవిల్ల వరవంశాగ్రణ్య
ముక్తామణి . నీ॥ అష్టావధానశతావధానము లనువనిచిన్న నాఁడె నేర్పినదికాదె
వాగ్వాదమందు విద్వాంసులగెల్పుట కరతలస్థామలకమ్ముకాదె, రసవత్ప్రబం
ధ నిర్మాణ చాతుర్యమ్ము తమకు స్వార్జితమైన ధనముకాదె, దిక్పాదసంచర
త్కిర్తి మిఁకొక స్వయంవరలభియౌ ధర్మత్వికాదె, గీ॥ యనుచు నుతులను సా
మాన్యజనమెకాడు, తైరులమనైనఁ జేయక తిరదనుచు, నాకుఁబోఁజెనునత్రువిలో
కతిలక, వేంకటేశ్వర కవితర్యం వినుతచర్య. చ॥ మఱియొక చిన్నవిన్నపము
మన్నన చేసెద రంచునెంచి యి, తైరుగున వేండుచుంటి భవదీయకృతివజమం
దు నత్పుధా, కిరదకలంకపంఘటితగీరతముం బరికింప వేంకటే, శ్వరకవిత
ర్యం మిఁకృతులు సర్వముఁ జూడఁగ వేడె- యియ్యదిక.

ఇట్లు ఆకొండివేంకటశాస్త్రి

బొబ్బిలి నంద్రప్రసాదశాలాపండితుఁడు.

వడునెన్నిదవనాటి వడుచుపాటునికారి తెదగొంకి పాటడే కృష్ణుఁ డెటకొ,
 నైంభవవధకు నాచార్య మ్రొక్కించడడే శ్రీకృష్ణుఁ డా నాఁడు క్రిడిచేత,
 తే॥గీ॥ నిజముగానామసామ్యంబునీడువాక, మఱదికృష్ణునకున్ననమ్మహితుగుణము,
 గూడ నున్నను గీర్తిచేపూటినీడు, ఎట్టులో నిన్నుఁగాపాడి యేమిఫలము.

.....ఆ. వి. పి, సంతోష పూర్వకముగా 1-8-0 చెల్లించి పుచ్చుకొని గీరతంచ
 దివి వరమానందమును పొందినాను. రెండవ భాగముకూడా త్వరలో అచ్చువే
 యించి వంపించ గలందులకు కోరుచున్నాను. మ॥ రా॥ ఆ. వె॥ రా॥ గ్రంథమా
 లద్వితీయ గుచ్ఛకములో శృంగభంగమందు (5)వ పుట కడవటిఉత్పలం “కొము
 దిఁ జేతఁబట్టి”యను పద్యము మొదలు నాలుగు పద్యములుచదివినంతనే వారిచా
 తలయందు సందేహముతో నుండిన మమ్మును మీ గీరతమువల్లను సంతోష నివృ
 త్తి చేసినందుకు చాలా సంతోషముగా నున్నాను.

P. Ganardanam, Naidu.

Baruva Post
 Ganjam District.

కేశవుర్రు, ముమ్మడివరం పోస్టు. ఆకొండి సుబ్రహ్మణ్యం కృతానేక
 ననుసారములు.

.....గీరతం అచ్చువడినట్టుగానే వంపిస్తామని వ్రాసినారు కాబట్టి అచ్చువడినట్టు

విన్నాను....యీ గీరతంలో సర్వాంశములున్న పుస్తకాన్ని బహుభాగా పు
 న్నదనిన్నీ, చూచినవారు చెప్పడంచేత నాకు చాలా కుమూసలంగావుండి యీ
 పుస్తకం వ్రాసినాను గాన ముఖ్యముగా వంపించకోరుతాను.

ది14-10-12. ఆ॥ సుబ్రహ్మణ్యం.

Nuzvid. 28-7-1912

.....గీరతము ఇప్పటివరకు కొంతచదివితిని. యంతవరకు నాకు తీసివేయవలసి
 నపద్య మొకటియు కనుపడలేదు. ఇది నాయొక్క విశ్వయమైన యభిప్రాయ
 ము. (తమయొక్క) గీరతములో 34వ పేజీలో “కృతి” యన్న కంద పద్యము
 లో పోసపోయినటులు నాకుదొచ్చింది.

నారయ్యప్పారావు

సీ॥ సకలాగమాంతసంచారి యాకృష్ణుండు సకలాగమాంతసంచారి యితఁడు,
పరమసత్యానక్త భావుఁ డాకృష్ణుండు పర మసత్యా నక్త భావుఁ డితఁడు,
గాంగేయగౌరవాక్యాంతుఁడా కృష్ణుండుగాంగేయగౌరవాక్యాంతుఁడితఁడు
పూతనానాశనస్థితుఁ డాకృష్ణుండు పూతనానాశనస్థితుఁ డితఁడు.

అయ్యా!

12-7-12, చిత్రాడ.

తమరు వంపించిన గీరతము అందినది. గ్రంథంబు చదివినగొలది మాయు
ల్లంబవరిమితానందవార్ధికాదేలుచుండె, వంచమవేదం బనంబదుభారతంబురీతి
మీగీరత పుస్తకంబు పెక్కు-నీతులచే విరాజిల్లుచుండె. తక్కి-న భాగంబులుకూడ
ఆచ్చువడిన వెంటనే వంపించగోరదను. తమరు కావించిన శతావధానగ్రంథ
ములన్నియు వి. పి. గా వంపించకోరదను.

ఇట్లువిధేయుడు

చెలికాని, లత్సారావు.

12-1-1911, Bezvada.

కా॥ అయ్యా! మీరగు శిష్యకోటికిఁ బ్రశిష్యపాఠియుఁడౌ వీరమ, ల్లయ్యా
ఖ్యుండు వచించు విన్నవము మీయాంతర్యమంబుం గొనుం, డయ్యా! యీయన
మానకక్ష తమబోంట్లా పూను? టారామకృ, ప్లయ్యల్ విన్నలు సర్వధర్మముల,
మీరైనకా గృహకా మానుడి. ఏ॥ వారలతప్ప తొల్లగురువరుల నెన్నకయుం
ట పిమ్మట, దూఱుట; రెంటిలో మొదటి దోసము తప్పని వారయొప్పిరా? వే
ఱొకదోసమా? తమకు వేసము పోషణ నేసికొంటాకా, దారిని బోయిరండులకు
వగ్గ చివాట్టిడిరంత చాలదే. తే॥ గీ॥ చాలు మూలయుఁ డగు ప్రమాణాలు లేని
శ్యాసములమీఁద ద్వైపాయనార్కుఁ డటు వి, మరనమునేయి యెన్నాడు మర
ల,మీరు, తగువిధమున శాంతింపుడు దయవహించి క॥ అత్తటి వారిచ్చిన ప్ర
తివృత్తరమును జూచువార లూహింపరె మీ, చిత్తమునకు దోచడె! యీ, పాత్ర
నమానమృదువును భూసుతు లీరల్.

ఇట్లువిన్నవించు భవద్విధేయుడు,

కాశీనాథుని, వీరమల్లయ్య.

తే॥గీ॥ అర్థభేదమునకట్ల లేదతనికెనని, తెందు శబ్దంబు లొకగతిసే పొనంగు,
 నేర్పికొను మాతనిగొనాటు నీకు నిజా న, రంబులఁగ్రతివృత్త కళ్యంతరంబులేదు,
 క॥ గోవర్ధనుఁ దాతం దా, గోవర్ధనుఁ దీతఁడు వీని కుచ్చితమే ని,
 స్త్రీవిధిఁ ద్రిప్పెనవచ్చుడు, త్రోవలు నివిత మును పెలుంగ పెలుంగుడుకా.

31-1-1911, ముదటూరు.

శుభము.

(1)...క॥ శ్రీతిరువతి వేంకటాచరి, భూతేశులు వినుఁడు నాయత్పూర్వపు మనవికా,
 మితెలుఁగు గీరతమ్మొకఁ, దీతఁటి నాకందఁజేయఁదీ వీ, వీ, గాకా. క॥ అత్ప
 టికాభారతమింక, నిప్పటి కీగీరతంబు నెన్నొవిషయాల్, నెత్వంగ వెలువడెనని
 యెద, రెత్పడు మాకుమె యటంచు నేననుకొందుకా. క॥ మీరురచించిన రూప
 క, భారతభాగములఁ గాంచి వ్రజ మెచ్చెంగదా, గీరతము నెట్లుగాంచును, యా
 రయ మీకవనమెత్తు దనదృశమొకదా. ఉ॥ తొలుతఁజినుండి, తెల్లనినదూరము
 గాఁ జనువారు గూడ మీ, తెలుఁగుఁ బ్రబంధముల్ చదివి, దివ్యతరంబగు తెల్విఁ
 గాంచి వే, శలగతిఁ దెల్పుఁగల్గుముల నల్పంగ సాగిరి కీరెఱింగి లో, మలతెలు
 వంటి మేలు నకుమార్చెడివో కనుఁదీ భవత్కృతుల్. ఉ॥ ఎంతటి యూహలేని
 లగియింపఁగ జేయుచుఁ బద్యమండుఁ గొం, దంతలు భావముల్ దెలుపు నట్టివదం
 బులఁ గూర్చుచుకా గవి, త్వారతము సాహితీవద్దవి నంది రచించి కృతుల్ వభాన
 ముల్. వింతగఁ జేసి మీరు వ్రతిలేని యశంతును గంటి రిద్దరుకా.

(2)...గీరతము కడవఱకుఁ జూచితిని నక్రమము. సభర్తము. సనందర్శమునై
 యున్నది. భారాస్వావరసాధులకు మెచ్చనివారు ముందువుట్టవలెను.

ఇట్లు శిష్టాహనుమచ్చాప్రే. గుఁటూరు.

తెల్లవండితుఁడు, తొను నూసూక్తుల్.

(1)...గీ॥ మీ కవిత్వమునకా ఇనుమిన్నగునఁట! విహుకవులచేతనన్నుకుల్ వ
 దననదఁట! వ్రక్కుకులం గూడనంతో మహుచినదఁట! భారతమునకుఁ బ్రతియ
 గుగీరతంబు

(2).....మీరంపిన గీరతమందినది. దానినినమ్మగముగా జూచినాను వేంకటరా

ఉ॥ బ్రావిదులకు మూగురుగదా! గుణవంతులు, నేను కావయున్

నీవును నర్దుకొందము “మనీసులు నవ్వెడిమాళ్” తిర్పతిన్

జేవయెటల్ ఘట్టింతు! గురుశిష్యవిసౌదము లింత చక్కఁగా

నావలె నీవలెన్ దెలియునా! వెలనాఁటిశతావధానికె .

౨౦౮

మ కృష్ణకవులు పాండిత్య మెట్లున్నను అత్యుత్తమ విరుదుపొందిన వారఁటని అట్టి వారికి శృంగభంగములు బ్రాయుట లెక్కలానిది కాదు, మిగిలినవంద ముకు తెలిసిన విషయములు వారివిషయమై వినుండు. (1) గురువును ముటచుట. (2) రిజ ప్టరుత్తరంఱిప్పివేయుట. (3) చాటున వద్యములట్లుట, (4) బ్రాసినమాటకుబదులు వాయుకుండుట (5) శృంగభంగములు బ్రాయుట, మొదలయినవి గ్రహించితిమి. మార్గముఁజూపినను తెలిసికొనలేనివారితో నేమి సార్థకము.

చ॥ తిరువతి మార్గ మిట్టిదని తెల్పఁగ వేంకట నాయకుండు త! ద్దిరివర మెక్కినాఁడిది యెగిన్ గనినారు శువర్యముఖుడీ ! తిరువతి మార్గమిట్టిదని తెల్పితి వేంకటశాస్త్రివీవు త! తుప్పరుములు గాంచినా రిది కుబ్జులు వారలు గాంచ నేత్తురే.

వీరు శృంగభంగములు వ్రాయుటయు, తక్కుంగల్లు వండితమృన్మయముమైకిరివాదమునకు కాల్పవృత్తయు చూడ మికవిశాసనితా శుభసూచకము స్ఫురించుచున్నది. యెట్లన.

ఉ॥ ఖోజీజనమ్మ లందఱు విశుద్ధగతిన్ జరువంగ “నిత్య క, శ్యాణముఁ బచ్చ తోరణము హయగ వెంకటనాథుఁ దందె మీ, రాజిశుకీర్తి సాధ్యయ దిరాపిడిచేసిన రాకు. నిత్య క. శ్యాణముఁ బచ్చ తోరణము హ యటమిర్గినినా రుదానిచే. తెలికేవల్లి, రాకుచంద్రయ్య, వేటూరు, చిల్లలూరిపేటపోస్తు.

..... నీ॥ కావ్యమూల్, ల్పదువూర్చి నలు పాత్రములానర్చి వటలు మ్రొక్కర గురులుదక్క. వేదాల వివరించివేనవేల్లంఱముల్పానువు విద్యారణ్యమునులు దక్క, ఎనుబదికావ్యంబు లానరించి శివభక్తవయినయప్పదీక్షితులు దక్క. తమ సూటనాల్లు కబ్బిములల్లి కృత్తియైన నీలకంఠాచార్య మాలిదక్క, తే॥గీ॥భూమినె వరైకనిన్నియో వుస్తకములఁ, వారుకవిత్వరచించిరేమిరుదక్క, చెల్లపిల్లకులాంభోధి శివపాద, నద్వీనుత బోధ వేంకటశాస్త్రివిబుధ....ఉ॥ గీరతమన్న సర్వగుణ కీరి

కా॥ శ్రీకృష్ణం దుదయించు హేతువున శుశ్రీ మించె రేవలై. నీ
య కృష్ణం దుదయించు హేతువునమో? యాకారవల్లీ నమా
భ్యాక గామము దుర్యోధ్యు దయ పారావారముకా దాట లే
కేకాకారతఁ గుండుచుండె గనుఁ గొంటే శిష్యమాదామనీ.

తమార్దవ పాకసారము, వ్యాధిగఁ జూచిదానిప్రతివర్ణ సరద్రసతూరమానఁడ, ద్వా
రతవైఖరిందెగడెఁ దక్కినభాగము లన్నితూర్తిగాఁ, నూరిచివేగమంత్రుఁడివిగోరెదఁ
దిర్వతి వేంకటేశ్వరా. 1 8-11-12, సోమవారం, గుంటుపల్లి, గోపాలకృష్ణయ్య.

ది 4-8-12 నర్సా కాకరవర్యు.

అయ్య!!

తమరు చేసినగీరతము చాలాబాగావున్నదనిన్ని. మిక్కిలి రసవంతముగా
వున్నదనిన్ని, మితాకుల అనేనరస్వతికి-ఈగ్రింధము ముఖ్యస్థానమనిన్ని వింటిని.
చర్ల సూర్యనారాయణచారిలు.

ది 30-8-12 యంజరం.

..... ప్రతిపద నీతిదాయకంబగును సరస వద భూయిష్ఠంబగు మీగీరతమున
మొదటిభాగమును జూచితిని అందు మీరు మీశిష్యులను మందలించి నయమార్గంబు
లంగఁజెల్పటై ప్రయత్నించినయంశములు పెక్కు లున్నవి. కొమరుఁ డెన్నియ
కృత్యము లొనరించినను జనకుండవియన్నియు సహించి యూరకుండు నటుల
మీశిష్యులు మీపై యెన్నిప్రాతలు వ్రాసినను మీయశస్సునకు భంగము కలుగ
నేరదు. యదియంతయు దెలియనటుల గీరతము భారతమంత గ్రింధముగా వ్రా
యుచుండిరి. యియ్యది జూడంజూడ పిచ్చుకపై బిహ్వస్త్ర ప్రయోగమువలె
గన్నట్లుచున్నది. యెవ్వరి శక్తిసామర్థ్యంబు లెట్టివియో శుభీవరు లెఱింగిన విష
యమే? మీకు దెల్పనంతటి సమర్థుడను గాకపోయినను గీరతంబింతతో విర
మింత వ్రార్చించు నన్ను మన్నింతురుగాక. గీరతం ప్రూరితయిన వెంటనే ఒకటి
నాకు, వి. పి. గా బంతవార్ధించుచున్నాఁడను

సాలగామచింతామణిచారి.

ఉ॥ కాకరవర్తిలేఖలనుగాంచి సజత్తర మేదిలేమి వా

ర్నాకు సమీప బంధు లనినకొ జగముప్పైది నంచు నెంచియూ

సాంకున దూరదేశగత నజ్ఞులకొ గితురింత నెంచెదే?

యొకసటంబు కృష్ణకవిదే యగునొక మఱి నీదియొక ఘటా.

౨౧౦

(1)...ఇక్కాల్లమహిమ కనుకూలముగ తమచే వక్కాణింపబడి భారతముకు బడులుగవర్తించు గీరతమునే చదువవలయునను పెక్కండ్రు చదువల్లు నెక్కి-వక్కాణింపు వాక్యంబులను విని నేనువ్రాసెనుకే మనవియేమనగా...గీరతము 1 ప్రతిన్ని...ఈ నాల్గుప్రతులు వీ. పీ. గా జంపవలయునని నిత్యము నమస్కరింపుచున్నాను.

(2)...అయ్య తమరు రచించిన గీరతము, శ్రవణానందము, తమ కరుణవలన యిప్పటికి 2 పుస్తకములు ఆసాంతము చదివితిని శ్రవణానందము జూరులపాలిటి ఫిరంగివలెనే నిత్యానందము గుసగుచ్చున్నది. గీరతామ్నాయము కడవరకు చదివినాను. యియ్యది. కలియుగ భారతమనుటకు యేమిన్నీ సందియములేదాదును. మంత్రమారుల వైకొనిన దుర్యోధనుని మాదిగ తమనై రామకృష్ణకవుల వ్రల్లదములు గాన్పించుచున్నవి గాని వేరొండుకాదు. అయ్య మీగీరతమునందు రామకృష్ణుల ప్రసంగదమనములేకాని కొవ్వరపువారివిషయములు లేవు, యీవిషయమై జరిగిన ప్రబంధమేదియైనపున్నచో వీ. పీ. గా దయచేయుచురని నానమస్కారపుమనవి.

పేరేచర్ల హనుమంతరాజు వ్రాలు. ౧6-9-1913

కాకాని, సంతమాగులూరు పోస్టు

నర్సారావుపేట తాలూకా, గుంటూరుజిల్లా.

౧౧3-9-10

గొల్లకోట ప్రేరవశాస్త్రి అనేక నమస్కారములు ...యీమధ్య తమరు అచ్చుచేయించిన వాదవత్రిక నాకు విశదమందు చాలాకుతూహలముగా నున్నది. పితావురములో తమ వత్రికను చూచినవారు చాలా సంతోషించుచున్నారు...
...యీవత్రికయున్న వంపించితే దానిఖరీదులు దాఖలుచేస్తున్నాను.

ఇట్లు విధేయుడు గొ॥ శ్రీ॥ శాస్త్రి.

సీ॥ నీమనస్త కొమారుడే తెలిపె వానింకాడ నా బంధు వం

వేమనికొ లిఖియింప నేరుతువె మీకృష్ణుండు నీరంజనుకా

సామాన్యంబుగ నన్నదమ్ములగుతున్ నత్యంబు నందొక్కఁడు

ద్వామం దింకొకఁడో? యనత్యమున విద్వాంసుండు శిష్యుగ్రణి. ౨౧౧

.....ఉ॥ వింటిని గీరతమ్ము మును వేదమెయానని భర్తృబోధయం, జుంటిని
వచ్చుపెట్టాయని యొ గురుశేఖర! గీరతమ్ము నే, దంటిని వేదమే యనచు నాగ
నీయారసవిత్ కవీంద్ర! వా, కొంటిని వీ. పి. గా నుకటి కోరిక నా కొకఁడంక
మిమ్ములకా.

ఇట్లు శిష్యులను మఠశాస్త్రులవారి శిష్యులు

మంత్రాల కామేశ్వరరావు.

.....శ్లో॥ అమద్వైంకట రామకృష్ణకవిభి ర్విధ్యాప్తిలాపాత్మకే, యుష్మద్భద్రం
భవిమాషకాత్మకతయాగ్రంభస్తు యో నిర్మితః, దృష్టావతం బహుధావినిశ్చితధియా
మస్మిన్ప్రజానాంవచ శ్చుత్యా కించిదపి, పశిత్రమలనస్తద్గీరతాదశకాతే॥
శ్లో॥ యుష్మన్నిరాహుట కవిత్వధాటి, నమస్థితాఖండయశోర్భరింతాం, నభాసుని
స్థారయితం మనోమే, నిఁక్షితుం కాంక్షతి గీరతంచ॥

ఇట్లు, తమవిధేయుడు, మేదవరంసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

కర్నూల్ జిల్లా, మార్కాపురం తాలూకా, యెర్రగొండపాలెం.

సీ...తమ గీరతామ్మయము అనేకమార్లు నేను వదిలియున్నాను. దానిశైలియి
ట్టిదని వర్ణించుటకు తగినంత సామర్థ్యం భగవంతుడు యివ్వలేదు...కన్నట్లువర్ణ
ములూ మాశూర్యనారాయణశాస్త్రులను నాటి అల్లరికి అంకిత కాగమిడుగా
వ్రాయించినారు, అది అన్యాయమని నేను దలచుచుంటిని అతడు వెంకట్రామ
య్యవలె తమకు చిరకాలపు శిష్యుడు కాకపోయినను మా రామకృష్ణమ్మంత
శిష్యుడు కాకపోడు, వీరుభయలున్నూ మీయందున, మీకవిత్వమందున. విశేష
మైన ఖత్తికలవారైనను, మారత్తండిగారి అచ్చయి యిటీవల ఖత్తిలేనివాడుగా
మీకు కనుపించుచున్నాడు. అతనిని గురించి నేను వ్రాసినను వీలులేదుగాని నిజా
నికి అంతరంగము నందు మీరన్నా, మీకవిత్వమన్నా, ఇప్పటికిన్ని ఖత్తికలవా

ఉ॥ వేడుల రామకృష్ణునకు వేడులవారును జర్లకుకొ స్వదా
యాదులునుకొ విరుద్ధలయి యగ్భక్తినిత్యము తెల్పఁ బూను టు
స్వాదము పుట్టికా దది ప్రమాదములొక బడు వాఁడబట్టి చు
ర్వాదము చేయు టొప్పదని వారు తలంచుట శుమ్మి పుత్రకా. ౨౧౨

చ॥ ఒకఁ డెఱఁడో వివేకవిరహుండుదయించిన సంతమాత్ర) న
త్వ)కరవరఁవగా జనివద్యబులు వంశము.ల ప్రతిష్ఠ చేఁ
గకవిక గాంచఁ బోవనుచు గట్టిక చాటుట కున్నచుట వా
రకుటిల చిత్తులై దెలిపి రంచు జగంబు గగ్గిరించుఁ గాపుతకా. ౨౧౩

దేలని నేనే కాక మాత్రామమంతా మాదా యెరిగిన సంగతియే, మాసూర్యనారాయణశాస్త్రియొ మీవిషయమై యెప్పడుగాని, యేవిధమైన చెడుప్రసంగము చేసిన వాడుకాదు. యితనిని శృంగభంగంలో నీనపద్యంలో సాక్షిగా వేసుకున్నను సమయంవస్తే నిజంచెప్పేవాడే కాని వేరు మొస్తరువాడుకాదు, యితడేకాదు వాళ్లువ్రాసిన సాక్షులంతా ప్రమేయంవస్తే, ఆవేళను జరిగిన పని తప్పదువని అనిన్నీ దానికి ముఖ్యకారకులు మారామకృష్ణమ్మ చుట అటుండగా, తొవ్యానమూర్తి శాస్త్రులు గారి తమ్ముడువల్లనే అనిమాత్రామంలో చెప్పనివారు వక్కారువుండరు. యిట్టిస్థితిలో మాసూర్యనారాయణశాస్త్రి ముఖ్యకారకుడు అని తాము అభిప్రాయపడుట ఆతనికిన్నీ నాకున్నూ చాలాచిచారముగానున్నది. యీనంగతి ఆశ్చర్యచాలాసార్లు నాతో ముచ్చటించినాడు. శృంగభంగము తప్పుకుమాతలు అయినప్పటికిన్నీ ఆతడు అచ్చునకు తీసుకొనివెళ్లుట, అనాలోచన పనిగా రమయ నమ్మకలెను, ఇటీవలఅవధానములలో తమరినిగురుస్తుతిగా నుతించినాడు. ఆపద్యము వాతోచాలాసార్లు వివచన చెప్పినాడు. ఆపద్యములు ముందు అచ్చులో నున్నవి. మాడగలరు, ఆరెండవనాటి అల్లరినభలో కాకరపత్తి వెంకటశాస్త్రి యున్నా; నారాయణ శాస్త్రిగారున్నూ, వీరికి సంబంధించినవారున్నూ కాక మిగతా వారీముద్దేశం కలవారు కారు. మీరుమాత్రం అప్పుడు అంతాకురుద్దేశం కలవారే అని అనుకొనియుండురు. యిటీవల సత్యనిర్ధారణకు తోడ్పడినవార్లను తప్పించుటచే మాకాయర్థము నప్పమవుచున్నది. మాసూర్యనారాయణశాస్త్రి అల్లాతోడ్పడకున్నప్పటికి బురుద్దేశము కలవ ఁడుకాదు, యితడు మీగీరతంరాకై యెదురుచూచుచు నన్ను ప్రతిరోజున్నూ అడుగుచుండేవాడు, వచ్చినతరు

సీతా॥ నీమనత్త కొమారుడే తెలిపె వానింనూడ నా బండు వం

చేమనికొ లిఖియింప నేరుతువె మీకృష్ణుండు నీరంజనుకొ

సామాన్యంబుగ నన్నదమ్ములఘటుల్ నెత్తంబు నందొక్కఁడు

ద్వాముం డింకొకఁడో? యనత్యమున విద్వాంసుండు శిష్యుగ్రణీ. ౨౧౧

.....ఉ॥ వింటిని గీరతమ్ము మును వేదమెయానని ధర్మబోధయం, చుంటిని
వచ్చుపెట్టాయని యొ గురుశేఖర! గీరతమ్ము నే, డంటిని వేదమే యనుచు నార
నీయారనవిత కవీంద్ర! వా, కొంటిని వీ. పి. గా నెకటి కోరిక నా కొకఁడంక
మిమ్ములకొ.

ఇట్లు శిష్యానామకాశ్రులవారి శిష్యుఁడు

మంత్రాల కామేశ్వరరావు.

.....శ్లో॥ అనుద్వైంకట రామకృష్ణకవిభి ర్విధ్యాపరిపాత్యకో, యుష్మద్గ్రం
థవిమాషకాత్మకతయాగ్రంథస్తు యో నిర్మితః,దృష్టావతం బహుభావినిశ్చితధియా
మస్మిన్ప్రజానాంవచ శ్చుత్వా కించిదపి, పృథక్తమలననస్తీరతాదశకావత్ ॥
శ్లో॥ యుష్మన్నిరాఘట కవిత్వధాటి, నముర్థితాఖండయశోర్భురీంతాం, నభాసురి
స్తారయితం మసౌమే,నిఁక్షీతుం కాంక్షతి గీరతంచ॥

ఇట్లు,తమవిధేయుడు, మేదవరంసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి.

కర్నూల్ జిల్లా, మార్కాపురం తాలూకా, యెరగొండపాలెం.

ప్రీ...తమ గీరతామ్నాయము అనేకమార్లు నేను చదివియున్నాను. దానిశైలియి
ట్టిదని వర్ణించుటకు తగినంత సామర్థ్యం భగవంతుడు యివ్వలేడు...కన్నవనర్వ
ములో మాశూర్యనారాయణాశ్రులను నాటి అల్లరికి అంతః కారకుడుగా
ప్రాయించినారు, అది అన్యాయమని నేను దలచుచుంటిని అతడు వెంకట్రామ
య్యవలె తమకు చిరకాలపు శిష్యుడు కాకపోయినను మా రామకృష్ణమ్మంత
శిష్యుడు కాకపోడు, వీరుభయలున్నూ మీయందున, మీకవిత్వమందున. విశేష
మైన భక్తికలవారైనను, మౌనత్రుంగిగారి అపాయి యిటివల భక్తిలేనివాడుగా
మీకు కనుపించుచున్నాడు. అతనిని గురించి నేను వ్రాసినను వీలులేకుగాని నిజా
నికి అంతరంగము నందు మీరన్నా, మీకవిత్వమన్నా, ఇప్పటికిన్ని భక్తికలవా

ఉ॥ వేదుల రామకృష్ణునకు వేదులవారును జర్లకుఁ న్నదా
యాదులునుఁ విరుద్ధలయి యగ్భక్తినిత్యము తెల్పఁ బూను టు
స్వాదము పుట్టికా దది ప్రమాదములోఁ బడు వాఁబట్టి కు
ర్వాదము చేయు టొప్పదని వారు తలంచుట శుమ్మి పుత్రకా. ౨౧౨

చ॥ ఒకఁ డెవఁడో వివేకవిరహుం డుదయించిన సంతమాత్ర) న
త్వ)కరవరఁ పరా జనివద్యబులు వంశము.ల ప్రతిష్ఠ చేఁ
గకవిక గాంచఁ బోవనుచు గట్టిక చాటుట కున్నచుట వా
రకుటిల చిత్తులై డెలిపి రంచు జగంబు గృహించుఁ గాపుతకా. ౨౧౩

డెలిపి నేనే కాక మాత్రామమంతా కూడా యెరిగిన సంగతియే, మాసూర్యనారాయణశాస్త్రియూ మీరిషయమై యెప్పడుగాని, యేవిధమైన చెడుప్రసంగము చేసిన వాడుకాదు. యితనిని శృంగభంగంలో నీనపద్యంలో సాక్షి కా వేసుకున్నను నమయంపస్తే నిజంచెప్పేవాడే కాని వేరు మిస్తరువాడుకాదు, యితడేకాదు వాళ్లువ్రాసిన సాక్షులంతా ప్రమేయంపస్తే, ఆవేశను జరిగిన పని తప్పదువని అనిన్నీ దానికి ముఖ్యకారకులు మారామకృష్ణమ్మ చుట అటుండగా, త్రివ్యానమూర్తి శాస్త్రులు గారి తమ్ముడువల్లనే అనిమాత్రామంలో చెప్పనివారు వక్కారులుండరు. యిట్టిస్థితిలో మాసూర్యనారాయణశాస్త్రి ముఖ్యకారకుడు అని తాము అభిప్రాయపడుట అతఃకిన్నీ వాకున్నా చాలాచిరముగానున్నది. యీసంగతి ఆతడు చాలాసార్లు నాతో ముచ్చటించినాడు. శృంగభంగము తప్పుకుమాతలు అయినప్పటికిన్నీ అతడు అచ్చునకు తీసుకొనివెళ్లుట, అనాలోచన పనిగా తమయన మ్మవలెను, ఇటీవలఅవధానములలో తమరినిగురుస్తుతిగా నుతించినాడు. ఆపద్యము వాతోచాలాసార్లు వివనుని చెప్పినాడు. ఆపద్యములు ముందు అచ్చులో నున్నవి. చూడగలరు, ఆరెండవనాటి అల్లరిసభలో కాకరపర్తి వెంకటశాస్త్రి యున్నా; నారాయణ శాస్త్రిగారున్నా, వీరికి సంబంధించినవారున్నా కాక మిగతా వారీయద్దేశం కలవారు కారు. మీరుమాత్రం అప్పుడు అంతాదురుద్దేశం కలవారే అని అనుకొనియుండురు, యిటీవల సత్యనిర్ధారణకు తోడ్పడినవాళ్లు ను తప్పించుటచే మాకాయరము న్నప్రమత్తుచున్నది. మాసూర్యనారాయణశాస్త్రి అల్లాతోద్బిడకున్నప్పటికి దురుద్దేశము కలవ దుకాదు, యితడు మీగీరతంరాకై యెదురుమానుచు న్నన్న ప్రతిరోజున్నూ ఆడుగుచుండేవాడు, వచ్చినతరు

చ॥ ఎఱుంగని వారి కన్నుల నెఱేనిఁను మూరక చల్లవచ్చు ద
గ్గఱంగల బంధుజాతవు మొగంబులు మూయంగ నేర వూరకే
వరుగడ కిప్పదేనియు నెవ ననిపించు కొనంగ యత్నముకా
బూరయుము కృష్ణనత్రువికి బుద్ధిని జెప్పి మరల్పు మరృకా. ౨౧౪

చ॥ నకల మెఱింగి నా కకయళం బొడఁ గూర్చు గ నెంచి వెట్టి క
మ్మకటనముల్ పొరించారిగఁ బరికి నించెదె? కొండ వీట వా
రికి మఱి వానటయ్యెదె యరివ్రకరంబు లిభించు జుర్రురక
త్రకరము పొత్తమండుఁ గొని త్రల్లవముల్ లిభియింతువే నుతా. ౨౧౫

వాత మిక్కిలిగా నంతోపించిన భాష్యకారకాస్త్రీ వగైరాలతో పాటినని ను
కక్కిరిగా భావించుచు రెండవపూర్వులో యికనిని నవరించెవరని నమ్ముదును....
...మరుదిసమంతు వత్సాత్రావవదని వారేలేరు, ఒక నాడు మా రామచంద్రుడ నెవనా
యనగారు, మారామకృష్ణమ్మను చివాట్లువేయగా నేనువిన్నాను. యెవళ్లు యెంత
దాచుకున్నా నంగతులు తెలియకపోవు. కోకిలకాకములో 'కావు, కావు, కా
వు, కావు, అను కల్పనయె యిప్పటికిని వీకవిత్వమందు వాళ్లుకు శక్తికలదని తె
ప్పచునేయుండును. నీ॥ ఇది రాజగుతులు చేయవలసిన వనలు కావు కావంచు
గాకమ్మలవలె,, అను బుద్ధిరహిత నీనవద్యమును బూరినవారికి విస్తృతము,
లోకములో నత్యమును గ్రహించేవారు వలువురు వున్నా అనృతపు వ్రాతలు
వ్రాశేవారు వ్రాయకమానరు. వేమవరంలో తమకు జరిగిన నన్నానమునుతమరు
అక్కడ బూపిన ఆసాధారణకత్తియు ఒకవిద్యార్థి అక్కడ స్వయంగా చూచి
వచ్చి మావూరిలో నాకు చెప్పినాడు, ఇదికారామకాస్త్రీ మరియు మొదలైన వా
ర్లు చాలాసంతోషించినారు. విచారించే మాటములోవారునూడా కొంతమంది నాద
గ్గర సంతోషించినారు. యిటీవల నేజు యేవారువచ్చిని అక్కడ అంధశ్రీకృ
కలో కామేశ్వరకవి వ్రాతమూర్తిని, వ్రాశేకున్నా నేనువిన్న దానికి సంబం
ధములేదు. ఆ వ్రాతలు ప్రకటించిన కత్తికాధికారి తెల్వికేటలను నూర్చి నాకు
చాలా విచారకరమైయున్నది. ఎత్తుకున్నా దుర్మార్గులు చెడువనలు చేస్తూనే
వుంటారన్నందులకు, ఆ వ్రాత దృష్టాంతముగా యున్నది. యీ వ్రాతల నిజము
చూచాడు యెరిగి వుండినూడా యెవోవేరుకెట్టి ప్రకటిస్తూయుంటాడు, యిట్టి వ్రాత
లవలన గాని వట్టికోతల వలనగాని మిక్కిలి యిగుమంతయే లావలెనురాదు,...

ఉ॥ పుట్టిన దుత్తమాస్వయము పోయి వసించినచోటు ధర్మపుం
బట్టము పీఠికాపురము, పార్థివుడో యలధర్మరాజె నీ
కిట్టిదురూహ పుట్టుటకు హేతువు గానఁగలేక సారకుక
గట్టితి నిన్ని తద్దేము బలిందయకమ్మును నీ కౌనంగిరికా. ౨౧౯

ఉ॥ ఎంతటివాడో? శిష్యుడతఁడెంతటివాడను గాఁచియేని ను
ర్ధాంతుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు “తన్నుఁ దలంపఁ” డటంచు విఁదిగాఁ
జింత వహించునే? మఱియుఁ జెప్పనె భారతమంత గృంభ”మం
తెంతురు లోకు లెట్లయిన నేమి కృతార్థుఁ డ వైతి వరభకా. ౨౧౭

ఉ॥ ఎందఱు శిష్యులో కడు నహినునిగా ననుఁ గొల్పుచుండ నీ
యందునె తట్టు తట్టు టది యారయ నీమపురాకృతంపుభా
గ్యేంద్రిక కాకయిండునుక హేతువు గల్గునె? ధన్యమూర్తి వీ
వందఱు శిష్యులందునను నరభక! నందియ మిందులేడు సూ ౨౧౮

...బ్రహ్మనందకాశ్రీ వ్రాసినట్లుగా మూగ్రామములో కొంతమంది కోతిమూక
పున్నది ...పుంగవుల కొరకు గుంటూరులో మూడుమానములు వసించిన మీరు
మూగ్రామములో రెండురోజులైనను వసించినయెడల మీవైరులెంతగంభీరులో తెలి
యకపోవునా, చర్లచలవతి వ్రాసిన క్షమాార్పణ పుత్తరంవల్లనే తమకు గోగరించి
పుండవత్తును....వీడుగువంటిది భిరువతికాశ్రీగారి పుత్తరం వచ్చినతోడనే ఆత
నికేకాదు ఆవక్షములో పెద్దతల కాయలను గుండెజలబింబె...మీభాటికి వారి
వరు, వీరెంచులోకారు. మహాగజాఃపూయంతే ముకకానాంతుకాక భా, యిదిపి
చ్చుకపై వక్షాయిత మున్నట్లుమానన్నది, ఆయన యిది ఒకమిషచేసినోని మీరు
మాటొట్లందరికి గురుశిష్య భర్తాలను. పుతవేళెఱుటచే లోకోపకారమని చాలా
మంది పెద్దలెల్లరు నడువగా నీమచిన్నాను మీగీరతమును పొచి నారాయణకా
శ్రీమూగ్ర సూర్యనారాయణకాశ్రీతో నిన్ను కారకునిగా వ్రాసినారు. గాని
యింతచేసిన మమ్ము యేమియు యావచ్చుకాత వ్రాయనేలేదగదా, వాగుగాను
న్నదే అని వకనాడు అనిపిస్తాడు,...రెండవ మాతృలో సూర్యనారాయణ
కాశ్రీని తప్పక నిరకరాధినిగా నవరణచేస్తారని నానమ్మకము, యిదియే అనేక
నమస్కారములు. సామవేట్ల సూర్యనారాయణావతానము వ్రాసె.

సాకిన్ కాకరవర్మ

ఉ॥ “శృంగపు శృంగముకా” గని యిసీ? యని కొందఱు రాజ మాట వీ
వెంగలి వ్రాత కానిననవ్రాసెనుల వ్రాసెను నత్పఱా మహా
శృంగమునందు జూత మని జూబును మీకు లిఖించ నెంచి న
న్నుం గని వలక వారల ననుండుల నేను మరల్పితిం జామి. ౨౦౯

(9) సంకీర్తన వర్ణము.

ఉ॥ * పాపము? వా రెఱుంగుదురె పొందితి నీయది, వత్తు వంచు ని
స్సౌ పికక బిల్వ నెంచి రెటులో పిక? యీ పాపము వన్ని య
భూతులక జిన్నెబుచ్చె దపు పొచ్చెము వన్నుట కీపు నేరవే,
దాపున కావ లేకడె యిది తజ్జాలు దక్క- జగం వెఱుంగునే. ౨౧౦

మీమము, అశీర్వాదములు.

మీరు మాత్రులు వచ్చినప్పుడు ఇంకా పుంటారుకదా అనుకొన్నాము. వెంటనే వెళ్లిపోయినారు. మీరు యెంతగొప్పవారయినను బంధువులను అనాదరించడము న్యాయముకాదు మాత్రాలో యెవల్లో అల్లరిజేసినారని మేముంతా దానిలో చాల్చుమే అని పూహించి మామీద శీతకన్నేయుట ధర్మముకాదు. రామకృష్ణుని వానినన తప్పదువా? తమ మాత్రాలో పెద్దలెవ్వరూహించిన దములేదు. రామకృష్ణుని తండ్రిగారు కూడా కొడుకుజేసినతప్పవనీ చాలా మెచ్చుకోవడము నేనువినియున్నాను. తండ్రి మెచ్చుకోనప్పుడు ఎవరులు మెచ్చుకొంటారని మీరాలోచించడము తప్పు, అనిమగ్న సీతారామకృష్ణులు వర్తమాలు మీరు వెళ్లినతరువాత రామకృష్ణుని వర్తమాలను చాలామందిలించినారు. గా?మాని? అప్రతిష్టతెచ్చేవములు పెద్దలెవ్వరూ నమ్మించరు. నేనుచదువకపోయినా మీకుమీకు పుండె తేదాపాదాలు యెరుగనివాడనుకాను. తాతత్రాడి భావనవా?లు.

* పుత్రరం... శ్రీశీ... లు... చిత్తగించినారు, యంతమాత్రముచేతను వారి మనస్సుకు తృప్తిగాలేదు,... పథచేయించి తగుపండితులను ఆహ్వానంచేసెదమనెన్నీపుణ్యపాస్వర్థీలకు వట్టిపుత్రరములు వ్రాయించెదమనిన్నీ యాత్మపుత్రరం అందినతోడనే ఒకరోజుకల్వపుచ్చుకొని రావలగినదగా కలవుయచ్చినపుడన విన్నవించెదను.

- ఉ॥ కోయిలయెల్లకాల మొకకోటరమందె వసించ దొక్కటా
తీయని మునిగున్ననె గతిం దలపోయడు మునిగున్నలం
దేయెడ నంగరించు టది యెవ్వ రెఱుంగరె? మొక్కసారి పైఁ,
బోయి న్నకశ్చివద్దకులు పొంపిరివో విహరింపు మరగ్భకా ౨౨౧
- ఉ॥ కాకులబాధ బాల్యమునఁ గాని యనంతరమండు నుండ దీ
పాశము నీవెఱుంగవారె? ప్రాథత గల్గిన కోకిలంబు తో
దీక్షాన వెండుఁ గాకములు దేశకు మూలల, నత్పభాస్థలికా
ప్రకటకశ్చైఁ జూపుము ప్రపంచక మెల్ల నిజం బెఱింగెడికా. ౨౨౨
- ఉ॥ అలెడు వద్దెముల్, నరిగ నయ్యవి యుండెడి, వందియంబు లే
దల్లెడినంతనే జగము లల్లన మెచ్చునె? యెన్నిశక్తులో
వల్లివీరంబులైనయెడఁ బ్రాజ్ఞులు మెచ్చెద రస్తునూడఁ గీ
ర్తుల్లననంబు చుగ్గళమె యోపిక? యోపిక నెంచి చూడుమా? ౨౨౩
- ఉ॥ నిద్దర వోపుమొము, గణనీయము గాని గళంబు, మేటియా
వద్దక దెల్పుధార, విన వాంఛ జనింపనివాక్కు, గాక యే
విద్వియ గాని నేర్పినవివేకులు నత్పభలోనివారలకా
దద్దయు మెచ్చు దేకు రని దజ్జాలు దెల్పుదు రీ వెఱుంగవే. ౨౨౪
- ఉ॥ పెద్దలు వచ్చునక్కొలఁది నిట్టుగ విన్నపిత మాళరీరముకా
గద్దటిమూఁకఁ జూతునెడఁ గంకెడుపెంకెతనమ్ము వాక్కులం
బెద్దటి కంబుఁ బ్రాశేమయుఁ బెక్కుగుణమ్ములు వొల్పుజాగయే
తద్దఁ బ్రపంచపున్నతికిఁ దాఁ దను నన్య లనర్దులే శుమీ. ౨౨౫
- ఉ॥ పెంకెకుఁ పెంకె పెద్దకును పెద్దగ నెవ్వఁడు నంగరించునూ
లంకకు వాఁడు వోయినను లక్ష్మణము లేక జయించి వచ్చు ని
శ్చంకుని నాంజనేయు నిట సాక్షిగఁ గైకొను మాతఁ దెంతయూ
పెంకె శురారి కోటి యెడఁ, బృథ్వికనూజ యెడకా విసక్రముండే. ౨౨౬
- ఉ॥ ఈవచియించులక్షణము లిన్నియుఁ గల్గినవార లెందఱో
భూవలయమ్మునం దొకటఁ బొల్పువహింప రొకండో యిద్దఱో
శూని తెలయంగ లార, లిది చూపుడెఁ జూ శివరామునం దెటో
వైజవశమ్ము నకా వృథగఁ దజ్జాని వానిని దూఱు టావ్వనే. ౨౨౭

ఉ॥ మాము నన్నుసారెమను మాములంది యశమ్ము నీకు నేఁ

జేరఁగఁ జేకు సూరక ప్రసిద్ధిఘటిల్లుచునున్నయత్ప డి

వేరికి నేల జంకెద? విడె యొక విదైగ జేసికొంటి వా

ధోరడి మేలు? మేలు? గురుమాటి యశమ్ము వహించి తో వి

౨౨౮

ము॥ *“అశభాసంది చేయ లేకు శివరామాఖ్యుండు తద్దేశికుల్

శివరామున్ గవిఁ జేసి వారె వసులన్ జేసేతఁ గావించి” రం

చు వివేకం బలరార వానిని తపనా? శుంకల్ ప్రసంగించుకు

ర్వ్యవసాయంబులు నీకు సాక్షులకా? నీవచ్చానికొ మాటెదే.

౨౨౯

చ॥ అతఁడతి ధర్మ తత్పరత? నాటికి మాతలు నైచి నాఁడు వా

జ్ఞత గలవాఁడవే నతనిప్రజ్ఞ గనుంగొను మింతయేల ధీ

యుతుఁ డతఁ డొక్క పెద్దెము నెఱుఁపా యని లోకము మెర్పఁ బాడునా

చతురత నీక కాదు యమి సాధ్యముగా దది యెట్టిదట్టుకన్.

౨౩౦

చ॥ అతఁడి నీకుఁ బోలి— యగు నంచును దజ్ఞుఁ డెవండు గాని సూ

ప్రతమును పాడు నేయని మనసి యె యేని వచించఁ బోఁడు నీ

కుకుక మదెట్టి? దెవ్వడును గోవిదుఁ డుండనెకాడ పొక్క—? నక

బలికుఁ డటంటి నవ్యుతమె ప్రాజ్ఞుల నన్యుల మాట నేటికొ.

౨౩౧

ఉ॥ మాదుము శక్తియున్నయెడ సూరిహితం బగు నతృణాన్ధలికా

వాఁడె ఘనుండో? నీవు మఱి కావయు వానినిమించుమిన్నలో?

(అట్టహాసమునుండి)

*.....కృష్ణ—ఇప్పుడు తిరుతతి వేంకటకవులు తమప్రక్కములకావితాలోఁగ
లిపివ్రేకటించి యమ్ముకొనుచున్న యశభాసమిదేనా యేమిటి!

దేశమాత—హేను. అదియే. మెదటనుండియుఁ బావము! వారుదాని విష
యమై చాలక్రమ వుక్తుకొన్నారే.

కృష్ణ—నర! తెలిసినదిలే. శివరామాశ్రీగారసఁగా విదాలోపాఖ్యాన క
ర్తయేనా?

అంధ్రకేశరి—(పరిహాసించుచు)అఁ. అఁ. అయ్యయే (చెనివో)ఇట్లు లిటులు.

రాఁడనుకోకు రాఁగలదు రమ్మన వచ్చెదవేని దానికిఁ
గాఁడు పరాజ్యులుండు సరిగా లిఖింపుము జాబు దీనికిఁ.

౨౩౨

ఉ॥ * కాఁకర వర్తిరమ్మనెదొ? కాఁకర వర్తికె వచ్చు “శృంగళం
గాకలనంబు నల్పఁగల యయ్యలు తోడుగ నీవు బావయ్యుఁ
దాఁకఁగ నేర్తురే యతని; నాలుక వచ్చినయట్టులెల్ల నె
ట్లో కలవామ్ము నల్పదరె యోగ్యులు రేరె నిజమ్ము తేల్పఁగఁ.

౨౩౩

ఉ॥ మానుఁడు వాఁత లింక, నవమానపువాఁతలు వాఁయు దొంగడు
ర్కాసుల నెల్లఁ బట్టుకొని రాఁ దగుకత్తిని దేవుఁ డిచ్చెఁ జూ?
సూనృత మాఁగ శక్యమె సుమప్తిని లోకము సర్వదా రక్షి
బూనదు మేల్కొనెనె నిజము పూర్తిగఁ దా నెఱుఁగుంగ్రమమ్ముగఁ.

౨౩౪

౮॥ వె॥ వ్రేవలి? కాధిపతులు బాబో? ప్రమాదముం, చన్నవాఁత నూనియనృతకల్ప
నములు చేయుబావనాలుక కొక చంద్ర, హార మిత్తు నెఱుఁగి కనువఁగలవె.

చ॥ కల దొకకొంత తెల్వి, యది గాదని నేనన, నంతమాత్రచే
నిల నకలమ్ము మోనమున నే మునిఁగింపఁగ నెంచి యేమియో

(తాల్పకుట్టనమునుండి),

* చ॥ శివుఁడను లేక రాముఁడను చేసెనసామఱి చేయలేనె నా, కవనము
చూడఁగాఁ దలఁపుగల్గిన జాబులిఖింపుఁ డూరకే, సువిశుద్ధి గ్రమ్మఁ దెముల
సూరులునవ్వలిఖింపనేల? యే, కవిత యొ లేరగా నెకటి గల్గుటకుఁ ఫలమిట్టి
దొనుకో॥ ౧॥ మ. సభకుఁ రావలె నొరుగువ్వవలె మీసామర్థ్యముం జూపి వాగ్వి
భుతఁ గాంచవలెక, వృథాగ నెక చక్రిక దాఁగి నానాఁటరాసభముల్ గోకి
న పాడువాఁతలకు దానల్పమ్ముగావించుమీ, కు శయంబ? మఱిభక్తియా? యరకె
టో ఘోషింబురిచ్చాగతిక॥ ౨॥ ఉ॥ వచ్చెద రమ్మటన్న నృపవల్లభనాజ్ఞ
నుబొంది మీరలే, వచ్చిన నితకన్ననుశుభంబిటు నేయుఁడు లేదయేని యే, పచ్చియొ
వెల్లఁ గగిక్రమింఁడు పెద్దలు నభ్యుదయనన్న వాయుమీ, కుచ్చితపుంబిసంగములకుంజె
వియ్యుగఁడు పాఠ్ఠుఁ డొక్కఁడుకే (విప్రరమాగ్రంథమునందే చూడఁదగు)

శ్రీదీనింకార్పి గుంటూరినీరు- పూర్వరంగము, 49, 50 పుటలు చూడఁదగు.

- గిలుమచుఁ *“జేటభారతము” గీరతథోరణి నద్భుతంతు వా
కులు ప్రచురింప నేల విసఁ నూడనిపోకలు కట్టిపెట్టుచీ. ౨౩౬
- చ॥ తిరువతివేంకటేశ్వరుని దిట్టుచుఁ జెప్పినయెట్టివదైముల్
గురువరు నిండ నల్పినను గొండాక చక్కఁగ నున్నవంతుఁ జె
ప్పిరి వినువారు, తిట్టినను విప్పికవిత్వము కాకు గాన వా
విరి నవి వైటఁ చెట్టుఁడు ప్రవీణత కయ్యవి సాక్ష్య మిచ్చెడికా. ౨౩౭
- ఉ॥ తిట్టిన నేమి న న్దురక దేవునిఁ జేసితి వంటి దాన నూ
దట్టుఁడ? దేశకత్వమును వాఁటినమేల్పద మన్విఁ జేయునా
తిట్టులు నాకు దీవనలె తిర్చివెంకనవేరు నాకు ముఁ
చెట్టిన యంకు కీర్తి నరి పెట్టితి వంచు నుతింతు నిన్నిఁకకా. ౨౩౮
- ఉ॥ ఊరక యచ్చినకా గొనని యుప్పనిచప్పనిమాఁత లెల్ల నె
వ్వారలా “కర్పు” లిత్తు రని వారకయచ్చునఁ గుచ్చినేల ను
ర్వారరనప్రసారగుణ బంధుర దివ్యతరప్రబంధ నం
సారులు గండు వర్ణింఁడు జాడ్యము మాని శుభింపుఁడింతుగకా ౨౩౯
- ఉ॥ బీజము లేనివ్రాఁత లవి పెంపు వహింపవు మీకు బీజ మే
యొనఁ ఘటిల్లు?మే మురక యన్న గురుకా దిగఁదా?వి తిట్టఁగా
నానఁడు దూరమండక యజాంకృతిఁ జూపె నటంకురోటు?మీ
బీజము దెల్పినట్టులె వివేకులకుకా చాడకట్టెడికా జాఁచీ. ౨౪౦
- కు॥ యకులుకా బా?నలు వెట్టి యెట్టులా కవిత్వాదంబరం బూని తి
ట్టితిరే యందము దాన లాభ మది యెట్లే గల్గఁ గాఁ గోకు వం
దికు లాధోరణి నెచ్చుకొన్న, నల గోష్ఠికా నత్యవశ్యాకురీ
విరతప్రాజ్ఞత చూపకున్న విరయా వేయేల! చాలింపుచీ. ౨౪౧
- ఫీల॥ వెఱ్ఱాల్లబండి కతకదావి వాగ్దీప్తివద్యముల సారమును మదిఁ బట్టుకొల్పి
క్రొవకుకా రండు దేశకద్రోహచింత, వలనిదోనంబు ననుతాపభరముమిండు.

*...మనవికావురపు వారు “జేటభారత” మొకటి వ్రాయుచున్నారట?...
—2—13

శుండరరావు

ఫీదీనింజూర్చినుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము 138, 139, 140. పుటలుచూడఁదగు.

తే॥ గీ॥ ఏమిసాధకకృ మేదియో యీత్ర వాని, వెంటనే యేను ఖండించి వేసినంత
సత్యమెజయుమ్మనిచ్చుయశమ్మనిచ్చు, సత్యమునఁబొమ్మ మంచయశమ్మ గొమ్మ

ఉ॥ వెంకటశాస్త్రి నేరొ యవివేకులు తిట్టి రటంచుఁ గాని యే
కుంకయు సత్యభాస్థలిని గొట్టె నటంచును గాని యెవ్వఁడో
జంకక వ్రాయ నయ్యది యసత్య మటంచుఁ దలంపకుంటయే
పంకము, నమ్మచో ముద మపారము గాంచుట చెప్పనేటికిఁ . ౨౪౪

తే॥ గీ॥ శత్రునకునేని యావన నైత రాకు, వైని నంతనవడు పెంత పాతకంబు
వరమ శత్రులు గిలికెడిపాడువ్రాత, బొరపిపుస్తక మంచు వ్రాయంగఁ జనునే

తే॥ గీ॥ అంతయొంతులయో యక్ష రాశ్యులైన, మీకుఁ బారమ్మ లేనినామీదనక్ష
రములె నేరని వారేమి రాఁ దలంతు, రింత మాత్రము తెలియవిఁకేమనండు.

క॥ మీకుఁ బట్టి కొప్పరము కొ, వ్రముఁబట్టియు మీరు తప్పవ్యాఁతలు గిలుకన్
శ్రమ మొకటిదక్క వెంకన, కమరు సెకో యవ్రతిష్ఠ యరయుఁ దిఁతైనక .

క॥ * బ్రహ్మత్వములతోడక, బ్రహ్మాండం బగులుకీర్తి వ్రబలింపెడియో
జిహ్వగురూర? మీ “యం, బ్రహ్మతకు విచారమేల వడవలెనకటా? . ౨౪౫

శా॥ మీయాజ్ఞానము కొవ్రపుండెలివియుక మెల్లార్పడి న్నాకు మీ
రాయానం వడకుం దనత్యములు వ్రాయంగఁ బ్రయత్నించకుం
డోయియొక్కడ? “వేఁడినీళ్లుకు గృహం బొక్కింతయుక గాల” దా
హ? యజ్ఞానపుటట్టహాసములకుర్యాపార పారీణతతల్ . ౨౪౬

అ॥ వె॥ అట్టహాసమంట? అద్దాని నిండఁ ద, వృథు వ్రనంగమంట? పుడమిపైఁడు
చూచియుండఁడోకొ? చూచియొవారింతఁ, డొక్కొ? చూడఁడనుపెయ్యెప్పలయు .

ఉ॥ మూచిన సూరకుం దఁ “దిబ్బే శుంతవ్రనంగము మానుఁ” దంచు బి
ట్టేది చికాటులక గొలువ తెల్లును మానఁదలపాజ్ఞాఁదై యెటుల్
నివత నమ్మతింతు నవనీపతి నిక్కము చూచియుండఁ దీ
తోచియుం దోచ రానినుదితోవలు పేనికిఁ జూడ నేటికి . ౨౪౭

చ॥ ఎవడు చివాట్లు పెట్టఁ బని యేమి? గురుండను నేనె చాలు, దు
ర్వ్యవహృతి పూర్తిగా నెఱుఁగువండితమండలి చాలు, బుద్ధి చె
ప్పవలసి వచ్చినకొ గురుఁడుఁ బండితవర్గము, వీరియైన బా
ర్ధిపుఁడు వచింపఁగా వలయుఁ డేమవ గల్గిన వీరి చాలరే ౨౫౨

ఉ॥ తప్పదు వ్రాతలందును “శతఘ్నిని” వ్రాసెడునంతదాక వా
లొప్పగఁ జేసి తివి పుడొ యొక్కఁడె బావయ చేయుచుండె నీ
శిష్యుడు బుద్ధివచ్చినదియే వచియింపు “శతఘ్ని” యారకే
“ట” పని వ్రేలి పాశువత ధాంకృతి కుప్పను గాక మ్రగ్గుటకొ ౨౫౩

ఉ॥ నీ కటు బుద్ధివచ్చుటయే నిక్కమయేని వచింపు మింకఁ బె
న్వీకఁ జరించు బావకు వివేకము గూర్చ యతింతుఁగాక యా
కాకరవర్తివానికి నఖండమృతవచనప్రతాపికి
వ్రాకటధర్మముల్ వలుకు వద్దతి వేఱునుమా? కుమారకా. ౨౫౪

అ॥ వె॥ అకట? పాశువతము నడవఁబరాస్త, పాశు వతమనుచునుక్క “శౌంతికాయ”
వ్రాతఁవ్రాయు బావ వైఖరిగనియు నీ, వేలయూరకుంటి వెఱుంగఁ జెప్తును.

క॥ అందుఁగల యన్యతథోరణి, “సందేహము లేకుబావ శాబ్దికజీవా
నందుని” పారము తేల్పెడి, నెంచులకాపిచ్చివ్రాత లెఱింగింపునుతా. ౨౫౫

కా॥ విదో వ్రాసెడివానిపోలిక నెదియో యింతిగత పంపంగఁ బై
నేదోవచ్చుఁగదా? యటంచు నకటా? కృష్ణాఖ్య పత్రియి నై
కో దూకకె బయి నీగ్ధిలెకొ జుమి వృథాకుంతింప చ్చౌర్యరే
ఖాదౌర్భాగ్య వచఃప్రచార కలవా గర్వాధ్య మిట్లుంబాసే ౨౫౬

అ॥ వె॥ వ్రాతయట్టులుంచు పాశువతమ్మునై, బాఱుపేరునిటు బట్టువడెనె
అంచు బావతోడ నాదుమి నాటు నై, గురుని కింత నలుపు చరణసేవ.

క॥ * బావవచనములు విసకుము, భావవచనములను వినుము బాగువడుము సం
భావించి ఇపుడు చెప్పిన, బావుకవచనములు భావవచనములనఁగొ. ౨౫౭

* న్కాందోత్తర ఖండస్థగురుగీతనుండి.

శ్లో॥ అత్రినేత్రకస్సాక్షి ద్విబాహుశ్చకూరిన్వీయం, అచతుర్వదసూ బ్ర
హ్మశ్రీగురుః కథితః ప్రియ ... శ్లో॥ గురోః కృపాప్రసాదేన బ్రహ్మవిష్ణుమహా

గీ॥ అల్లకృష్ణుండు సంధికిసంకసీక, పార్థుల సపాథుల సెవరై బావమలాది
యందుఁ గృష్ణునిబోధల, వాలకించి, తాదృశుండ వీవు కాకు వృథావిధముగ .

ఉ॥ అన్యులతోడ మును వెళుడైనను వేరొక కారణమునకే
జన్యము సంభవించునెడ సాయము వారల కావరించి నీ
పు న్యకముక గలంచుటకు బుద్ధిని ద్రిప్పితి వెంత వెట్టిపో
ధన్యత లేనివాగలను ధన్యుల జేయఁగ నీకు శక్యమే.

౨౬౦

ము॥ ఒకచో గుంటురి వీవు సోజవనుకొ మ్మావెట్టిగిమ్మండరి కా
ఖమనై వారలు నిన్ను నిట్టిగతిగాఁ గారింప యొత్తుంతుని నీ
కకటాని ది కక్కుదునెన్ని నాకొని ముఱి నీచాని కాదు, నీవంటి వా
రొక వేయైనను లెక్క లేదునుమి యోగ్యున పండితుల స్నేహితున, ౨౬౧

ఉ॥ వారలె లేకయున్నయెడ వాండును నీవును గూడి దబ్బితల్
సారెకు వ్రాసి యెట్లయిన సాయముపట్టక సో రవత్సపున

శ్వరాః, సామర్థ్యముగ ముక సర్వ కేవలం గురు సేవయా, ... శ్లో॥ సగురోరధికం
సగురోరధికం సగురోరధికం సగురోరధికం, శివశాసనత శ్శివశాసనత శ్శివశాసన
నత శ్శివశాసనతః॥ ... శ్లో॥ ... గురునిందాంకరోతియః, నయానివరకాకా ఘో
రాకా యావప్యంద్రదివాకరా॥ ... శ్లో॥ “హుం” కారేణ నవక్తవ్యః ప్రాశస్త్య
ప్రైతిక దావర. గురోరగ్రే నవక్తవ్య మనత్యంబు క దావర, గురుంబుం కృత్య
హుం కృత్య ... సభవేద్భుచ్చరాక్షసః॥ ... శ్లో॥ ... కాలమృత్యుభయాద్వాపిగురు
స్సంత్రాపివార్తుః॥ ... శ్లో॥ గురుచేవార్జుణం యత్తుతేనబుద్ధో స్త్రిఃసువ్రతే॥ ...
... శ్లో॥ గురోః కథతరం నౌన్తి త్రివారం కథయామితే॥ ధన్యామాతా పితా ధ
న్యా గోత్రంధన్యంబులంభవం, ధన్యావవగుధాదేవి యత్రస్యాస్థురుశక్తతా,
ఆకల్మషస్త్రకోటిసాం యజ్ఞప్రతిభతః క్రియాః, తాస్యర్వాస్యభలా దేవి గురుసంతో
షమాత్రతః, ... శ్లో॥ ఏకాక్షర ప్రదాతారం యోగురుంనైవమన్యతే, శ్వానయోని
శతంకత్వా, చందాశేషుభిజాయతే॥ ... శ్లో॥ సప్తకోటివహుంత్రా శ్చిత్రవిద్ర
మకారకాః, ఏకవివహరో మంత్రోగురురిత్యురరద్యయమ్॥ ... శ్లో॥ ... కవిత్యాదిగ
ద్వంశువద్వం కరోతి, గురోరంఘ్రియగ్రే మసత్సే సృలగ్నం తతఃకిం తతః కిం
తతఃకిం తతః కిమ్ (విస్తరముతత్రైవ దృష్టవ్యః).

భారము మాయువ్రజ్జ గలవండితు లా కతనకా యథార్థ వి

ద్యారసీమల్ భవతగ్రుకుల నద్దుకు రేమియొనర్ప, నేర్తువో.

౨౬౩

౭॥ కావున నిశ్చయేనియ వికారభుజయెల్లు మని ప్రాజ్ఞుల

ధీవరు లాడువల్కులను దెల్లముగాఁ నలపొనీ సత్యపుం

ద్రోవకు రమ్మ నికగ్ర మగుద్రోహము నీ వొనరించియుకా ఋణ

అని విలసిల్లు హేతువున ఇమ్యుడని మంచియకమ్ము గల్గెడికా.

౨౬౪

౮॥ మనువచనమ్మలువిని తగ, మను మనువచనములనంగ మనువచనము లే

మనుకొంటివా? మనుమార్గ, మనుమన ముద్దిగి వట్టు మది యభు మడచుకా

ము॥ *తివిధేయుండు త్రిలోక జేతయనుచుకా “తిష్వప్ర మాద్యన్” మను

వ్రవచప్పారము తెల్పు నీవు కడగా వర్తిల్లుచున్నట్టి యా

హవనియాన్నిని గాలందొక్కియునువత్పాని మూడులోకమ్ము లా

హవరంగమ్మన గెల్పుటకా వృథయ భర్తాభర్త మర్కర్తముల్.

౨౬౬

౯॥ అజన్మంబు గురుకా భజించునెడ బ్రహ్మ ప్రాప్తికర్తుండుగా.

యోజించుకా స్మృతివాక్యముల్, మృషయ గుమ్మావత్సనియమ్మాట ని

క్షిప్తస్మృత్యనఁ గొంతనేవయును “హిహిహి”లు “హూహూ”లు త

ద్రావదప్పివృత్తనమాజమానకకుఁ బాత్రీవ్యముఁ జేహర్చుటకా

౨౬౭

* శ్లో॥ తపవహీ త్రయోలోకా ప్రపిత త్రయ ఆశ్రమాః, తపవహీ త్రయోనే
వా ప్రవోక్తా ప్రయోగైశ్చ, ౨౩౦,, పితావై గార్హత్యైశ్చ, ౨౩౧,, త్రయో
ర్దక్షిణస్మృత్యైః (గురురాజావనియస్తు) సాన్నిత్యైశ్చాగరీయసీ, ౨౩౨,, త్రిష్వప్రమా
ద్య నేషైశ్చ త్రిక లోకాక విజయే ధృహీ,, ౨౩౩,, (మనుస్మృతి ద్వివీర్యాభ్యా
యముచూ)

(అభియక్తోక్తి)

శ్లో॥ లజ్జామకాం పరిత్యజ్య త్రిలోకవిజయీ భవేత్॥

స్థితీ॥ ఇమం లోకం మాతృభక్త్యా పితృ భక్త్యాకు మభ్యకుం, గురుకు
సూషయా త్యేవంబిప్త లోకం నమశ్చుతే॥ ౨౩౩ శ్లో॥ అనమాప్తే శరీరస్య య
స్తు కు హృదీ తేనురుం, నగర్భత్యంజసా విప్రో బ్రహ్మణస్పద్య శాశ్వతం॥ ౨౪౦॥
(మనుస్మృతి ద్వివీర్యాభ్యాయముచూ)

మ॥ *తనయాద్వించిన.క్షేత్ర ముఖ్య ధనముల్ దాతవ్యముల్ ముందు గా
దనయా చార్యునకంచుఁ జెప్ప న్నృతి, తద్ధర్మంబు గన్పట్టె నొ
తనయా? నీయెడ, నెట్లులన్నవిను దుర్ధర్మంబు త్వడ్వితమా
త్వయా? నాయెడఁ దొల్లనీవు విని యుత్తంబొట సూచించుటకొ. ౨౬౮

శా॥ శ్రీభాత్రసాద్విత విత్త ముందు సౌకష్యం బంశముకొ నైకొనం
బాత్తుండంటి గురుండు వింటివె? శవత్రవ జ్ఞాన్వితాచార్యుడు
శ్శత్రుత్వాఖ్య ధనంబు సర్వమును నన్నుత్పాత్రులతం బయ్యె నే
మాత్రంబో యిడ కంతయుకొ పెరిమ నిమ్మాడిగిన్ గురుకొ జేర్తురే. ౨౬౯

మ॥ శ్రీశ్రీవిదూరంబయినకొ న్నృతికొ దవిలె నెచ్చో నీధీతుల్'' నిత్యము
ద్భుత పాణిత్యము చెప్పెఁగా?మనువు, నీధీమత్తచే దాని నా
ద్యుతముకొ జేసేతి వగ్ర మం దగవడకొ దేలుం బుమి నీడును
ద్భుత పాణిత్యకలము, స్మార్తమతవర్తి? నీకగుకొ శద్రీముల్. ౨౭౦

క॥ †బారతవచనముల మదిఁ, జేరుత మని చావనదుగు ఊరతులుకొన
ధీరతులు నీడువద్దతి, ఘోరతరం బనెడిరీతి గొనకు మిఁతైనకొ. ౨౭౧

*శ్లో॥ స్వాస్యంస్తు గురుజ్ఞాపై శ్శక్త్యా గుర్వర్థమాహరేత్, క్షేత్రం హి
ణ్యం గామశ్యం ఛత్రోపాసకమానసం, ధాన్యం కాకంచ వాసాంసీ, గురవేపీ
తి మావహేత్॥ ౨౮౬ అత్రవ్యాఖ్యా ॥ స్వాస్యస్యనర్దురుణాదత్రాజ్ఞో యథాశక్తి
ధనిసం యాచిత్యాపి ప్రతి గ్రహాదినాపి గురవేర్థ మాహృత్యాపివశ్యం
ద్యాత్॥ (మనుస్మృతి ద్వితీయాధ్యాయము.)

శ్రీశ్లో॥ యదాభగం సాద్వితం విత్తం కృత్యాపనందాత్మకోనరః॥ ఏకం
గురవేదద్యాత్....

శ్రీశ్లో॥ నిత్య మద్భుత పాణిస్సా త్పాఘాచారస్సుసంయతః, ఆస్యతామితి
చోత్తస్సన్నా నీతాభిముఖంగురోః॥ ౧౮౩ (మను- ౨, ౨.

(భారతాదిపర్వమునుండి)

†కశ్యపుషి ధౌ మ్యానామ...తస్య శిష్యాత్ప్రయో బహువు యవమన్య దారు
నిర్యేదశ్చేతి, నవకంశిష్యమారుణింపాంచాల్యం ప్రేషయామాన"గర్భకేదారఖండం
బహాసేతి, ...యస్మాచ్చ త్వయా మద్వచనమనుష్ఠితం, తస్మాచ్చేయోఽవాప్యసి,

క॥ గురుశరణమిక్కిరి గృష్ణం, డటిముటి భీతివడు ధర్మబాదుల నత్య
 స్థిరుల ననత్యంపుమహా, మరితమ్మునఁ ద్రోచె నెఱుంగుదో యెఱుంగవో.
 క॥ నిజమైనతిట్లు తిట్టుము, గజగజ నీకేల? లేనికార్యనకుము భూ
 వ్రజలు నహింపరు లోలో, శీఘ్రజనంబేనియును దప్పు నైవదెఱుంగుమీ.

సర్వ వివరేవేదాః పృథిభాన్యంతి సర్వాణి చ ధర్మశాస్త్రాణీతి... తంచోపాధ్యా
 యః ప్రేక్షయమాన" వత్సవమస్యోగారక్షస్తేతి,... మయ్యనివేద్య భైక్ష్యం సౌ
 వయోక్తవ్యమితి... భో ఉపమస్యోక్త్యాఽనివత్రేహీతి, స ఉపాధ్యాయవచనం
 శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ,... కూపేపతితోఽపాదితి, తమపాధ్యాయః ప్రత్యువాచ
 కథం త్వమస్మిన్ కూపే పతిత ఇతి, స ఉపాధ్యాయం ప్రత్యువాచ. అర్హ-పతా
 నీ భక్షిత్వాఽంధో భూతోఽన్యతః కూపే పతిత ఇతి, తమపాధ్యాయః ప్రత్యు
 వాచ అస్మిన్మానుసి,... త్వాం చక్షుష్కృతం కర్తారా వితి,... అస్మిన్మాన్మతుము
 పరక్రమే,... అస్మినావాజగ్గురాచారుత్రైశం, పీతౌ న్య విషతేఽపూపోఽశా
 నైనమితి,... నత్వమాతే తమపూజముపయోక్తు ముత్సహేగుగతేఽనివేద్యేతి,...
 తమస్మినావాచాః, పీతౌ న్యస్తవానయా గురుభక్త్యా,... చక్షుష్కం శృణోమ్యసీ
 శ్రేయశ్చా వాప్యసీతి,... లబ్ధిరహః... ఉపాధ్యాయ మభ్యవాదయత్,... ఏషుత
 స్యాఽపిపరీక్షోపమస్యోః, అథాపరశిష్యః... తదోనామ... గౌరవనిత్యం గుగుణా
 భూర్ననియోజ్యవానః, తస్య మహతాకారేన గురుఃపరితోషంజగామ.'తత్పరితోష
 ప్రేయ న్యగ్విజ్ఞతాంచావాప, ఏషుతస్యాఽపి పరీక్ష వేదనస్య. ....

(విస్తరస్తుతత్రైపదిప్రవృత్తి)

రాజమండ్రి.

ది 28-5-13.

స్థి... తమగు కాకరపత్రు పెట్టినప్పట్లో "లోకములోని కపులందరు నా జంభ్యము
 లోనివారు" అని అన్నాడుచే యీ అల్లిగి జరిగినదనిన్నీ పిష్టుట తప్పఅంతయు
 ను కాకరపత్రివారిదే అనిన్నీ శ్రీ ఆ॥ వ్యాసలింగశాస్త్రులవారు నాతో చెప్పినా
 రు. యింకా కొన్నినంగతులున్నవికాని విస్తరించుటకు స్థలములేకవ్రాయలేకు,
 ...రామకృష్ణులు ముందు భాగతము ప్రచురించెదరట. వారు యెన్నివ్రాసినను గు
 రుదోహమును బలపరచేవే అని శ్రీ, ఆ॥ వ్యాసలింగశాస్త్రుగారు అన్నారు...

చె. కొండయ్యవారు.

క॥ చదువెఱుంగఁడనియుఁ గంతము, మృదువైనది గాదటనియు నేరికి విద్వేష
గుదిరి వచింపఁడనియు నానీ, వదరి జగము మెచ్చుగోరు వద్దతిచెవుమా.

క॥ నాయుద్ధఁ జదివినదెయని, కోయిల నీవాడనంబు గూయుట తప్ప
నేనీ యరయుమయ్య బావయి, వ్రాయక వలె, నీకుఁ జేయరాదిటు వ్రాయక.

క॥ ఇరువురచేత్రా వ్లండుట, యరసియు నీ కిట్లువ్రాయు టది రాదనియే
పొరఁబడితిఁ గొంతకాలము, వరమాపుఁడు రామమూర్తి వలికెడిదనుకక.

చ॥ తతమతి నీ కతండు పెదతల్లి కుమారుఁడు నాకు మిక్కిల యు
న్నకుఁ డనృతం బతండు జననంబును బొందిన వంగ డయ్యె యా
కృతయుగ మదిగా నెఱుంగ దివ్వడు నీకయి నేర్వఁ బోదు సూ
నృతవచనండు నీకతన నే విని నాకు వచించె నరభృతా. ౨౭౭

చ॥ కుకుకముతో నుకానుకటఁ “గోకిల కాకము” నాకవిత్వ మం
చతనికిఁ జెప్పినాడవఁటని యయ్యది జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చికొమ్ము శ
మృతకలిమికి వచింపఁడు బుధుం డతఁడేదొ వ్రనంగమండు నం
గతమగుటక వచించె నడుగం దగునందియ ముండెనేనియుక ౨౭౮

చ॥ అనయఁడనై వృధాగ నెపు డాటడివ్రాతలు వ్రాయుచుక నిజం
బు నడఁచి నేఁటికేనియు సుబుద్ధివికాక తరాక్రమించు ని
న్నును సుజనుక బాసర్పుట కనుంగుఁజెలిక సునురామమూర్తి గా
రిని నుక సాక్షిఁ జేసితి నెఱింగి యతండు వైమింప కుండునే. ౨౭౯

చ॥ అందఱు నాకు బండుగులె యంచు లిఖించెద వింతసాహసం
పెండుకు? దూరగుల్ బలె నె యింజర కాకరవట్టు వాసులుక
బొందఁబడంగలారె యటు బొంకఁగనేటికి? రామమూర్తి నే
మండువొ చెప్పమా యకట? యాతఁడు నాపెదతల్లి పుతఁడే. ౨౮౦

క॥ చాచీలక వచియించువాఁడొ? జడుఁడో? చందాలపుంబుంత లే
నాడుక వ్రాకినవాఁడొ? తొక్కినకలఁడో? నాబోఁటి లెక్కేమి యే
ప్రొడవ నెత్తిని వెట్టుకోఁదగిన నత్తుణ్యండు గణ్యండు కా
నాడంబోయెనుకో? యనత్యము కుమారా? నిన్ను వంచించగక ౨౮౧

శా॥ ఆడుంబో? యస్మత్తంబు నీకొటకు వ్యాసాకొండి యెవ్వని, పొ
ద్దాడంగాక మఱొక్కచో బాడమి కాదుకొండిచేఁ బ్రల్లవం
బాడింపంగలదేమి చూచెదనుగా కంచుక బరిత్యక్తమై
నేఁ దిచ్చో నుకసాక్షిగా నతని వర్ణింపక బ్రసక్తింపెఁ జూ. ౨౮౨

చ॥ ఘనుడల రామమూర్తి యెటుగా లిఖించిన నెండుజేరునా ?
తనలిపి యంచుఁ గొంతుఁజామి తథ్యమెఱింగియుఁ, బెద్దతల్లికిం
దనయుఁడె నేటొ కండిపుడు చా ధవళాద్రి వసించు నాతఁడుక
ఘనుఁడు తదంబయు నిన్మిగులఁ గంచురు నేఁటికి నన్నుఁ జేర్చితోక. ౨౮౩

†క॥ కృతమిత్రముఁబలిమి నీ, కతనంగదా? వారు నాకుఁ గడుఁ గూర్తురు నీ
కతి శత్రుఁడు వారలకే, గతిఁ బ్రేమాన్వహుఁడో? తెలువఁగాఁగలవెనుతా.

క॥ గురుఁగాక ముగానుడివిస, దురితపువ్యాసమ్ము గాంచి జిఖింపక యె
వ్వరో మెచ్చిరనియు వాసినెద, వరరే? యెటువంటియొగ్గు లకనింగలరే.

†క॥ శత్రులుమిత్రులు నైతము, పుత్రా? తలయాంచిననుచుఁ జొంగఁగదా? మీ
తల్లిక యాఁచుటకర్థ మ, పాత్రవ్యాస మనిచేయువని గాదుగదా? ౨౮౬

క॥ నీకవితాప్రాశస్త్య, క్రికతనక గలుగు యశము చెందెడి నను నీ
కో? కృతముమలచు పాతక, మే కడకుక మిగులు పారమిదియె మహారా

క॥ ఎంతుకుఁ చెంచెద వఘమిది, యందలకు నిజముదెలిసె నాఁగునె కస్తూ
రిందాఁచినఁబరిమళమిది, బొందఁబడకు నిజమునుడిమి పొందుము శుభముల్.

(10) మంగళవర్షము.

చ॥ తిరువతి? నాకు నింతటి విధేయుఁడు కిమ్మిఁడు గల్గె వాని నం
చరణము లిశ్వరుక దెగడు సాహసమానెడి, వట్టివానికె

ధవళేశ్వరము. 26-8-13.

†...కి) మానాన్నగారు క్రి మాయమ్మగారు, నదా మిత్రేయోధివృద్ధి గోరు
చున్నవారలు. కా॥ నారాయణమూర్తి.

(కవితనుండి.)

†కోకిలకాకము, ఇదికోకిలమును గాక మునుసూర్చిన యొకచిత్రకళ, శత్రులు
మిత్రులుసూడఁ దలయాంచిన వర్ణములు.

- గురువననెంత? తాదృశుని గొండొక యాగ్నినిఁజేయ వేంకటేశ్వరుఁ డొనరించె భరత్తుఁ బ్రసంగ మనంగు భృసంగనంగతికా ౨౮౯
- చ॥ తిరువతి వేంకటేశ్వరుని దిట్టి దినంతులు గొట్టు వానికిం దిరువతి? వేంకటేశ్వరుని దిట్టి దినంతులు గొట్టుటెంత? యే మఱఁజన దైననుకా మనకు మఁచికిఁ దివ్యభృసంగమేదియో జరుపుట యొప్పు వాని కిది సాయముఁ జేసినఁ జేయకుండినకా ౨౯౦
- చ॥ హితమువచించఁ దానొనఁగు నెవ్వఁడు వాఁడెవఁడుకా వినండ భారతమున నేమి తక్కినపురాణములందున నేమి యెవ్వఁడే హితముగృహించె? నట్లని మఱివెవ్వఁడు చెప్పటమానె? చెప్పు లే చతురునికోయగున గణననల్పి కృతార్థుఁడు వేటొకండగుకా ౨౯౧
- ఉ॥ తావున నేరొనర్చినను గవ్యము లోకముకోనమే యళక్రీడిమలీకృతోజ్జ్వలదళేష విశేషదిగంతరాగు లాధీవరులెల్ల లోకమునఁ దేలవలెకా విరిశుద్ధలోకనంభావితులే సుమీ జగతి భవులు సేవులు కావ్యభావులుకా ౨౯౨
- ఉ॥ లోకముమెచ్చునాంచు నతిలోకుని యాదవపట్టభద్రు ముప్పొంగుడు చుర్లయిండు శిశుపాలుఁడు వట్టుకల్పితై దానివే నాకటివేల్పువ్రాజనము లదైనె? పాక్షికలోక మెన్నఁడుకా లోకములోనఁ జేర దరిలోకపు శోకము కీర్తికే యనుకా ౨౯౩
- సీ॥ భరముభాసురకోటి కవాకహర్షటిలేక రాముకీర్తికి నట్టిరాణ యెట్లు? శిశుపాలదుర్దిపాత్మకువస్వళలు లేక కృష్ణకీర్తికి నట్టికెలన యెట్లు? కనకశివుడుజ్వలచేష్టలులేక నరసింహకీర్తి కాగరిమ యెట్లు? భలస్సపాలక చాలాపాలచాలాచాలి లేక కల్కికీర్తికి నట్టి కలిమి యెట్లు? తే॥ ౧॥ ఎంతవాఁడేని విమతులొక్కించసాయ । మారరింపక వేరెక్కడట్టులగుట నిరతనల్కిర్తి దాతల నిర్గుణస్వరూపుల నుంచి గీర్తిఁ ప్రేరేపవలయు.
- మ॥ నులియింటికా మనరామకృష్ణకవులకా నున్నార్యధర్మైక నద్గుతులకా సూనృతవాగరామిల, వృథాదంభాశుఘోషానృత శ్రుతులకా దాదృశకౌత్రపుంగవుల, నశ్శీలావవాదరద పరిభ్రామతల వారివీరిహితులకా బ్రాంచద్యశోదాతలకా ౨౯౪

మ॥ దయనైకొల్పుటకన్నఁ దిట్టుటయ మేల్ దైవాదులకా, బూర్వమే
జయఁడుకా గ్రీ విజయఁడు శావనతులై శాసించి రీతొక, త
ద్దయు శౌకర్యము దీనియం దగవడున్ దైన్యంబు గన్నట్ట దా
శ్రయణక్షేతముఁసున్న తుల్యమ ఫలైశ్వరంబు యొజించినకా.

మ॥ కలికికా మంగళమస్తు దానికి నీరికా గల్పిత యత్నించు ధీ
రులకుకామంగళమస్తు నిస్తులవచోరూఢికా గలికా మంచునా
ర్యులకుకా మంగళమస్తు వేదమత శాస్త్రోక్తర్యధర్మైకత
ర్తులకుకా మంగళమస్తు గీరతవచోచగ్ధాధికిన్ మంగళమే

గద్య.

ఇదితొ...తిరువతి వేంకటేశ్వర విరచితంబగు

గీరతాహ్నయమ్మనందు గురుదక్షిణ

యను ద్వితీయభాగము,

సంపూర్ణము.

10329

